Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra histórie

PUNK ROCK V ČESKOSLOVENSKU V OBDOBÍ NORMALIZÁCIE

Od Visacího Zámku po Slobodnú Európu

Bakalárska práca

Autor: Jakub Kročitý
Vedúci práce: PhDr. Pavel Kreisinger, PhD.

Olomouc 2023

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému „*Punk rock v Československu v období Normalizácie – od Visacího Zámku po Slobodnú Európu*“ vypracoval samostatne pod odborným dohľadom vedúceho práce a uviedol som všetky použité podklady a literatúru.

V Olomouci dňa: …….....…… Podpis: ….....……

Poďakovanie

Na prvom mieste by som rád poďakoval pánovi PhDr. Pavlu Kreisingerovi, Ph.D za vedenie mojej práce, dôležité a cenné rady a pomoc s literatúrou a hľadaním ostatných zdrojov pre moju bakalársku prácu.

Taktiež by som rád poďakoval všetkým členom slovenských punkových kapiel, ktorý boli ochotní mi poskytnúť krátke písomné vyjadrenia pre moju prácu. Menovite Miroslav Mikuška, Miroslav Šimboch, Miloslav Láber, Oldřich Neumann, Ján Cimbora, Svetozár Vladař a Róbert Jurányi.

Moje poďakovanie taktiež patrí Archívu bezpečnostných zložiek Praha a Ústavu pamäti národa Bratislava za poskytnutie prameňov ku mojej práci.

Summary

The general topic of my work is a journey of punk bands active during the period of normalization in Czechoslovakia. In my work, I describe the arrival of punk to Czechoslovakia at the end of the 70s, problems with the communist authorities, important bands on the Czech and Slovak scene, up to the current situation of punk in the Czech Republic and Slovakia. The aim of my work is to describe the development of punk in Czechoslovakia during the period of normalization and the influence of the regime on the activities of punk bands, with a brief description of the punk subculture, the development of the punk in the USA and Great Britain, and with a brief clarification of the current situation of punk in the Czech Republic and Slovakia. To achieve to goal of my bachelor´s thesis, I used archival sources, books and other printed sources, as well as written statements from members of some punk bands active on the punk scene in Czechoslovakia during the normalization period. Other sources of information I used were publicly available final theses of students from other universities which dealt with the topic of punk rock.

Obsah

Úvod 7

Rozbor prameňov a literatúry 9

1. Vznik a ideológia punku 11

1.1. Punk ako subkultúra 11

1.2. Punk ako hudba 13

1.3. Vývoj punku v USA 14

1.4. Vývoj punku vo Veľkej Británii 16

2. Punk v Československu do roku 1989 všeobecne 18

2.1. Počiatky 18

2.2. Punk a komunistická vrchnosť pred rokom 1985 20

2.3. Punk a komunistická vrchnosť po roku 1985 25

3. Česká punková scéna 27

3.1. Pražská punková scéna 27

3.1.1. Visací zámek 27

3.1.2. Jasná Páka 32

3.1.3 Plexis 36

3.2. Plzenská punková scéna 39

3.2.1 Znouzecnost 42

3.3. Ďalšie české punkové kapely, ktoré vznikli pred rokom 1989 45

3.3.1 FPB 45

3.3.2. Hrdinové nové fronty 47

3.3.3. NVÚ 49

3.3.4. Zeměžluč 50

4. Slovenská punková scéna 51

4.1. Bratislavská punková scéna 52

4.1.1. Extip 52

4.1.2. Zóna A 55

4.1.3. Slobodná Európa 58

4.2. Ďalšie slovenské punkové kapely, ktoré vznikli na prelome 80. a 90. rokov 60

4.2.1. Tri groše 60

4.2.2. Hoten Toten 62

4.2.3. Konflikt 63

5. Spolupráca členov kapiel s ŠTB 64
5.1. Vladimír Savec Šťástka 65
5.2. Miloslav Whisky Láber 70
6. Situácia punkových kapiel po revolúcii 1989 až do súčasnosti 73
Záver 81
Zoznam prameňov a literatúry 83

Úvod

Tému svojej práce som si vybral kvôli môjmu osobnému záujmu. Prakticky od malička ma zaujíma československá hudba v období socializmu (najmä v 70. a 80. rokoch) a jej dopad na vtedajšiu spoločnosť. Počúval som s mojím otcom platne hudobných skupín z tej doby. Nie iba hlavný prúd, teda kapely, ktoré boli povolené a obľúbené režimom pre istú neškodnosť ich textov, dopadu na kultúru a vystupovania, ale aj kapely, ktoré boli v ústraní a boli vyhodnotené ako protisocialistické a závadné z hľadiska ich textov a vystupovania ako napríklad punkové kapely. Môj starý otec bol taktiež amatérsky spevák pôsobiaci v Trenčíne a okolí. Spieval prebraté veci z domácej aj zo zahraničnej scény. Okrem toho vlastnil úctyhodnú zbierku hudobných vinylov, z ktorých mnohé boli pašované zo zahraničia. Z týchto dôvodov mi bola hudba minulého storočia vždy blízka a vždy ma zaujímal jej príbeh, význam v socialistickej kultúre a dopad na vtedajšiu spoločnosť.

Vo svojej práci sa budem venovať punk rockovej hudbe v Československu v období normalizácie, s presahom do obdobia po roku 1989 a súčasnosti. Budem sa sústrediť na kapely, ktoré aj dnes tvoria punkovú špičku v Českej Republike a na Slovensku a sú na scéne prakticky od príchodu punku do Československa a tiež aj na menej známe kapely, ktoré však boli pre českú a slovenskú punkovú scénu tiež významné. Prakticky všetky punk rockové kapely boli režimom vyhodnotené ako protisocialistické, závadné a nevhodné najmä pre socialistickú mládež a veľakrát im nezostávalo nič iné ako hrať a koncertovať ilegálne. Vo väčšine prípadov takéto kapely nevydali v období socializmu ani jeden album. Punk rock som si vybral najmä z dvoch dôvodov. Tvrdú hudbu, teda heavy metal a punk rock, som mal vždy rád a v Českej Republike a na Slovensku predstavuje dôležitú súčasť kultúrnej scény. Aj keď je pravdou, že v súčasnosti je punková a heavy metalová hudba výrazne v pozadí v porovnaní s rapom alebo elektronickou hudbou. V Československu pôsobilo mnoho vynikajúcich punkových kapiel, ktoré to v období socializmu nemali vôbec ľahké. Punková hudba je aj v súčasnosti spájaná s výtržníctvom, bojom proti autoritám a rôznym dogmám a v období normalizácie predstavovali najmä punkové kapely jedného z hlavných kultúrnych nepriateľov režimu. Niektorým kapelám tvrdších žánrov (najmä heavy metalovým), ako napríklad známa Tublatanka, sa výnimočne podarilo preraziť aj za socializmu a mali pomerne veľký úspech, vydávali albumy a pravidelne koncertovali. Punk rockové kapely to mali ešte ťažšie ako heavy

metalové, pretože žiadnej sa v období socializmu nepodarilo preraziť po vzore Tublatanky a žiadnej sa taktiež nepodarilo vydať oficiálny album. Vo svojej práci sa budem venovať kapelám z Čiech ako napríklad Visací zámek, Plexis, Znouzecnost a podobne. Čo sa týka slovenskej punkovej scény, tak obrovskými pojmami sú kapely Zóna A a Slobodná Európa, ktoré dodnes patria k pilierom punkovej hudby na Slovensku. Obe kapely pochádzajú z Bratislavy.[1]

Taktiež by som vo svojej práci rád popísal postoj a zásahy komunistického režimu k punkovej hudbe a subkultúre. Častokrát sa tiež stávalo, že členovia niektorých punkových kapiel boli donútení k spolupráci s ŠTB, pričom niektoré príklady spolupráce spomeniem aj vo svojej práci, a to na základe môjho archívneho výskumu v ABS Praha a ÚPN Bratislava. Na záver by som rád popísal súčasnú situáciu punku v Čechách a na Slovensku a kapely, ktoré vznikli po roku 1989 a nadväzujú na staršie kapely.[2]

Cieľom mojej bakalárskej práce je pomocou literatúry, archívnych materiálov, popísať vývoj punku v Československu v období Normalizácie a vplyv režimu na činnosť punkových kapiel. Ako potvrdenie informácií z literatúry a archívnych materiálov vo svojej práci využívam písomné vyjadrenia členov punkových kapiel, ktorý mi poskytli bližší pohľad na fungovanie kapiel v období Normalizácie. Niektoré doplňujúce informácie som vo svojej práci čerpal z dostupných záverečných prác študentov z iných vysokých škôl, ktoré sa taktiež venovali téme punk rocku. Zároveň v krátkosti popíšem situáciu punkových kapiel a celkovo pozíciu punku v Českej Republike a na Slovensku od pádu komunizmu v roku 1989 až do súčasnosti. Počnúc ich vznikom, cez koncerty, albumy, problémy s režimom, zákazmi činnosti, až po ich vystúpenie z ilegality spojeným s pádom komunizmu, kedy aj punkové kapely mohli slobodne vydávať albumy a koncertovať.

[1] Punková hudba a kultúra bola na Slovensku rozvinutá prakticky až do pádu komunizmu iba v Bratislave, v ostatných mestách bolo veľmi málo kapiel.

[2] Od 90. rokov vznikajú vo svete kapely, ktoré sa zvyknú označovať ako „pop punk“. V zásade vychádzajú z tvorby starých punkových kapiel, ale ich hudba nie je príliš tvrdá a nejedná sa o tak radikálne kapely, ako boli ich predchodcovia. Kapely z USA ako napríklad blink–182 alebo Good Charlotte sú typickými predstaviteľmi. Zo slovenských pop punkových kapiel je najznámejšia kapela Iné Kafe, z českých možno spomenúť kapelu Rybičky 48.

Rozbor prameňov a literatúry

Téme punk rockovej hudby sa na Slovensku nevenuje príliš mnoho pozornosti.[3] Existuje publikácia s názvom *„Rocková Bratislava“* [4], ktorá mapuje bratislavskú rockovú scénu a z ktorej čerpám aj pri písaní mojej práce. Je v nej zaznamenaná aj punková scéna v Bratislave, ale bratislavskej hudobnej scéne sa venuje v príliš veľkom rozsahu a popisuje prakticky všetky rockové kapely od 60. rokov až po súčasnosť. V archívoch ako sú napríklad Archív Ústavu pamäti národa (ÚPN) v Bratislave sa prakticky žiadne pramene o zásahoch komunistickej moci voči punkovej subkultúre nezachovali.[5] Z toho dôvodu čerpám informácie k slovenským punkovým kapelám z kníh a taktiež aj s osobných vyjadrení členov kapiel, z ktorými som sa skontaktoval, avšak bohužiaľ štruktúrovaný rozhovor sa mi s nimi kvôli ich vyťaženosti nepodarilo urobiť.

Ak to porovnám s publikáciami, ktoré mapujú históriu českého punku, tak je český punk je omnoho lepšie a obsiahlejšie spracovaný. Taktiež aj v Archíve bezpečnostných zložiek (ABS) v Prahe je dostupných relatívne veľké množstvo prameňov popisujúcich zásahy komunistickej moci voči punkovej subkultúre. Pre informácie o českej punkovej scéne v období Normalizácie som vo svojej práci som čerpal z kníh ako napríklad *„Kytary a řev aneb Co bylo za zdí“*,[6] *„Punk not Dead“*,[7] alebo z biografií jednotlivých kapiel ako napríklad *„Visací zámek“*,[8] *„Hrdinové nové fronty – příběh punkové legendy“*[9] a z knihy rozhovorov s lídrom kapely Jasná Páka Michalom Ambrožom *„Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně“*.[10]

Okrem vyššie uvedených kníh vo svojej práci čerpám aj z internetových zdrojov, hlavne z dokumentárneho cyklu „Bigbít“ z archívu Českej televízie,

---

[3] O slovenskej hudbe nevyšlo veľa publikácií v porovnaní s českou a nehovoriac o anglickej a americkej. Ja osobne som mal vždy pocit, že na Slovensku bola rocková hudba vždy trochu v pozadí v porovnaní s popovou a v súčasnosti s repovou hudbou. Je pravda, že u nás tvorili a tvoria dobré punkové a heavy metalové skupiny, ale v porovnaní s českou scénou je ich výrazne menej, alebo nie sú také úspešné. Niektoré z nich sú na scéne už od 80. rokov ako napríklad hard rocková Tublatanka alebo punková Zóna A, a iné kapely, ktoré popisujem v mojej práci. Potešilo by ma, ak by na Slovensku vyšla publikácia mapujúca históriu slovenskej (nie iba bratislavskej) rockovej hudby od 50. rokov až po súčasnosť.

[4] Berka, Tomáš – Frešo, Fedor: *Rocková Bratislava.* Bratislava 2013.

[5] V kapitole popisujúcej spoluprácu členov punkových kapiel s ŠTB, som čerpal informácie z ÚPN v Bratislave a ABS v Prahe.

[6] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí.* Praha, 2002.

[7] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead.* Praha, 1991.

[8] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek – zamklej na třicek západů.* Praha, 2013.

[9] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty – příběh punkové legendy.* Jihlava, 2015.

[10] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně.* Praha, 2012.

z dokumentu z cyklu „ŠTB: Prísne tajné!“[11] a taktiež aj z dokumentu „Závadová Mládež“[12] popisujúceho punkovú subkultúru v Bratislave.

V menšej miere vo svojej prací, v prípade slovenských punkových kapiel, používam ako podporu informácií k iným zdrojom písomné vyjadrenia členov punkových kapiel, nakoľko na Slovensku doteraz nevyšla publikácia, ktorá by podrobne popisovala príbeh punkových kapiel a ich členov. Písomné vyjadrenia pre moju prácu mi poskytli Miroslav Miki Mikuška z kapely Extip, Miloslav Whisky Láber z kapely Slobodná Európa, Miroslav Šimboch z kapely Zóna A, Ján Cimbora z kapely Tri groše, Svetozár Vladař z kapely Hoten Toten a Róbert Jury Jurányi z kapely Konflikt.

[11] Dokument *„ŠTB prísne tajné – Punk is not ŠTB“*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=J3LDRWnAqlk&t=393s. [cit. 17. 10. 2023].
[12] Dokument *„Závadová mládež“*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ&t=86. [cit. 17. 3. 2023].

1. Vznik a ideológia punku

1.1. Punk ako subkultúra

Na začiatku je treba rozdeliť pojmy punková subkultúra a punková hudba. Pokiaľ hovoríme o punku ako o subkultúre je treba definovať pojem subkultúra. Subkultúra je alternatívny typ kultúry, ktorý sa vizuálne a názorovo vymedzuje hlavnému prúdu. Nemusí sa jednať iba o punk, do subkultúry patrí akýkoľvek hudobný žáner, ktorý sa v určitých znakoch vymedzuje hlavného prúdu a komercii.

Punkovú subkultúru je možné charakterizovať na základe množstva znakov. Počas rozhovorom s narátormi som sa dozvedel, že najlepšou definíciu punku je sloboda a vyjadrenie vlastného názoru (negatívneho či pozitívneho). Sloboda sa prejavuje najmä v otvorenosti voči ľudom iného vierovyznania, farby pleti či inej sexuálnej orientácie. Tí v očiach punkáčov taktiež tvoria opozíciu voči hlavnému prúdu a masovej kultúre.[13] Punkáči nikdy neskrývali svoju sexualitu, naopak ju vždy hrdo dávali najavo.[14] Typickým prvkom prejavu punkových skupín je protest. Punk sa ostro vymedzuje voči rasizmu, nacizmu, nespravodlivosti v spoločnosti, aj keď sa bohužiaľ nájdu aj výnimky.[15] Vlastný názor súvisí s vymedzovaním sa voči komercii a istou revoltou voči mainstreamu, čo je spojené aj s individualitou a vysokou mierou tolerancie a slobody v punkovej subkultúre.[16] Dôležitou súčasťou akejkoľvek subkultúry predstavuje móda. Každý si stereotyp punkáča predstaví ako neupraveného človeka v koženej bunde, na ktorej má desiatky odznakov svojich obľúbených kapiel, roztrhaných nohaviciach a divokým účesom na hlave. Punková móda nerozlučne súvisí s názormi celej subkultúry. Tí, ktorí takéto oblečenie nosili, ale nevyznávali hodnoty punkovej subkultúry, boli označovaní za pozérov. A naopak, tí, ktorí vyznávali hodnoty punkovej subkultúry, ale neobliekali sa „punkovo“, neboli považovaní za punkáčov.[17]

Punk sa taktiež ostro vymedzuje voči rasizmu a nespravodlivosti v spoločnosti, aj keď je zaujímavé, že celá punková scéna je takmer výhradne belošská.[18] Bohužiaľ,

---

[13] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 48.
[14] Napríklad spevák kapely The Buzzcocks, Pete Shelly, sa otvorene hlásil k homosexualite.
[15] V 90. rokoch vznikol subžáner punku, Nazi Punk, a taktiež aj spevák slovenskej punkovej kapely Zóna A Peter Koňýk Schredl sa netají svojimi pozitívnymi postojmi voči extrémnej pravici a nenávisťou voči homosexuálom a ľuďom iného vierovyznania či rasy.
[16] Punk nemá problém s homosexualitou, gendrovou stránkou a rovnoprávnosťou žien.
[17] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 49.
[18] Tamtéž, s. 53.

nájdu aj výnimky, rasistickí a nenávistní punkáči.[19] Punk bol taktiež vždy ľavicový žáner, pretože veľa punkáčov pochádzalo s chudobnejších vrstiev obyvateľstva.[20]

Treba ešte dodať, že punková subkultúra je takmer výlučne fenoménom miest. Najmä mestských periférií, ktoré obývala stredná pracujúca trieda, ktorá sa s ideálmi punku ľahko stotožnila.[21]

Na druhú stranu je však v punkovej subkultúre možné vypozorovať alkoholizmus, užívanie drog, častokrát až nenávisť voči hlavnému prúdu aj ostatným subkultúram, čo v očiach verejnosti prispieva k negatívnemu pohľadu na túto subkultúru. Niekoľko punkových kapiel sa kvôli užívaniu tvrdých drog rozpadlo.[22] Je však pravdou, že na tvrdých drogách bolo závislých relatívne málo punkových kapiel. Väčšina punkáčov „si ide" iba na pive alebo na iných alkoholických nápojoch.

Pôvod punkovej subkultúry môžeme nájsť v 70. rokoch. Po uvoľnených 60. rokoch plných nádeje a snahy o zlepšenie situácie vo svete prišli 70. roky. Ilúziu 60. rokov vystriedala tvrdá realita nezamestnanosti, ekonomickej stagnácie, studená vojna a s ňou spojený strach z komunizmu.[23] V Československu išlo tiež o stratu nádeje po udalostiach v auguste roku 1968 a nástup Normalizácie. To všetko vytvorilo priam ideálne prostredie pre rebelujúcu mestskú mládež, ktorá bola nespokojná so „smerovaním sveta" a túžila svoju nespokojnosť dať jasne a výrazne najavo. Často sa jednalo o teenagerov z USA alebo Veľkej Británie, ktorí pochádzali z chudobných robotníckych vrstiev obyvateľstva na perifériách miest. Títo mladí ľudia cítili potrebu zapadnúť niekam, kde by mohli slobodne vyjadriť v kontraste hlavného prúdu svoj názor na „smerovanie sveta" a to najlepšie prostredníctvom hudby, ktorá by ich názory zosobňovala.[24] Tým sa vo svojej práci dostávam k vzniku punkovej hudby ako hudby, ktorá charakterizuje názory a postoje punkovej subkultúry.

---

[19] V 90. rokoch vznikol subžáner punku, Nazi Punk, a taktiež aj spevák slovenskej punkovej kapely Zóna A Peter Koňýk Schredl, netají svojimi pozitívnymi postojmi voči extrémnej pravici a nenávisťou voči homosexuálom a ľuďom iného vierovyznania, či rasy.

[20] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 46.

[21] Tamtéž, s. 53 – 54.

[22] Známym príkladom je basgitarista kapely Sex Pistols, Sid Vicious, ktorý zomrel na predávkovanie heroínom vo svojich 21 rokoch, na čo sa kapela Sex Pistols v roku 1979 rozpadla. Alebo slovenská punková kapela Slobodná Európa, kde prakticky všetci členovia boli počas 90. rokov ťažko závislí na tvrdých drogách a kapela bola viackrát nútená vyhlásiť prestávku v činnosti.

[23] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.

[24] Tamtéž.

1.2. Punk ako hudba

Korene punkovej hudby je možné nájsť už v 60. rokoch minulého storočia. Objavili sa nové hudobné smery, ktoré nenachádzali pochopenie u staršej generácie a väčšinovej spoločnosti. Rockové kapely ako The Rolling Stones a The Who zosobňovali mladícku rebéliu voči autoritám a spolu s ich tvrdým zvukom a agresiou predstavujú jeden zo základných kameňov punk rocku. Koncom dekády sa objavil ďalší smer - underground. Interpreti ako Frank Zappa alebo kapela Velvet Underground predstavovali boj voči masovej kultúre a komercii, s čím sa punk mohol stotožniť. Prišli však 70. roky. Kontrast ku všetkému, čo zosobňovali 60. roky, sa táto dekáda môže javiť ako dezilúzia. Rastúca nezamestnanosť, nedostatok surovín a nemožnosť získať zamestnanie, to všetko znamenalo pre ľudí koniec ich ideálov.[25] Objavil sa aj nový žáner hudby – disko. Žáner, ktorí rockoví fanúšikovia nemohli vystáť, a to jednak z jeho hudobnej stránky a tiež aj z toho dôvodu, že disko hudba bola až príliš komerčnou.[26] S rockovou hudbou to tiež nevyzeralo dobre. Objavili sa art rockové kapely ako Yes alebo Pink Floyd, ktoré tvorili príliš dlhé kompozičné skladby, ktoré mladým ľuďom pripadali nudné. Rocková hudba stratila svoju agresivitu a tvrdosť. To napríklad popisuje aj Miroslav Vaněk vo svojej knihe „*Byl to jenom rock ´n ´roll?*“ tvrdí: *„Hudba se stala přetechnizovanou a málo pochopitelnou. Bylo to období, kdy sóla na bicí trvala deset minut a kytarová dvacet, kdy jedna písnička klidně zabrala celou stranu dlouhohrajícího alba“.*[27]

Inak povedané – disko hudba bola pre mladých vyslovene odporná a art rock príliš nudný.[28] Nastupujúca mladá generácia túžila po novom prejave, ktorý by vyjadroval zlé sociálne podmienky a stratu ilúzie 60. rokov. Chcela jednoducho šokovať svoje okolie hudbou a vzhľadom. [29] Ako som spomínal v predchádzajúcej podkapitole, nastupujúca mladá generácia pochádzala s chudobnej robotníckej vrstvy obyvateľstva, ktorú zlé sociálne podmienky postihli najviac a cítila potrebu sa nekompromisne vyjadriť pomocou novej, agresívnej hudby. Nový žáner hudby,

---

[25] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 179.
[26] Tamtéž, s. 177.
[27] ŠENKEŘÍKOVÁ, Magdaléna: *Mediální obraz punkové subkultury v týdeníku Tribuna a Mladý svět*. Brno 2010, s. 17 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[28] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413
[29] VANĚK, Miroslav: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu,* s. 180 – 181.

spojený s touto generáciu, sa začal nazývať punk rock.[30] Nový žáner rockovej hudby si rýchlo našiel fanúšikov u tejto mladej generácie, ktorí sa podľa hudby začali označovať ako punkáči.[31] Punk rock začal ako žáner, ktorý sa snažil bojovať voči autoritám, ale s oveľa väčšou mierou drzosti a nekompromisnosti ako všetky predchádzajúce žánre rockovej hudby.[32]

1.3. Vývoj punku v USA

Josef Smolík vo svojej publikácií „*Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*" tvrdí, že história punk rocku sa dá rozdeliť do troch základných období.[33] Prvým obdobím je Protopunkové obdobie, ktoré sa datuje od polovice 60. rokov až do roku 1977. Druhým je Klasické punkové obdobie, ktoré trvalo od roku 1977 do polovice 80. rokov a tretím je Postupunkové obdobie, ktoré trvá od polovice 80. rokov až do súčasnosti.[34]

Vo svojej práci som sa však vzhľadom na jej tému, ktorá sa venuje primárne punk rocku v Československu v období normalizácie, rozhodol históriu punk rocku pred vznikom prvých československých kapiel rozdeliť na popis punkových scén USA a Veľkej Británie. Rozhodol som tak nielen z dôvodu zamerania mojej práce, ale taktiež aj pre význam uvedených scén pre históriu a vývoj punk rocku.

V rockovej scéne USA existovali už od konca 60. rokov kapely, ktorých tvorba predznamenávala príchod punk rocku. V USA bol taktiež prvýkrát použitý výraz punk rock a to ako názov časopisu, ktorý v roku 1975 založili. Za jedného z predchodcov punk rocku sa považuje kapela The Velvet Underground na čele s Lou Reedom, ktorá koncom 60. rokov prišla s úplne odlišnou hudbou,[35] akú hrali napríklad The Beatles alebo The Rolling Stones. Ich hudba bola temná, texty ako „Heroine" pojednávali o zlom stave spoločnosti, čím ovplyvnili punkové kapely, ktoré vznikli neskôr.[36] Ďalšou kapelou, ktorá mala na punk rock veľký vplyv, bola kapela The Stooges na

---

[30] Punk v angličtine znamená výtržník.
[31] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 175.
[32] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.
[33] SMOLÍK, Josef*: Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*, s. 281.
[34] Tamtéž.
[35] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 10.
[36] JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království* . Brno 2018, s. 22 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).

čele s Iggy Popom, ktorý je často prezývaný „Krstný otec punku“.[37] Ich jednoduchá hudba, častokrát zložená z troch akordov, a texty ako napríklad „Search and Destroy“, pojednávajú o beznádeji, hneve a celkovej negatívnej atmosfére počiatku 70. rokov.[38] The Stooges sa rozpadli v roku 1974, avšak Iggy Pop začal tvoriť ako sólový hudobník a je dodnes aktívny[39]. The Stooges a ani The Velvet Underground sa však nikdy neoznačovali ako punk rocková kapela, keďže výraz punk rock na prelome 60. a 70. rokov neexistoval. Svojimi textami a hudbou ale punk rock výrazne ovplyvnili.

Významným rokom pre punk rock v USA bol rok 1974, kedy sa na Mannhatane v New Yorku otvoril klub CBGB (Country, Blue Grass and Blues).[40] V tomto klube začali vystupovať miestne punkové a undergroundové kapely ako napríklad Television,[41] alebo neskôr dobre známi The Ramones.

The Ramones sú považovaní za prvú čistokrvnú a zásadnú punk rockovú kapelu na svete a dodnes z ich rýchlej hudby čerpá množstvo punkových kapiel. Ich imidž taktiež kopírovalo množstvo ďalších punkových kapiel - kožené bundy, rifle, dlhé vlasy a slnečné okuliare.[42] The Ramones vznikli začiatkom roku 1974 a prvý koncert odohrali 30. marca toho roku ešte ako kapela bez názvu.[43] Názov Ramones si kapela údajne dala podľa žartu Paula McCartneyho, ktorý sa v hoteloch podpisoval ako Paul Ramone.[44] Meno Ramone sa stalo aj pseudonymom členov kapely, menovite Joey Ramone (spev), Johhny Ramone (gitara), Dee Dee Ramone (basgitara) a Tommy Ramone (bicie).[45] Už pod názvom Ramones odohrali prvý koncert 16. augusta práve CBGB klube, ktorý sa stal ich domovom. Prvý album kapela vydala v roku 1976 pod názvom Ramones. Tento album sa považuje sa prvý originálny punk rockový album a definuje punk rock vo svojej základnej podstate. Objavili sa v ňom rebelské texty ako napríklad „Blitzrkieg bop“, texty o opovrhovaní masovou kultúrou ako napríklad

---

[37] JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království* . Brno 2018, s. 22 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[38] Tamtéž.
[39] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 10.
[40] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům*, s. 11.
[41] Spevák kapely Richard Hell začal na koncertoch v klube CBGB nosiť roztrhané tričká, nakrátko ostrihané vlasy a čiernu koženú bundu. Tento výzor si postupom času osvojilo množstvo ´ďalších punkových spevákov.
[42] JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království* . Brno 2018, s. 22 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[43] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s.7.
[44] Tamtéž.
[45] Vlastnými menami po porade Jeffry Hyman, John Cummings, Douglas Colvin a Tamás Erdélyi (pôvodom Maďar).

„Chain Saw“ a taktiež aj o potláčaní ľudských práv ako „Havana Affair“.[46] Ramones počas 70. rokov vydali ešte tri ďalšie albumy, ale ich popularita v USA bola v tom čase minimálna.[47] O to väčšiu pozornosť na seba kapela upútala vo Veľkej Británii, kde bol punk prakticky od začiatku veľmi populárny medzi mladými ľuďmi.

1.4. Vývoj punku vo Veľkej Británii

Punk vo Veľkej Británii prežíval väčšiu popularitu ako v USA. Jedným z dôvodov veľkej popularity punku bola ekonomická situácia v krajine ako frustrovaná a nezamestnaná mládež robotníckeho pôvodu, konzervatívne prostredie a politika.[48] V rockovej hudbe mal vedúce postavenie Art Rock, ktorý mladí fanúšikovia nemali v láske. Preto sa muselo niečo stať.[49] Britská mládež objavila nový hudobný štýl, ktorý prišiel z USA, punk rock. S punkovými textami a výzorom sa britská mládež rýchlo stotožnila a punk v krajine nabral väčšiu popularitu ako v USA. Medzi britskou punkovou subkultúrou a punkovou subkultúrou USA boli aj iné rozdiely. Kým Britská subkultúra bola úzko prepojená s robotníckou triedou, pocitom frustrácie a vysokou nezamestnanosťou, tak subkultúru USA tvorila mládež nespokojná s konzumným spôsobom života.[50] Z toho dôvodu sa o britskom punku hovorí ako o tom surovejšom a tvrdšom než bol americký punk. Z dôvodu zlej ekonomickej situácie vo Veľkej Británii sa britským punkovým kapelám podarilo upútať pozornosť médií,[51] čo sa kapelám v USA nikdy výrazne nepodarilo.

Zásadnou britskou punkovou kapelou sú Sex Pistols. Bola to kontroverzná kapela, ktorá je spolu s americkými The Ramones, považovaná za tú najzásadnejšiu punkovú kapelu. Sex Pistols mali veľký vplyv na ostatné kapely hlavne kvôli ich nenávistným textom ako napríklad „Anarchy in the UK“ alebo „God Save the Queen“,[52] ktoré sa stali v istom slova zmysle punkovými hymnami. Vznikli začiatkom roku 1975 a medzi zakladajúcich členov kapely patrili Johhny Rotten Lydon (spev),

---

[46] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 24.
[47] JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království* . Brno 2018, s. 22 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[48] Umocnená nástupom Margaret Thatcherovej do kresla premiéra Veľkej Británie v roku 1979.
[49] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 7.
[50] JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království* . Brno 2018, s. 28 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[51] Agresívne upozorňovali na problémy v krajine, z toho dôvodu si ich začali všímať médiá.
[52] Táto pieseň sa stala slávnou po tom, čo kapela vo februári 1977 odohrala koncert na palube lodi na rieke Temža v Londýne. V tom čase oslavovala kráľovná Alžbeta II. 25 rokov panovania na britskom tróne a Sex Pistols toto výročie ironicky oslávili.

Glen Matlock (basgitara), Paul Cock (bicie) a Steve Jones (gitara).[53] Prvý koncert kapela odohrala 6. novembra roku 1975 na umeleckej škole Saint Martin v Londýne, kde študoval basgitarista Glen Matlock.[54] Ich provokatívne texty ako napríklad „Anarchy in the UK", si rýchlo našli fanúšikov frustrovaných zo smerovania krajiny. O rok neskôr už bola kapela, najmä kvôli textom, známa po celej Británii, s čím súviselo množstvo zákazov a negatívnych ohlasov. Kapela však mala veľký počet fanúšikov a dostatok piesní na to, aby mohla vydať album.[55] Z kapely ešte pred jeho nahraním odišiel basgitarista Glen Matlock a na jeho miesto prišiel neslávne známy Sid Vicious.[56] V roku 1977 vyšiel kapele prvý a jediný album pod názvom „Never mind the Bollocks, Here's the Sex Pistols". Na albume sa nachádzalo celkovo jedenásť piesní, vrátane najznámejších „God save The Queen" a „Anarchy in the UK".[57] Kapelu vydanie albumu ešte viac preslávilo, avšak nedá sa povedať, že by jej členom zaistilo dobrý život. Členovia kapely prepadli drogám, čo napokon viedlo k ich rozpadu v roku 1978, a Sid Vicious v roku 1979 zomrel.

Súčasníkmi Sex Pistols bola kapela The Clash, ktorý vznikla v roku 1976 a medzi jej zakladajúcich členov patrili Joe Strummer (gitara a spev), Mick Jones (gitara), Topper Headon (bicie) a Paul Simon (basgitara).[58] Pre kapelu bolo typické experimentovanie z hudbou. Neboli zameraní výlučne na punk, ale svoju hudbu obohatili o prvky reggae a klasického rock´n´rollu,[59] čo ich odlišovalo od ich britských kolegov, kapely Sex Pistols. Ich texty sú však typicky punkové, plné zmaru a nesúhlasu so smerovaním spoločnosti ako napríklad „London Calling",[60] „Train to Vain" alebo „Lost in the Supermarket".[61] The Clash zaznamenali pomerne veľký úspech aj počiatkom 80. rokov,[62] ale v kapela sa po vydaní albumu „Cut the Crap" v roku 1985 rozpadla. [63]

---

[53] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 7.
[54] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 12.
[55] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 7.
[56] Zavraždil v afekte svoju priateľku, avšak predtým ako stihol byť odsúdený, zomrel vo februári 1979 na predávkovanie heroínom.
[57] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 7.
[58] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 30.
[59] Tamtéž.
[60] Album rovnakého názvu, vydané v roku 1979, je považované za jedno z najvýznamnejších v histórií punk rocku.
[61] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 31.
[62] Pieseň Should I Stay or Should I Go, z roku 1982.
[63] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 32.

Britskú punkovú scénu tvorilo a tvorí mnoho ďalších skupín ako napríklad The Damned, Sham 69 alebo UK Subs, ktoré by si taktiež zaslúžili pozornosť. Osobne si ale myslím, že tieto kapely nemajú pre punkovú subkultúru v Británii taký význam ako práve Sex Pistols alebo The Clash, o ktorých som písal v tejto podkapitole.

2. Punk v Československu do roku 1989 všeobecne

2.1. Počiatky

Punk sa v Československu objavil prvýkrát na konci 70. rokov, krátko po vydaní albumu „Never mind the Bollocks, Here's the Sex Pistols", od britskej punkovej kapely Sex Pistols. Z dôvodu cenzúry však o punku ľudia prakticky nič nevedeli. Najčastejšími spôsobmi, ako sa fanúšikovia mohli dozvedieť o punku, bol dovoz platní zo Západu, predovšetkým teda z Veľkej Británie. Ak sa niekomu podarilo získať tieto punkové platne, tak si ich nenechával iba pre seba, ale častokrát títo ľudia organizovali rôzne diskotéky, kde tieto platne púšťali fanúšikom, ktorí by sa inak o existencii punk rocku pravdepodobne nikdy nedozvedeli.[64] Takto sa k punku dostal napríklad Miroslav Mikuška z bratislavskej kapely Extip: *„S punkom som sa prvýkrát stretol na diskotéke u Šupáka v Bratislave, kde začal kamarát Jožo Sloboda okrem disko hudby hrať aj Sex Pistols a to bolo, na tú dobu, pre mňa jasné, že toto je fakt top u mňa. Kúpil som si od neho aj moje prvé kazety ako „Never mind the Bollock", „Rocket to Russia" od Ramones, „Garage land" od Clash a iné".*[65]

Ďalším spôsobom ako sa ľudia v komunistickom Československu mohli dostať k punku, ak mali šťastie, bolo naladenie si rakúskej alebo západonemeckej televízie či rádia, a prostredníctvom nich sa dostať k britským a americkým punkovým kapelám.

Priaznivcami punku v Československu boli, tak ako v zahraničí, mladí ľudia, ktorí nesúhlasili so smerovaním spoločnosti aj keď nemohli ukázať verejný nesúhlas, kedže to bolo v komunizme nemysliteľné.[66]

Avšak bol tu aj jeden dôležitý rozdiel oproti punkovej subkultúre vo Veľkej Británii. V Británii tvorili punkovú subkultúru teenageri, ktorí dávali najavo svoj nesúhlas so smerovaním spoločnosti, no v Československu samozrejme niečo také

---

[64] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 182.

[65] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.

[66] FUCHS, Filip: *Kytary a řev: aneb co bylo za zdí*, s. 16.

nebolo možné. Rozdiel spočíval aj v textovej stránke. Zatiaľ čo britské kapely sa vyznačovali nenávistnými textami voči vláde a spoločnosti, tak naše kapely mali naopak humorné texty, ktoré boli síce miernejšie ako texty ich britských kolegov, ale ich posolstvo voči režimu bolo rovnaké. Akoby tušili, že humorné texty budú pre komunistickú vrchnosť ešte väčšie zlo, ako tie vyslovene urážlivé.[67] Čo sa týka vizuálnej stránky punku v Československu, tak prvé punkové kapely sa príliš nepodobali na Sex Pistols, alebo The Ramones. Z dôvodu cenzurovaných informácií o kultúre na Západe, nikto presne nevedel, ako sa západné punkové kapely obliekajú a tak si členovia punkových kapiel pridávali niektoré veci po svojom.[68] Problém však nastal pri odznakoch na bundách. Západné kapely mali často na bundách pripnuté hákové kríže a iné nacistické symboly. V žiadnom prípade nešlo o propagáciu nacizmu (punk je silno proti nacizmu a rasizmu), ale išlo o provokáciu masovej kultúry a väčšinovej spoločnosti. V očiach komunistickej vrchnosti však niečo, čo evokovalo nacizmus, nemalo miesto. Z toho dôvodu československé kapely takéto a podobné odznaky nikdy nenosili.[69]

Za prvého priekopníka punkovej subkultúry v Čechách je považovaný líder undergroundovej kapely Umělá Hmota Karel Habal, ktorý začal medzi ľuďmi šíriť nahrávky punkových kapiel z USA a Veľkej Británie.[70] Na základe ním šírených nahrávok začala v Československu na konci 70. rokov vznikať punková scéna. Medzi ľuďmi, ku ktorým sa punkové nahrávky Karla Habala dostali, bol aj líder folkovej kapely Extempore Mikoláš Chadima.[71] Toho punk oslovil natoľko, že sa rozhodol do inak folkového repertoáru svojej kapely zakomponovať aj punkové piesne, hlavne od britských kapiel Generation X a The Stranglers.

Prvý koncert kapely Extempore obohatený o punkové piesne sa konal v rámci Pražských jazzových dní 23. januára 1979 v pražskej štvrti Karlín. [72] Koncert a celý

---

[67] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.
[68] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.
[69] ŠENKEŘÍKOVÁ, Magdaléna: *Mediální obraz punkové subkultury v týdeníku Tribuna a Mladý svět*. Brno 2010, s. 21 – 22 (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).
[70] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 183.
[71] Tamtéž.
[72] Tamtéž.

festival organizovala Jazzová sekcia.[73] Nedopadol najlepšie nakoľko počas vystúpenia kapely Extempore vedúci klubu vypol prúd a kapela tak bola nútená svoj koncert predčasne skončiť.[74]

Po tomto koncerte sa však o punku dozvedela širšia skupina mladých ľudí a postupne začali v Československu vznikať punkové kapely.[75] Za prvú českú punkovú kapelu je považovaná pražská kapela Energie G,[76] ktorá okrem prevzatých piesní od britských kapiel začala hrať aj vlastný repertoár. Nasledovala ju kapela Zikkurat na čele so známym basgitaristom Vilémom Čokom.[77] Na Slovensku sa za prvú punkovú kapelu považuje bratislavská kapela Punkcharti na čele s basgitaristom Braňom Alexom a gitaristom Sveťom Korbelom.[78] Všetky uvedené kapely vznikli v roku 1979.

2.2. Punk a komunistická vrchnosť pred rokom 1985

Z politického hľadiska to bola doba, kedy bol na čele ZSSR Leonid Brežnev, a to konkrétne od roku 1964 do roku 1982.[79] Nastúpil po Nikitovi Chruščovovi, ktorý presadzoval politiku uvoľňovania napätia medzi ZSSR a USA a postupného zbližovania so Západom.[80] Brežnev, ktorý Chruščova v roku 1964 nahradil, zastával opačnú politiku. Po vzore Stalina tvrdo zasahoval do krajín Východného bloku, vrátane Československa (invázia vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968).[81] Z kultúrneho hľadiska neexitovala možnosť tvoriť inú ako štátnu kultúru, ktorá bola v súlade s kultúrnymi normami komunizmu. Inými slovami, kapely si nemohli dovoliť

[73] Jazzová sekce Svazu hudebníků ČSR. Vznikla v roku 1971 ako zoskupenie hudobníkov. Taktiež organizovala koncerty, vystúpenia, výstavy a podobne. V rokoch 1974 až 1979 usporadovala Pražské jazzové dni, ktorých sa zúčastnilo množstvo mladých hudobníkov a kapiel. Motívom Pražských jazzových dní bolo povzbudiť amatérske a poloprofesionálne súbory a kapely, a pomáhať im. Pražské jazzové dni boli v roku 1980 zakázané ŠTB, ďalšie a konali až v roku 1990 Za celý čas existencie Jazzovej sekcie sa v nej vystriedalo 8820 osôb. VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 188.
[74] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 188.
[75] Tamtéž, s. 192 – 193.
[76] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 54.
[77] FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 25.
[78] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 117.
[79] MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku 1917 – 1991,* s. 355.
[80] Tamtéž, s 353.
[81] Tamtéž, s 355 – 360.

kopírovať svojich kolegov zo Západu, obliekať sa podľa nich, hrať hudbu, ktorá je západná a podobne. [82]

V Československu nastalo obdobie normalizácie. Do čela ÚV KSČ bol v roku 1969 menovaný Gustáv Husák[83] (od roku 1975 prezident ČSR), ktorý presadzoval politiku po vzore Brežneva.[84] V Československu sa začalo obdobie, známe ako normalizácia.[85] Išlo o definitívny koniec demokratizačných snáh a procesov v 60. rokoch presadzovaných hlavne Alexandrom Dubčekom a naopak, išlo o návrat k represívnemu komunizmu po vzore ZSSR.[86] Kultúra, ekonomika, hospodárstvo a iné odvetia boli nastavené po vzore ZSSR. Pod heslom „Kdo nejde s nami, ide proti nám" to znamenalo ťažké obdobie aj pre hudobné skupiny, ktoré nemohli tvoriť hudbu akú tvorili ich kolegovia zo Západu.

Leonid Brežnev zomrel v roku 1982. Na jeho miesto na dva roky nastúpil Jurij Andropov, ktorý začal s postupnými ekonomickými a hospodárskymi reformami ZSSR, avšak kvôli svojmu pokročilému veku a zlému zdravotnému stavu množstvo z nich nestihol uskutočniť.[87] Zomrel v roku 1984 ako 69 ročný. Na jeho miesto nastúpil Konstantin Černenko, ktorý presadzoval politiku po vzore Brežneva. Svoje konzervatívne plány však nestihol uskutočniť, nakoľko pre zlý zdravotný stav zomrel v marci roku 1985.[88]

Tak ako som spomenul v predchádzajúcej podkapitole, punková subkultúra nemala v komunistickom Československu miesto. Za prvé punkové kapely sa síce postavila Jazzová sekcia, ktorá im umožnila hrať na festivale Pražské jazzové dni, ale tie boli v roku 1980 režimom zakázané,[89] nakoľko na nich začal prevládať punkový repertoár kapiel. Následne bolo niekoľko punkových kapiel, ako napríklad Zikkurat,

---

[82] MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku 1917 – 1991,* s. 355.
[83] Nahradil Alexandra Dubčeka. RYCHLÍK, Jan: *Československo v období Socialismu 1945 – 1989,* s. 253.
[84] Prakticky nemal na výber, Československo bolo súčasťou Východného bloku a muselo sa riadiť pokynmi z Moskvy.
[85] Ako počiatok normalizácie sa najčastejšie udáva podpísanie moskovského protokolu, podpísaného v auguste 1968, v ktorom sa písalo o „bratskej pomoci od ZSSR", „legalizácii pobytu vojsk Varšavskej zmluvy na území Československa" a o „otvorení cesty k normalizácií". Koniec normalizácie je zároveň koniec (pád) komunizmu v roku 1989. V užšom zmysle sa ako normalizácia označuje obdobie od podpísania Moskovského protokolu po 14. zjazd KSČ v roku 1971. RYCHLÍK, Jan: *Československo v období Socialismu 1945 – 1989,* s. 238 – 239.
[86] RYCHLÍK, Jan: *Československo v období Socialismu 1945 – 1989,* s. 253 – 262.
[87] MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku 1917 – 1991,* s. 409 – 410.
[88] Tamtéž, s. 417.
[89] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 192.

režimom zakázaných.[90] ŠTB zostavila špeciálne oddelenie, venujúce sa priamo rockovej hudbe. Boli stanovené prísne podmienky pre existenciu kapiel, zavedené povinné prehrávky a kapely museli mať zriaďovateľa, aby vôbec mohli verejne vystupovať.[91]

Na prehrávkach hodnotila kapelu porota a rozhodovala o tom, či jej bude dovolené tvoriť a koncertovať legálne, alebo kapelu vyhodnotia ako protisocialistickú a bude musieť hrať ilegálne. Na prehrávkach sa okrem iného hodnotila aj hra z nôt. Ak by kapela noty neovládala, bola by automaticky vyhodnotená ako neprofesionálna.[92] Punkové kapely noty príliš neovládali a taktiež ich vzhľad, v kombinácií s ich textami, nepôsobil na komisiu príliš pozitívne. Sveťo Korbel, gitarista bratislavských punkových kapiel Zóna A a Slobodná Európa, na prehrávky spomína takto: *„Prehrávky boli sranda. Vekový priemer komisie bol 65 rokov, polovica už s alzheimerom a parkinsonom, tak spočiatku sme ich chceli šetriť, tak sme si ako Zóna A prichystali takú disko skladbu s neškodným textom, aké sa dnes hrajú v rádiách. Spievalo sa tam: „Keď som celkom sám, s náladou zlou, dal by som čo mám, keby som bol s tebou.“ Také neškodné, niečo ako sa hrá v rádiách dnes a toto sme im tam predviedli tak trošku krčili čelá, lebo to boli dychovkári a mali hudobný sluch, ak ešte teda počuli...Ďalšiu pieseň sme mali nachystanú „Sex vládne svetu“ a to bol odpaľovák. Pri prvom refréne sa už jeden člen chytal sa srdce a dával si nitroglycerín, takže tak.“*[93] Problémom u punkovej kapely mohol byť aj jej názov.[94] Ak názov v očiach komisie evokoval niečo protisocialistické alebo iba nevhodné pre socialistickú mládež, bola kapela nútená ho zmeniť. Príkladom môže byť kapela Jasná Páka, ktorá bola nútená zmeniť svoj názov na Hudba Praha.[95] Na zmenu názvu kapely spomína napríklad Peter Koňýk Schredl, spevák kapely Zóna A: *„Vymysleli sme si, že budeme Antizóna. Na to všetci reagovali: „Čo Antizóna?! To bude Antikomunistické! Veď si dajte normálny názov ako Plamene alebo Hviezda!“ My že nie, že budeme teda*

[90] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 190 – 191.
[91] Tamtéž.
[92] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.
[93] Dokument „*Závadová Mládež*“. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ [cit. 17.3. 2023].
[94] Príkladom vynútenej zmeny názvu je pražská punková kapela Jasná Páka, ktorá sa musela premenovať na Hudba Praha, ktorá pod novým názvom mohla legálne vystupovať.
[95] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.

A Zóna, a potom sme prišli na to, že to A vyzerá lepšie na konci, tak odvtedy sme boli Zóna A.“[96] Ak teda bola kapela na prehrávkach vyhodnotená ako protisocialistická, nemohla hrať legálne a bola nútená hrať v ilegalite.

Ďalší problém spočíval v zastrešení kapely. Dôležitou zložkou pri fungovaní kapely bol zriaďovateľ. Zriaďovateľa mohla kapele robiť prakticky akákoľvek organizácia, ktorá sa nebála kapelu zastrešiť a zaručiť sa za ňu. Ak kapela chcela hrať pre verejnosť, zriaďovateľa mať musela. Najčastejšie sa jednalo o Socialistický zväz mládeže (SZM), ale nájdu sa aj iné príklady. Možno spomenúť plzenskú kapelu Znouzectnost, ktorej zriaďovateľom bol v tom čase Československý zväz mäsového priemyslu[97], alebo často sa jednalo o kultúrny dom v štvrti, v ktorej kapela vystupovala. Zriaďovateľa vo forme Kultúrneho domu (KD), mala napríklad kapela Jasná Páka (OKD Praha 3), alebo Zóna A (KD Bratislava – Lamač).

Od kapely si zriaďovateľ musel vyžiadať dotazník so základnými informáciami o kapele a takisto ich repertoár. Na vrchole všetkého bol Národný výbor, ktorý dostal texty od zriaďovateľa kapely a taktiež mohol usporiadať alebo zrušiť akciu, na ktorej kapela vystúpi. Tie kapely, ktorým bola na prehrávkach zakázaná činnosť, ešte nemuseli vystupovať jedine ilegálne. Mohli si mohli nájsť iného zriaďovateľa (mimo toho, ktorého mali) alebo mohli zmeniť názov (Jasná Páka na Hudba Praha). Obe možnosti boli prakticky krycie manévre, ako mohla kapela aj naďalej slobodne hrať, aj keď už pod dohľadom komunistickej vrchnosti, keďže bola na prehrávkach vyhodnotenia ako neprofesionálna alebo protisocialistická. [98]

To najhoršie pre punkové kapely nastalo presne 22. marca roku 1982. V tom čase vyšiel v časopise Tribuna článok s názvom „Nová vlna se starým obsahem.“[99] Článok kritizoval okrem iného kultúrne inštitúcie v Československu a usporiadateľov koncertov punkových a undergroundových kapiel a žiadal ich, aby obmedzili túto činnosť a prestali umožňovať punkovým kapelám naďalej verejne vystupovať. Ako autor článku je uvádzaný istý Jan Krýzl. V skutočnosti sa jedná o vymyslenú postavu.

V článku sa o punku píše napríklad: „*A právě v této době se objevila "nová" vlna rockové hudby, která svým hudebním i slovním obsahem měla dát této "ztracené"*

[96] Dokument „*Závadová Mládež*“. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ [cit. 17.3. 2023].
[97] Písomné vyjadrenie pána Oldřicha Neumanna, basgitaristu kapely Znouzectnost. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22 10. 2023.
[98] BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.
[99] Tamtéž.

generaci kapitalistického světa životní filosofii vyjádřenou heslem No Future - žádná budoucnost. Mládež se měla ztotožnit s životem, který jí připravil kapitalismus. Buďte lhostejní k životu kolem sebe, nejděte s nikým proti ničemu! Nic nemá smysl! To se mělo stát krédem mladé generace. K jeho prosazení měl a má sloužit tzv punk rock, šílený rock anebo také prevít rock. Primitivní texty spojené s primitivní hudbou, odporné šaty, provokující chování, oplzlá gesta, odmítání všeho normálního, barvení vlasů na zeleno, na modro, na růžovo, tetování hákových křížů, malování barevných pásů na obličej apod. to byl výsledek, který tato vlna přinesla. Nepříliš estetický a velmi často šokující i občany kapitalistických zemí, ale stále lepší, než aby mládež bojovala proti společnosti, která ji do bídy a beznaděje uvrhla. Protože "punkové" a jejich hudba v mnohém překročili "meze" únosnosti i pro kapitalistickou společnost a vymkli se svým podněcovatelům z kontroly, bylo třeba uvést vše na "pravou" míru. Místo tzv. punk roku je šířena a propagována tzv. nová vlna, která se pokouší vrátit rock k původní hudební dokonalosti. Využívá se k tomu moderní techniky a klasických hudebních projevů a nástrojů. Hudba se mění, ale životní filosofie, kterou "nová" vlna rocku propaguje, zůstává stejná. V novém hávu je mládeži předkládán starý obsah. Není náhodou, že tzv. punk rock i "nová" vlna rocku byly a jsou prostřednictvím západních rozhlasových stanic i jinými cestami (např. pašováním gramofonových desek či magnetofonových kazet) šířeny i do naší republik".[100]

Podľa Miroslava Vaňka bol tento článok napísaný ako isté rozšírenie akcie ŠTB s názvom „Odpad".[101] Akcia „Odpad" bola akcia ŠTB, spustená v roku 1980 ako prostriedok pre sledovanie punkových kapiel a taktiež ako nástroj na zabránenie vzniku ďalším punkovým kapelám. Bohužiaľ, archívny zväzok akcie sa nedochoval.[102]

Táto kampaň voči punkáčom neostala bez odozvy. Recenziu na článok napísali napríklad Mikoláš Chadima z kapely Extempore, muzikológ Lubomír Dorůžka a

[100] KRÝZL, Jan: *Nová vlna se starým obsahem.* Tribuna, týdeník pro ideologii a politiku, č. 12, 23. 3. 1983, s. 5. Dostupné z: https://ndk.cz/view/uuid:0dde51a0-29f9-11e9-b63d-5ef3fc9ae867?page=uuid:939bcef0-29fc-11e9-a347-005056825209. [cit. 30. 10. 2023].
[101] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 208.
[102] Tamtéž.

známy hudobný publicista Josef Vlček. Všetky tri recenzie kritizovali autora článku, Jana Krýzla, za neodbornosť a neznalosť punkovej subkultúry.[103]

Navzdory tejto kampani však popularita punku v Československu naďalej rástla. Vznikli kapely ako napríklad Zóna A a o punku sa na základe tejto kampane paradoxne dozvedelo ešte viac ľudí. Punk sa z veľkých miest postupne rozšíril aj do dedín. Podľa ŠTB to však znamenalo to, že punková vlna postupne zaniká. V X. správe ŠTB sa o tom napríklad píše: *„Došlo k přesouvání přívrženců hnutí punk z velkých městských aglomerací do okresních a menších měst, co vyplývá ze skutečnosti, že módní vlna punk rocku pozvolně zaniká“.*[104] Je jasné, že ŠTB nemala pravdu. Punková subkultúra nezanikala, ale šírila sa ďalej.

2.3. Punk a komunistická vrchnosť po roku 1985

Ako aj v predchádzajúcej podkapitole, začnem aj v nasledujúcej historickým kontextom. Po smrti Konstantina Černenka v marci roku 1985[105] nastúpil na jeho miesto Michail Gorbačov, ktorému sa venujem v nasledujúcej podkapitole. O tejto významnej osobnosti by sa dalo napísať omnoho viac, no v mojej práci preto popíšem iba reformy, ktoré súviseli s uvoľňovaním pomerov v kultúre socialistických štátov. Gorbačov považoval reformy za nevyhnuté. Ekonomika ZSSR bola z dôvodu príliš veľkých výdajov na zbrojenie na úrovni krajín Tretieho sveta. Kultúrna oblasť bola taktiež zaostalá. Gorbačovova snaha o väčšiu informovanosť o stave krajín Východného bloku, začlenenie do svetovej ekonomiky a prenik svetovej kultúry aj do východných krajín[106], je známa pod pojmom Perestrojka[107] aj so svojím sprievodným pojmom Glasnosť.[108]

---

[103] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 209.

[104] Archiv bezpečnostních složek Praha, X. správa STB, inv. č. 369, *Vyhodnocení práce 3. odboru X. správy STB za 1.- 4. čtvrtletí roku 1985.*

[105] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 417.

[106] Napríklad v Budapešti vystúpila v roku 1986 kapela Queen, alebo kapela Depeche Mode vystúpila v roku 1988 v Prahe. Fanúšikovia si mohli slobodne kúpiť albumy obľúbených západných kapiel všetkých žánrov, od disco až po punk.

[107] Gorbačov sa snažil prestavať celé hospodárstvo ZSSR a prejsť z plánovanej na trhovú ekonomiku.

[108] Svetová kultúra začal prenikať aj do štátov Východného bloku. Pre kapely to znamenalo isté uvoľnenie pomerov. Stále síce boli povinné prehrávky, ale už koncom 80. rokov mohli punkové a iné kapely slobodne vystupovať a objavovať sa v televízii.

Gorbačovove reformy mali výrazný vplyv aj kultúrne pomery v Československu. Západná hudba už nebola vyslovene zakazovaná. Komunistická vrchnosť sa pod vplyvom situácie v ZSSR snažila všetko, čo sa vymykalo oficiálnej kultúre, tolerovať. Punkové kapely už to nemali tak zložité ako v predchádzajúcich rokoch, aj keď stále tu boli povinné prehrávky, cez ktoré kapela, ak chcela byť profesionálnou, musel prejsť.

Ako jeden z príkladov novej doby a uvoľňovania pomerov v kultúre možno poukázať na tzv. Rockfesty.[109] Išlo o festival rockových kapiel, na ktorom mali alternatívne a punkové kapely možnosť vystúpiť z ilegality. Prvý Rockfest organizovaný SZM a Ministerstvom kultúry ČSR sa konal na konci júna v roku 1986 v pražskom Paláci kultúry.[110] Zúčastnili sa ho kapely ako metaloví Motorband, alebo známa kapela Laura a její tygři.[111] Rockfesty je možné na jednu stranu hodnotiť ako nástroj komunistickej vrchnosti pre zbližovanie sa (hlavne mladých) ľudí, na druhú stranu sa však vďaka Rockfestom o alternatívnej a punkovej scéne dozvedelo veľké množstvo ľudí, ktorí už nemuseli na svoje obľúbené kapely chodiť ilegálne. Posledný Rockfest sa konal krátko pred Nežnou revolúciou v roku 1989 a vystúpili na ňom kapely ako Visací zámek alebo Hudba Praha.[112]

Niektoré kapely za začali objavovať aj v televíznych hitparádach ako napríklad Triangel,[113] kde sa koncom 80. rokov objavili kapely ako Zóna A alebo alternatívny Bez ladu a skladu. Veľa dovtedy zakázaných kapiel vydalo svoje prvé albumy. Príkladom je Hudba Praha a ich debut z roku 1988.[114]

Jednou z veľkých punkových akcií v Československu bol festival Punkeden. Išlo o benefičný koncert pre detský domov v pražskej štvrti Horní Počernice. [115]Akcia sa konala pod organizáciu SZM 5. októbra roku 1989 na pražskom Žofíne. Vystúpili tu kapely ako napríklad Plexis, Zóna A alebo Tři sestry. [116]

---

[109] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 228.
[110] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 228 – 229.
[111] Tamtéž.
[112] Tamtéž.
[113] Televízna hitparáda z produkcie ČST Bratislava, kde sa po väčšine objavovali štátom povolené, „nezávadné" kapely. Ku koncu 80. rokov aj alternatívne a punkové.
[114] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].
[115] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 251.
[116] Tamtéž.

Napriek všetkým zmenám, ktoré nastali v druhej polovici 80. rokov, sa situácia punkáčov vo všetkom nezmenila. Koncerty boli stále zakazované, punkáči boli kvôli vzhľadu stále posielaní na výsluch na ŠTB, v horšom prípade aj zatýkaní. Definitívna zmena nastala až s pádom komunistického režimu v roku 1989.

3. Česká punková scéna

V druhej kapitole mojej práce som vo všeobecnosti popísal históriu punku v Československu. V nasledujúcej kapitole budem postupne popisovať významné české punkové kapely. O pražskej scéne píšem ako o prvej, nakoľko je spomedzi českých punkových scén tou najvýznamnejšou. Ako druhú som sa rozhodol vo svojej práci popísať punkovú scénu v Plzni, nakoľko je pomerne neznáma a oproti pražskej nevyprodukovala príliš známe kapely. V poslednej podkapitole som sa rozhodol aspoň okrajovo popísať ostatné významné punkové kapely 80. rokov z Čiech. Punkové scény existovali samozrejme aj v iných mestách ako sú Praha a Plzeň, ale z dôvodu môjho osobného záujmu, nedostatku prameňov a literatúry k ostatným punkovým scénam, a rozsahu práce, som sa rozhodol práve pre vyššie uvedené punkové scény a ostatné významné punkové kapely doplniť do poslednej podkapitoly.

3.1. Pražská punková scéna

3.1.1. Visací zámek

Ak by sme mali možnosť vybrať iba jednu českú punkovú kapelu, ktorá najlepšie reprezentuje český punk, bola by to kapela Visací zámek. Jej popularita a význam pre českú punkovú subkultúru sa dá porovnať jedine s významom kapely Zóna A pre slovenskú punkovú subkultúru. Obe kapely sú na scéne od 80. rokov, obe si prešli ťažkým obdobím za komunistického režimu, obe koncertujú a vydávajú albumy aj v súčasnosti. Je ale pravda, že medzi oboma kapelami nájdeme niekoľko odlišných vecí. Zostava Visacieho Zámku sa od počiatku nezmenila, zatiaľ čo v Zóne A sa za celé obdobie existencie vystriedalo niekoľko členov, jediným pôvodným členom je iba spevák Peter Koňýk Schredl. Odlišnosti medzi oboma kapelami je možné nájsť aj v hudobnej stránke. Zatiaľ čo „Visáči“ hrajú od začiatku s dvoma gitaristami (pochopiteľne pre tvrdší, rockovejší zvuk), tak Zóna A mala vždy iba jedného gitaristu. Výrazne odlišné sú aj texty oboch kapiel. Visací zámek je od začiatku známy svojimi recesistickými textami, ako napríklad „Traktor“, „Vlasta“,

„Cigára“ a podobne. Dá sa povedať, že „Visáči“ bojovali proti komunistom s humorom sebe vlastným. Texty Zóny A v jej začiatkoch vyjadrovali tvrdý odpor voči komunistickému režimu, napríklad „Muž s kožušinovým límcom“ alebo „Prečo je život taký“. Texty Zóny A sa po páde komunistického režimu zmenili skôr na texty s témami o každodennom živote, o dievčatách a podobne, zatiaľ čo Visací zámek zostal verný vtipným a recesistickým textom až do súčasnosti. Obe kapely sa stretávali aj s odlišnými problémami s komunistickou vrchnosťou, k čomu sa dostanem pri kapitole o bratislavských punkových skupinách.

Počiatky kapely Visací zámek siahajú ku kapele Punkplaktnon,[117] v ktorej pôsobili Jan Haubert, Michal Pixa a Vladimír Šťástka, všetci traja spolužiaci zo Stavebnej Fakulty ČVUT v Prahe. Odohrali však iba pár koncertov pre študentov z ČVUT na strahovských internátoch a rozpadli sa. Po rozpade Punkplanktonu začali Jan Haubert a Michal Pixa bývať na spoločnej izbe, kde si spoločne vymieňali hudobné skúsenosti. Jan Haubert mal rád rockové kapely ako Led Zeppelin a Jethro Tull, z punkových kapiel mal rád najmä britských Sex Pistols. Vldadimír Šťástka za nimi občas chodil a brával so sebou i dvoch spolužiakov z vyššieho ročníka, Ivana Ruta a Jiřího Pátka. Obaja sa zhodli na obľúbených kapelách ako napríklad Sex Pistols, alebo metaloví Motörhead.[118] Rozhodli sa založiť novú kapelu, ktorá by hrala punk, obohatený o heavy metal po vzore kapely Motörhead.

Nová vysokoškolská kapela dostala názov Visací zámek, údajne zo strachu. Členovia kapely žili v neustálom strachu z ŠTB a podľa slov Michala Pixu sa kapela za svoju činnosť mohla dostať „pod visací zámek“, teda do väzby.[119] Novú kapelu teda tvorili spevák Jan Hony Haubert, gitaristi Michal Pixies Pixa a Ivan Hroch Rut, basgitarista Vladimír Savec Šťástka a bubeník Jiří Sweet P Pátek.[120] Veľkým vzorom „Visáčov“ bola okrem zahraničných kapiel aj legendárna česká kapela Pražský Výběr na čele s Michaelom Kocábom,[121] hlavne kvôli ich špecifickej alternatívnej hudbe akú žiadna iná kapela v tom čase v Československu neprodukovala. Inšpiráciou v textoch bola zas kapela Jasná Páka. „*Chodili jsme na koncerty, a když jsme viděli třeba Jasnou páku, která zpívala Leze, leze po železe, tak jsem okamžitě prohlásil, že takový texty*

[117] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 18.
[118] Britská heavy metalová kapela, známa rýchlymi a tvrdými skladbami, ktoré boli inšpiráciou aj pre punk rock.
[119] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 23 – 24.
[120] Tamtéž, s. 17.
[121] Tamtéž, s. 16.

napíšu taky. A jak Michal často cvičil na kytaru, tak jsem mu do toho ty svoje první pokusy začal zpívat. Michal navíc pravil, že takový písničky napsat je brnkačka."[122]

„Visáči" sa stali rýchlo populárnymi medzi študentami na pražských strahovských internátoch, kde sa šírilo povedomie o najlepšej punkovej kapele v Prahe. V začiatkoch vystupovali „Visáči" v Klube 007 na Strahove na rôznych študentských akciách,[123] ale mimo študentov o kapele skoro nikto nevedel. Prvý regulárny koncert mala kapela odohrať 10. novembra roku 1982. Avšak v ten deň zomrel prvý muž ZSSR Leonid Brežnev. V Československu bol vyhlásený štátny smútok a z toho dôvodu sa žiaden koncert nemohol konať. Koncert sa teda odohral až 7. decembra roku 1982.[124] Tento dátum uvádza kapela ako oficiálny dátum svojho vzniku a sú od neho odvodené aj výročia.[125] Visací zámek teda bude tento rok oslavovať 41 rokov od svojho vzniku. Na koncerte kapela odohrala 16 skladieb, medzi nimi už osvedčené hity ako „Traktor" alebo „Vlasta".[126]

Členovia kapely začali v tom čase byť viac na očiach komunistickej vrchnosti. Prvý koncert bol ešte bez problémov, nakoľko ho organizoval Socialistický zväz mládeže ako súkromnú akciu pre študentov.[127] Na prehrávkach bol však Visací zámek pochopiteľno vyhodnotený ako amatérska kapela a z toho dôvodu musela mať zriaďovateľa. „Visáči" mali výhodu, že sa za ich činnosť postavila Stavebná Fakulta ČVUT, kde členovia kapely študovali[128]a boli označení ako „Záujmová umelecká činnosť". Tým sa prakticky vyhli aj zákazu punkových New Wave kapiel, ktorý začal článkom v časopise „Tribuna" s názvom „Nová vlna se starým obsahem", ktorý som popisoval v predchádzajúcej kapitole.[129]

Napriek tomu sa však členovia kapely nevyhli výsluchom na ŠTB. Prvý výsluch Jana Hauberta sa odohral na jar v roku 1983 v Prahe. ŠTB sa ho pýtala napríklad na názov kapely, čo má znamenať slovné spojenie Visací zámek[130] a na texty piesní kapely. Jan Haubert v knihe „Všelijaké Povídky" výsluch popisuje takto: *„Co znamená ten název?" „Nic. Prostě visací zámek." „Ale proč zrovna visací zámek?"*

---

[122] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů*, s. 20.
[123] Tamtéž, s. 23.
[124] Tamtéž, s. 24.
[125] Tamtéž.
[126] Tamtéž.
[127] Tamtéž, s. 25.
[128] Tamtéž, s. 25 – 26.
[129] KRÝZL, Jan: *Nová vlna se starým obsahem.* Tribuna, týdeník pro ideologii a politiku, č. 12, 23. 3. 1983, s. 5. Dostupné z: https://ndk.cz/view/uuid:0dde51a0-29f9-11e9-b63d-5ef3fc9ae867?page=uuid:939bcef0-29fc-11e9-a347-005056825209. [cit. 30. 10. 2023].
[130] HAUBERT, Jan: *Všelijaké Povídky,* s. 95 – 96.

„Tak mě to napadlo. Zní to hezky. Teď jsou v módě dvojslovný názvy.“ „A nemyslíš tím, že jsme tady jako zamknutý?“.[131] Je vidieť, že ŠTB vôbec netušila aký pôvod má názov kapely a automaticky ho považovala za niečo protikomunistického.[132]

Za kapelu sa však postavil dekan Stavebnej Fakulty ČVUT Jana Imlauf, ktorý im poradil ako naďalej koncertovať bez pravidelných návštev ŠTB a aby si, pokiaľ možno, zmenili svoj názov.[133] Kapela začala na jeho popud na koncertoch hrať miernejšie verzie svojich textov. Napríklad text piesne „Traktor“ bol pre komunistickú vrchnosť príliš ostrý a kapela bola nútená ho pozmeniť. Pôvodný text piesne bol: „*Jezeďák a děvka spolu jdou, před novou hospodou, hrozně se radujou Nejdřív se tu spolu opijem, tvou ženu zabijem a děti ubijem Jezeďák se hrozně opije, svou ženu zabije a pak se pobleje Za radu pak děvce děkuje a pak ji prokleje vidlema od hnoje“.*[134] Nový verzia textu, ktorú kapela od tej doby výhradne hrá, znel: „*Mládenec a děva spolu jsou, před novou hospodou, hrozně se radujou Nejdřív se tu spolu opijem, družstevní prase zabijem a pak si užijem Mládenec se hrozně opije, vepříka zabije a pak se vzpamatuje. Svého činu ihned lituje, za mříže putuje i s děvou povětrnou“.*[135]

Po skončení štúdia na ČVUT však Visací zámek stratil možnosť byť zriaďovaný pod Stavebnou Fakultou ČVUT a nemohol sa za nich postaviť ani dekan fakulty. Kapele bola v roku 1985 taktiež zakázaná činnosť. Ak však kapela chcela (teraz už pod názvom VZ[136]) koncertovať, musela si hľadať nového zriaďovateľa. Tým sa stala firma Průmstav PIZ, národní podnik, ktorá kapelu zriaďovala do roku 1987. Po roku 1987 sa novým zriaďovateľom kapely stal Ústredný klub školstva a vedy Revolučného odborového hnutia (ÚKŠV ROH),[137] ktorý túto funkciu plnil až do roku 1989.

Významný koncert odohrala kapela vo februári roku 1984 na pražskom Žofíne. Na tento koncert v knihe Antonína Kocábka spomína gitarista Michal Pixa: „*Tohle*

---

[131] HAUBERT, Jan: *Všelijaké Povídky*, s. 96.
[132] ŠTB si členov kapely predvolala na výsluch ešte raz a to vo februári 1986, čomu sa podrobnejšie venujem v kapitole popisujúcej spoluprácu, alebo poprípade preverovanie, členov punkových kapiel s ŠTB.
[133] HAUBERT, Jan: *Všelijaké Povídky,* s. 100.
[134] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 30.
[135] Kapela si zmenila názov z Visací zámek na VZ. Išlo o krycí manéver, keďže komunisti zakázali kapelu Visací zámek a kapela s rovnakým obsadením, ale už pod iným názvom, mohla koncertovať. Tamtéž, s. 31.
[136] Ako krycí manéver. Kapela Visací zámek bola komunistickou vrchnostou zakázaná, avšak jej členovia pokračovali ďalej pod názvom VZ. KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 31.
[137] HAUBERT, Jan: *Hluboká Orba,* s. 164.

bylo pro nás jak stadion pro Rolling Stones… ".[138] Je pravdou, že v tom čase nebolo vôbec bežné, aby punková kapela odohrala veľký koncert v jednej z najvýznamnejších pražských siení. Visací zámek, ako som spomínal, mal šťastie na zriaďovateľa v podobe Stavebnej Fakulty ČVUT a dekana fakulty, ktorý im radil ako tvoriť bez zbytočných problémov s ŠTB. „Visáči" na koncerte odohrali 32 piesní. Po koncerte však členov kapely čakala povinná vojenská služba. Našťastie však v prípade „Visáčov" netrvala dva roky, ako bolo bežné, ale iba rok, pretože členovia kapely študovali na vysokej škole.[139]

Po konci ročnej vojenskej služby mala kapela šťastie, keďže sa v polovici 80. rokov zmenila nástupom Michaila Gorbačova v ZSSR politická a kultúrna situácia aj v Československu[140] a alternatívne kapely spolu s punkovými mohli o niečo slobodnejšie dýchať. Pre Visací zámek to znamenalo obrovský posun. V roku 1988 sa kapele podarilo natočiť prvý punkový singel v Československu.[141] Nachádzali sa na ňom piesne „Hymna šibeničních bratří", a „Podvedení Kameloti". [142] Ostatné piesne, ktoré kapela chcela dať na singel, ako napríklad „Traktor", neboli schválené komisiou na prehrávkach. Singel bol vydaný firmou Supraphon a medzi punkáčmi zaznamenal veľký úspech.[143]

Po páde komunizmu v roku 1989 mala kapela už dostatok materiálu pre vydanie prvého oficiálneho albumu. Ten vyšiel na jar v roku 1990 pod názvom „Visací zámek".[144] Nachádzali sa na ňom piesne ako „Traktor", „Cigára", alebo „Vlasta".

O tej doby kapela pravidelne vydáva albumy. Zatiaľ posledný vyšiel v roku 2020 pod názvom „Anarchie a Totál Chaos". Visací zámek mnohí punkáči považujú za najvýznamnejšiu punkovú kapelu Česka, ak nie celého bývalého Československa. Od svojho vzniku, teda od 7. decembra 1982, hrá kapela v rovnakej zostave, čo je tiež unikátne. S nadhľadom možno povedať, že kapela Visací zámek je synonymom československého punku.

[138] HAUBERT, Jan: *Hluboká Orba*, s 36.
[139] Tamtéž, s. 37.
[140] Historický kontext som popisoval v tretej podkapitole druhej kapitoly mojej práce.
[141] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 69.
[142] Tamtéž.
[143] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 72.
[144] Tamtéž, s. 75.

3.1.2. Jasná Páka

Spolu s kapelami Visací zámek a Plexis je kapela Jasná Páka považovaná za najvýznamnejšiu českú punkovú kapelu. Aj keď ich tvorba sa nedá označiť ako čistý punk - ide skôr o kombináciu punku a novej vlny. V takom prípade je možné Jasnú Páku považovať spolu s kapelou Pražský Výběr za najvýznamnejšieho predstaviteľa českej novej vlny. Ja som sa však rozhodol kapelu Jasná Páka zaradiť medzi punkové kapely, pretože ich rýchla hudba a ostré texty (napríklad „Pal vocuď!“) sú typicky punkové.

Kapelu založili dve významné osobnosti českej rockovej scény, gitarista Michal Ambrož a bubeník David Koller.[145] Stretli sa v roku 1980 v pražskej vinárni Beskyd a rozhodli sa spolu založiť rockovú kapelu.[146] Svoju novú kapelu pomenovali Mrňous Singers[147] a jej členovia boli David Koller ako bubeník, basgitarista František Chobota, gitarista Marek Višek[148] a spevák a gitarista zároveň Michal Ambrož. Kapela Mrňous Singers odohrala dva neoficiálne koncerty. Prvý sa konal v novembri roku 1980 v pražskej štvrti Troja, kde vystúpili ako predkapela punkovej kapely Zikkurat.[149] Na tomto koncerte kapela nehrala vlastný repertoár, ale prevzaté skladby od The Rolling Stones alebo Boba Dylana. [150] Druhý koncert sa konal v júni 1980 v pražskej štvrti Nebušice.

Po tomto koncerte z kapely odišli František Chobota a Marek Višek. Zostávajúci členovia David Koller a Michal Ambrož však chceli pokračovať v hudbe a rozhodli sa krátko po koncerte v Nebušiciach založiť kapelu s názvom Jasná Páka.[151] Názov si kapela dala podľa návrhu básnika Josefa Janda, ktorý krátky čas pôsobil aj v kapele ako klávesák. David Koller a Michal Ambrož chceli kapelu pôvodne pomenovať Těžká Doba, ale Josef Janda s tým nesúhlasil.[152] Michal Ambrož taktiež tvrdí, že kapela chcela jednoduchý názov a v knihe „Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně“, spomína: *„Jasná Páka bylo tenkrát takový obyčejní rčení. Jako když ses*

---

[145] Neskôr známy hlavne ako líder kapely Lucie.
[146] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 70 – 71.
[147] Tamtéž.
[148] František Chobota a Marek Vízner boli členovia predchádzajúcej kapely Davida Kollera, kapely Ezechiel. Tamtéž, s. 72.
[149] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].
[150] Tamtéž.
[151] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 73 – 74.
[152] Tamtéž, s. 73.

někoho zeplta, jestli bude večer v Beskydu, tak on řek: Jasná páka, vole. A Pepík Janda, kterýmu svítilo, protože už tenkrát byl básník, prostě řek: A co kdybysme sej menovali Jasná Páka ? Tak vznikla, milé děti, Jasná Páka".[153]

Na miesto basgitaristu prišiel Jan Ivan Wünsch a kapelu ďalej tvorili gitarista Michal Ambrož, spevák Vladimír Dáda Albrecht,[154] klávesák Josef Janda a speváčky Markéta Vojtěchová[155] a Alena Daňková.[156] Medzi hudobné vzory kapely patrila napríklad britská alternatívna kapely The B52's alebo The Rolling Stones.[157] Prvý koncert kapela Jasná Páka odohrala v pražskom klube Na Chmelnici (ktorý sa stal v istom domovským klubom kapely), v októbri roku 1981.[158] Koncert mal pomerne veľký úspech, Jasná Páka okrem prevzatých skladieb zahrala aj svoje vlastné piesne, napríklad „Majolenka", alebo „Cizej Chlap".[159] Po tomto koncerte sa kapela preslávila po celej Prahe, ale stále koncertovala takmer výhradne iba v Junior Klube. Zmena nastala v priebehu rokov 1983 a 1984, kedy Jasná Páka začala vystupovať aj v iných mestách napríklad v Halvíčkovom Brode alebo v Brne.[160] Zriadovateľom kapely bol v tom čase Obvodný Kultúrny Dom (OKD) Praha 3.[161] Okrem Junior Klubu sa členovia kapely stretávali aj vo vinári Beskyd, v krčmách U Bohouše a U Tržnice v pražskej štvrti Vinohrady.[162]

Koncom roka 1982 odišli z kapely gitarista Bohumil Zatloukal, speváčka Alena Daňková a klávesák Josef Janda. [163] Gitaristu Bohumila Zatloukala nahradil jeho brat, taktiež gitarista Vladimír.

Tak ako aj iným kapelám v tom čase sa ani Jasnej Páke nevyhli povinné prehrávky. Pre kapelu však prišli v tej najnevhodnejšej chvíli. Približne v rovnakom čase, kedy bola Jasná Páka predvolaná k povinným prehrávkam (cez ktoré kvôli

---

[153] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s.73.
[154] Akademický maliar a zároveň frontman kapely Jasná Páka.
[155] Neskoršia manželka Michala Ambroža.
[156] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].
[157] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 78.
[158] Tamtéž, s. 75 – 76.
[159] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].
[160] Tamtéž.
[161] AMBROŽ, Michal - HALOUN, Karel - MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 84.
[162] Tamtéž.
[163] Tamtéž.

textom neprešla a bola zrušená),[164] vyšiel neslávne známy článok „Nová vlna se starým obsahem“ v časopise Tribuna, ktorý som vo svojej práci už viackrát spomínal. Pre Jasnú Páku to okrem zákazu činnosti kvôli textom znamenalo hlavne koniec spolupráce so zriaďovateľom, ktorým bol Obvodný Kultúrny Dom Praha 3. Riaditeľka KD Eva Lukešová dostala od komunistickej vrchnosti jasný príkaz, aby kapelu naďalej nezriaďovala.[165] Kapela mala taktiež zákaz vystupovania mimo Prahy. Michal Ambrož však použil celkom jednoduchý, ale veľmi účinný trik voči komunistickej vrchnosti. Kapelu Jasná Páka premenoval na Hudba Praha.[166] Bola to určite najlepšia možnosť, keďže kapela Jasná Páka už nemohla koncertovať a nemohla mať ani zriaďovateľa. Kapela mala dve možnosti. Môže byť v undergrounde pod názvom Jasná Páka, avšak tým prakticky stratí možnosť koncertovať čo i len v Junior Klube a ostatných menších kluboch v Prahe, a bude musieť hrať nelegálne, jedine súkromne pre pár kamarátov, alebo názov Jasná Páka prakticky zavrhne a pod novým názvom bude môcť hrať legálne aspoň v pražských kluboch. Na vznik názvu Hudba Praha spomína Michal Ambrož v knihe „Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně“: „*Jednu dobu různý kapely zkoušely v takovém polorozpadlým domku, ve kterým bydlel dědeček Plecha Novotnýho. Do zkušebny se procházelo místností, kde se děda válel v posteli a všechny procházející muzikanti zdravil pokřikem: Hudba! Praha! Tak jsme se toho chytili. Ale možná užití toho dědečkova výrazu bylo spíš výrazem bezradnosti*“.[167]

Kapela, teraz už pod názvom Hudba Praha, pokračovala v činnosti od roku 1984. Odišli však z nej bubeník David Koller a spevák Vladimír Dáda Albrecht. Spevákom Hudby Praha sa stal gitarista Michal Ambrož. Z Jasnej Páky v kapele zostali iba Michal Ambrož, basgitarista Jan Ivan Wünsch a speváčky Zdena Pištěková a Markéta Vojtěchová. Ako tretia sa pridala Alena Daňková. Na miesto bubeníka prišiel Libor Kubánek, ktorého však o rok neskôr nahradil Ludvík Eman Kandl, klávesák Tomáš Volák a hráči na saxofón Karel Malík a Vít Malinovský. [168]

Prvý koncert odohrala kapela Hudba Praha v klube Na Chmelnici v máji roku 1984.[169] Hudba Praha sa stala u fanúšikov takmer rovnako populárnou ako Jasná Páka

[164] AMBROŽ, Michal - HALOUN, Karel - MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně*, s. 109.
[165] Tamtéž, s. 107 – 112.
[166] Tamtéž, s. 111.
[167] Tamtéž, s. 109 – 110.
[168] Tamtéž, s. 112 – 115.
[169] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].

a pravidelne koncertovala v pražských kluboch. Jej veľká popularita súvisela s kultúrnymi a politickými pomermi, ktoré v ZSSR odštartoval Michail Gorbačov. Hudba Praha dokonca v roku 1988 vydala vo vydavateľstve Panton svoj prvý oficiálny album.[170] Je však pravdou, že ešte predtým vydala Jasná Páka jeden neoficiálny album. Ten vyšiel v roku 1985, teda už po rozpade kapely. Jedná sa o nahrávku z koncertu z roku 1983, ktorý sa konal v Národnom dome v pražskej štvrti Smíchov.[171] Na prvom albume kapely Hudba Praha sa nachádzajú piesne ako napríklad „Není čas“, „Je to zlý“, alebo „Nech to tak“.

Po páde komunizmu v roku 1989 sa kapela v roku 1996 rozpadla. Opätovne sa kapela spojila v roku 1999, a to po smrti basgitaristu Jana Ivana Wünscha v tom istom roku, ktorého nahradil nový basgitarista Jiří Jelínek. Zostavu kapely v tom čase tvorili gitarista a spevák Michal Ambrož, gitaristi Bohumil a Vladimír Zatloukalovci, basgitarista Jiří Jelínek, bubeník Michal Šimůnek, saxofonisti Vítek Malinovský a Karel Malík a duo speváčok Alena Sudová a Kristýna Peteříková.[172] Kapela v roku 2010 vydala svoj posledný album s názvom „De Generace“. Táto zostava fungovala až do roku 2014, kedy sa u Michala Ambroža začali prejavovať zdravotné problémy[173] a kapela bola nútená prerušiť svoju činnosť na neurčito. Definitívne ukončila činnosť v roku 2015. Po rozpade kapely v roku 2015 vznikli dve kapely, ktoré pokračovali v tvorbe kapiel Jasná Páka a Hudba Praha.

Prvá kapela bola Hudba Praha Band, ktorú tvorili bývalí členovia kapely Hudba Praha (Vladimír Zatloukal, Bohumil Zatloukal, a Jiří Jelínek), speváčka Jarmila Jamajka Koblicová, gitarista Zdeněk Hnyk, saxofonista Jakub Douda, a speváčka Lucie Jandová. Táto kapela funguje dodnes.

Druhou bola kapela Michal Ambrož a Hudba Praha, kde okrem Michala Ambroža pôsobili výhradne noví členovia. Kapela sa rozpadla v roku 2022 po smrti Michala Ambroža.

3.1.3. Plexis

[170] Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].
[171] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 85 – 86.
[172] Tamtéž, s. 174 – 175.
[173] Michal Ambrož zomrel v roku 2022.

Kapela Plexis na čele s Petrom Hoškom patrí spolu s Visacím Zámkom k najvýznamnejším českým punkovým kapelám. Bohužiaľ, kapela sa začiatkom roka 2023 z dôvodu smrti Petra Hoška rozpadla. Zanechala však veľmi výraznú stopu na československej a českej punkovej scéne, preto považujem za dôležité o tejto kapele písať.

Petr Sid[174] Hošek, líder kapely, sa k punkovej hudbe dostal začiatkom 80. rokov prostredníctvom rádia Luxemburg: *„Začalo to rádiem Luxemburg, to mi bylo asi 13 let, a byl tu, ostatně jako pořád, totální nedostatek muziky. Onehdá tam vysílali asi hodinový profil manchesterských Buzzcocks a mluvili taky o punku, strašně mě to tenkrát vzalo. Bylo to pro mě úplně něco novýho, bezvadnýho a hlavně přístupnýho. Nerozuměl jsem textům, ale měl jsem pocit, že vím, o co v tým hudbě jde. Samozřejmě jsem měl z toho ze začátku chaos v makovici, ale to se rychle srovnalo. Dodnes mě nic nechytilo tak jako tenkrát punk".*[175] Petr Hošek sa teda stal punkáčom prakticky už ako dieťa. Jeho fascináciu punkom ešte viac podporil album kapely Sex Pistols, „Never mind the Bollocks, Here's the Sex Pistols", ktorý sa k nemu dostal krátko po skúsenosti spojenej s rádiom.[176]

Kapelu Plexis založil Petr Hošek sám v polovici roka 1984. K nemu sa pridal bubeník Adolf Áda Vitáček, basgitarista Marek Sibřina, a gitarista Martin Bíňovec.[177] Zaujímavosťou je, že Petr Hošek a Marek Sibřina pred založením kapely spolu pôsobili ako "bedňáci" v kapele Abraxas.[178] Názov Plexis údajne vymyslel Petr Hošek ako kombináciu názvov svojich obľúbených kapiel Sex Pistols a Exploited.[179] V začiatkoch kariéry si za názov Plexis pridávali písmená PM, z anglického pomenovania punk music.[180] Vzormi kapely boli najmä britské kapely Sex Pistols a The Exploited.

Prvý koncert kapela odohrala v auguste roku 1984 na festivale v Českom Meziříčí.[181] Koncert zaznamenal veľký úspech u punkáčov (aj keď žiaden člen kapely nemal viac ako 18 rokov). Do konca roku 1984 odohrala kapela ešte tri neoficiálne koncerty a to v dedine Slunečná pri Českej Lípe, v Kladne a dva koncerty v klube Na

[174] Prezývku si dal podľa basgitaristu kapely Sex Pistols, Sida Viciousa.
[175] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 60.
[176] Tamtéž.
[177] Tamtéž, s. 60 – 61.
[178] Tamtéž.
[179] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 176.
[180] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[181] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 64.

Chmelnici v Prahe.[182][183] Posledné dva koncerty boli v tom čase pre kapelu najúspešnejšie. Petr Hošek tvrdí, že koncerty boli beznádejne vypredané a bol to pre kapelu obrovský úspech.[184] Kapela vydala v roku 1984 aj svoj prvý neoficiálny album ktorý je záznamom koncertu v Českom Meziříčí.

Približne po roku však z kapely odchádzajú Marek Sibřina a Martin Biňovec. Kapela teda pokračuje v zostave Petr Hošek ako gitarista a spevák, bubeník Áda Vitáček a ako nový basgitarista prišiel dovtedajší zvukár kapely Pavel Brož. Ako druhý gitarista sa občas ku kapele pridal Jan Haubert, spevák kapely Visací zámek.[185] V tejto zostave kapele odohrala niekoľko koncertov, ale po koncerte v pražskej štvrti Opatov vo februári roku 1986 sa kapela kvôli zlým vzťahom rozpadla.[186]

Texty kapely pojednávali v tom čase skôr o užívaní si života, pitia alkoholických nápojov a celkovo boli viac vtipné ako vážne, čo kapelu odlišuje od kapely Jasná Páka, ktorá bola známa ostrými punkovými textami ako napríklad „Pal vocuď!“. Príkladom môže byť pieseň „Svět jsou bary“, ktorá vyšla na prvom albume kapely v roku 1990.[187]

Problémov s komunistickou vrchnosťou si kapelu užila viac ako dosť. Petr Hošek spomína, že na prvý výsluch ho ŠTB predvolala už v roku 1984, kedy po koncerte kapely prišli do jeho domu príslušníci ŠTB a prehľadávali jeho veci. „*1. června 1984, to byl poslední hlášený koncert A 64*[188]*, a tak se sjela celá záloha pražských punkerů – to dělalo tak 40-50 lidí. Akce proběhla kupodivu v klidu, vždyť tenkrát nebylo nic zvláštního, když se končilo v půlce, nebo ani nezačalo. Potom se šlo na mejdan, a když jsem se vrátil druhej den domu, čekala na mně máma, že prej u nás na návštěvě byli soudruzi, s tím, že nějací pankáči pomalovali náš barák háknkrajcema a že pod tím bylo nastříkáno 'PANK'. Zkrátka normální provokace, a to byli tak blbí, že to ještě napsali takhle. Nicméně po dvou hodinách, si pro mě přijeli a odvezli mně na Vyšehradskou, kde mně zcela spontánně vyšetřovali nadstrážmistr Drobníček s Prchalem. Na uvítanou jsem přišel o dva zuby, a že jako 'kto to udělal'. Když jsem jim řekl, že jsme všichni byli na mejdanu, odměnili se mi kanonádou facek. Pustili mě*

[182] Domáci klub kapely Jasná Páka.
[183] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[184] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead, s. 176.*
[185] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[186] Tamtéž.
[187] Tamtéž.
[188] Pražská punková kapela.

teprve po třech hodinách, s tím, že se to ještě dořeší".[189] Okrem tejto nepríjemnej skúsenosti je aj dokázané, že Petr Hošek bol na niektorom z ďalších výsluchov na ŠTB donútený k spolupráci. S ŠTB spolupracoval pod krycím menom Sid. Bohužiaľ, zväzok popisujúci túto spoluprácu bol zničený po roku 1989 a v Archíve bezpečnostných zložiek Praha sa nenadchádza. Taktiež sa mi bohužiaľ nepodarilo zistiť, kto bol v tom čase zriaďovateľom kapely.

Kapela sa teda rozpadla v roku 1986. Adolf Vitáček sa na čas pripojil ku kapele Visací zámek a v roku 1988 založil punkovú kapelu F.A.S, ktorá neskôr začala hrať štýl oi![190] a zmenila svoj názov na Orlík.[191] Petr Hošek bol krátko na to nútený povinne narukovať na vojnu do mesta Bílina v severných Čechách.[192] Po roku vojenskej služby dostal na desať dní tzv. opušťák[193] a mohol si aspoň na pár dní v Prahe od vojny oddýchnuť. Posledný večer pre návratom na vojenskú službu mu kamaráti usporiadali oslavu v jeho byte. Petr Hošek sa rozhodol, možno kvôli podguráženému stavu z alkoholu, ale určite i kvôli strachu z vojny, vyskočiť z okna paneláku a zabiť sa.[194] Našťastie si život nezobral, skončil „iba" s umelým kĺbom, ale taktiež sa vyhol návratu na povinnú vojenskú službu.[195] Takmer hneď po úraze sa ako basgitarista pripojil k teplickej punkovej kapele Do Řady!.[196] Okrem toho sa v tom čase opätovne stretol so svojím bývalým bubeníkom Adlofom Ticháčkom, ktorý v tom čase okrem kapely F.A.S hrával s novovzniknutou kapelou Wanastovi Vjecy, ku ktorej sa na čas ako basgitarista pripojil aj Petr Hošek.[197]

Kapela Plexis začala opätovne spolu pôsobiť v roku 1988.[198] K Petrovi Hoškovi (už iba ako spevákovi) a Adolfovi Vitáčkovi sa pripojili gitarista Jan Jukl a basgitarista Pavel Brož.[199] Nie všetci fanúšikovia návrat kapely uvítali. Mnohým vadil odklon od hudby, ktorú kapela produkovala pred rozpadom v roku 1986. Kapela

---

[189] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead,* s. 63.
[190] Subžáner punku, spájaný s hnutím Skinheads. Je charakteristický rýchlou hudbou a ostrými, nenávistnými, až rasistickými textami.
[191] Česká Oi! Kapela. Jej členovia na začiatku boli Adolf Ticháček, David Matásek (známy hlavne ako herec), Daniel Landa, Petr Štěpánek a Šimon Budský.
[192] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead, s. 69.*
[193] Krátkodobé voľno k opusteniu posádky.
[194] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead, s. 70.*
[195] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[196] SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead, s. 124.*
[197] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[198] Údajne po tom, čo si Petr Hošek a Adolf Vitáček spolu s basgitaristom kapely Wanastovi Vjecy, Petrom Chovancom (P.B.CH.) spoločne zahrali niekoľko piesní Plexis. Tamtéž.
[199] Tamtéž.

sa nechala inšpirovať hudbou svetových rockových kapiel ako boli napríklad americký Guns'n'Roses, alebo Sonic Youth.[200] Do zvuku kapely začal výrazne prenikať klasický rock'n'roll a heavy metal. Piesne z tohto obdobia, ako napríklad „Půlnoční rebel", alebo „Svět jsou bary", ktoré boli síce po textovej stránke pre punkáčov v poriadku, po hudobnej stránke stratili punkovú rýchlosť.[201] Brniansky punkový publicista Luboš Vlach napísal o kapele vo svojom fanzine „Šot": *„Řeknu vám svůj názor na Plexis – rock'n'rollovej švindl. New Rebels je pěknej vopruz".*[202]

Napriek rozporuplným hodnoteniam zo strany punkáčov bola kapela naďalej úspešná. V roku 1990 vydala svoj prvý oficiálny album s názvom „Půlnoční rebel". Počas 90. rokov sa však zostava kapely často menila. Okrem Petra Hoška v kapele zostal iba gitarista Jan Jukl. Veľkým úspechom pre kapelu bol koncert amerických The Ramones v roku 1994 v Prahe.[203] Zostava kapely sa ustálila v roku 1995, kedy kapelu tvorili basgitarista a spevák Petr Hošek, gitaristi Dušan Lébl a Zdeněk Petr, a bubeník Martin Švec.[204] Táto zostava tvorila kapelu až do roku 2017.V tejto zostave vydala kapela v roku 2017 svoj posledný album s názvom „Kašpar v nesnázích". Po roku 2017 sa zostava kapely opäť často menila, stálym členom bol iba Petr Hošek.

Kapela Plexis sa rozpadla začiatkom roka 2023 po nečakanej smrti Petra Hoška.[205]

3.2.Plzenská punková scéna

Pre túto scénu som sa rozhodol z dôvodu dostupnosti materiálov popisujúcich plzenskú punkovú scénu a taktiež aj pre množstvo punkových kapiel, ktoré pochádzajú z Plzne a okolia. Možnosťou by bolo popísať napríklad punkovú scénu v Brne alebo v iných českých mestách, ale bohužiaľ som k iným mestám nenašiel toľko prameňov a materiálov ako práve ku plzenskej scéne.

Za najvýznamnejšie plzenské punkové kapely sú považované kapely Znouzectnost, Kudy kam alebo Požár mlýna. Prvej menovanej sa venujem v mojej práci obsiahlejšie.

---

[200] Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.* Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/. [cit. 5. 11. 2023].
[201] Tamtéž.
[202] Tamtéž.
[203] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead… dalších 25 let,* s. 204 – 205.
[204] Tamtéž.
[205] ŠPULÁK, Jaroslav: *Zemřel Petr Hošek ze skupiny Plexis.* Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrel-petr-hosek-ze-skupiny-plexis-40420752. [cit. 2. 11. 2023].

Najväčším špecifikom plzenskej punkovej, a celkovo kultúrnej scény, je blízkosť k nemeckým hraniciam a teda k západnej kultúre. Relatívna dostupnosť západného sveta dávala obyvateľom Plzne možnosť ľahšie získavať informácie o dianí za železnou oponou, napríklad naladením si západonemeckého rádia alebo televízie. Na druhú stranu však prílišná blízkosť mesta k západonemeckej hranici znamenala väčšiu obozretnosť zo strany komunistickej vrchnosti. V Plzni „bolo zakazované aj to, čo v iných regiónoch bežne prechádzalo“.[206]

Punk začal do Plzne prenikať taktiež prostredníctvom západonemeckej televízie, kde plzenskí punkáči mohli prvýkrát vidieť Sex Pistols či Ramones.[207] Oproti pražskej punkovej scéne, kde vznikli prvé punkové kapely v Československu, nie je plzenská scéna vôbec oneskorená. Prvou plzenskou punkovou kapelou bola kapela Šrot, ktorá vznikla v roku 1979. Nasledovala ju kapela Kuličkové ložisko, ktorej gitarista Jaroslav Caine Matějovský, neskôr spoluzaložil kapelu Znouzectnost.[208]

Tak ako aj inde v Československu aj plzenské punkové kapely boli zasiahnuté Akciou Odpad a článkom v časopise Tribuna „Nová vlna se starým obsahem“, o ktorých som písal v prvej kapitole. V Plzni dochádzalo k obmedzovaniu a zakazovaniu skupín, ktorých činnosť nebola v súlade so zásadami socialistickej kultúry.[209] V Plzni a v Západočeskom kraji existovali už v tom čase punkové kapely ako napríklad Kombajn alebo Horizont, ktorým bola na základe Akcie Odpad zakázaná činnosť. V X. správe ŠTB pre Západočeský kraj, vydanej v roku 1983 sa píše: „*Do současné doby bylo zmapováno v rámci ZPČ kraje celkem 125 příznivců PUNK ROCKU. K nejaktivnějším příznivcům tohoto hudebního směru jsou přijímána opatření zaměřená na odhalování a znemožňování případných srazů a provádění organizované činnosti. V oblasti PUNK ROCKU bylo provedenými opatřeními dosaženo ukončení činnosti hudebních skupin HORIZONT, LASER a KOMBAJN a připravují se další opatření u HS VEJCE a BETON ROCK, MELOUCH a ĎÁBLOVI SOUSTRUŽNÍCI. Ve spolupráci se složkou VB bylo zabráněno připravovanému srazu příznivců PUNK ROCKU v Červeném Hrádku*“.[210]

---

[206] ŠTB sledovala Plzeň kvôli blízkosti Západu obozretnejšie. FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 22.
[207] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 26.
[208] Tamtéž.
[209] Tamtéž, s 31.
[210] Archiv bezpečnostních složek Praha, X. správa STB, inv. č. 697, *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů STB na 3. odboru X. správy SNB dne 27. 10. 1983.*

Je zrejmé, že v Plzni a v okolí žilo na počiatku 80. rokov viac ako 100 priaznivcov punku a teda popularita punku tu bola očividne výrazná. V roku 1984 už ŠTB evidoval 142 osôb s príslušnosťou k punku, v roku 1985 to už bolo 165 osôb. [211]

V záverečnom hodnotení činnosti ŠTB v Plzni za rok 1983, sa uvádza: „*Ve spolupráci se složkou VB bylo zabráněno srazu a hudebnímu vystoupení příznivců punk-rocku v Červeném Hrádku u Plzně. Do současné doby bylo zmapováno v rámci Zpč. kraje celkem 125 příznivců punk-rocku. Srazy nejsou organizovány, hnutí má znaky živelnosti bez organizační struktury*“.[212] Z tohto hodnotenia je zrejmé, že hlavný problém pri punkových kapelách spočíval v ich voľnosti a neorganizovanosti. Z toho dôvodu, ako som popisoval v prvej kapitole, sa pre punkovú subkultúru zaužíval pojem „voľne žijúca mládež“.

Uvoľňovanie politických a kultúrnych pomerov v druhej polovici 80. rokov ovplyvnilo aj punkovú subkultúru v Plzni. Kapela Znouzectnost, ktorá vznikla v roku 1986, nemala príliš veľké problémy s ŠTB a nepatrila medzi zakázané kapely, čo bližšie popisujem na ďalšej strane. Okrem kapely Znouzectnost vznikli v Plzni aj ďalšie punkové kapely, medzi nimi napríklad Kudy kam, Smíšené pocity alebo Velký žert.[213] Najvýznamnejšou punkovou akciou, ktorá sa v Plzni odohrala, bol „Mírový koncert“ za Olofa Palmeho,[214] ktorý sa konal 15. júla roku 1987.[215] Na tomto festivale vystúpili aj dve západonemecké kapely - punkoví Die Toten Hosen a industriálna kapela Einstürzende Neubauten.[216] Okrem nich, snáď aby akcia nebola príliš „západná“, vystúpili aj Michal David a Dalibor Janda.[217] Akcia prebiehala v poriadku až do chvíle, kedy mal vystúpiť Michal David. Na to sa u punkáčov zdvihla vlna odporu, búrlivý smiech a počas koncertu aj hádzanie pohárov na pódium.[218] VB bola donútená voči punkáčom zasiahnuť. Väčší problém nastal v zákulisí. Kapela Einstürzende Neubauten sa dostala do potýčky s VB, ku ktorej sa pridala aj kapela Die Toten Hosen a ich koncert bol zrušený. Kapelám bol navyše zrušený pobyt na území Československa.[219] Punkáči si však svoju kapelu nedali. Snažili sa zabrániť odchodu

[211] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s 35.
[212] ABS Praha, X. správa STB, pr. č. 2106-2124. *Vyhodnocení služební činnosti správy STB Plzeň dne 25. 10. 1983.*
[213] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s 36.
[214] Išlo o uctenie pamiatky švédskeho sociálnodemokratického politika, na ktorého bol 28. 2. 1986 spáchaný atentát.
[215] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s 36.
[216] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 252.
[217] Tamtéž.
[218] Tamtéž, s 254.
[219] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 254.

autobusu s členmi kapely, avšak VB proti nim tvrdo zasiahla a mnoho z nich bolo odvlečených na výsluch. [220] Komunistická vrchnosť si udalosť vysvetlila tak, že kapela Die Toten Hosen chcela vyprovokovať svojich priaznivcov k útoku na Michala Davida, ktorý mal vystúpiť po nich.[221]

Po tomto festivale vzniklo v Plzni mnoho ďalších punkových kapiel. Napríklad kapela Požár Mlýna, ktorá zanikla v roku 2003, alebo kapela Kudy kam, ktorá vznikla v roku 1987 a zanikla ešte v roku 1999.[222]

V súčasnosti je zo „starých" plzenských punkových kapiel aktívna iba Znouzectnost a z toho dôvodu som sa práve túto kapelu rozhodol bližšie popísať. Čo sa týka nových kapiel, tak v roku 1996 vznikla v Plzni pop punková kapela Laik, ktorá v súčasnosti v meste drží pomyselnú vlajku punku, ale súčasná plzenská punková scéna nie je tak rozvinutá ako v 80. rokoch.

3.2.1. Znouzectnost

Znouzecnost je punková kapela z Plzne, ktorá je na scéne už od roku 1986[223] a je považovaná za najvýznamnejšiu plzenskú punkovú kapelu.[224] Názov kapely je spojením troch slov dohromady a podľa basgitaristu kapely označujú dôvod, prečo sa rozhodli hrať punkovú hudbu.[225] Kapelu založili v novembri 1986 dvaja bývalí členovia kapely Zastávka Mileč, menovite Petr Déma Škabrada (gitara a spev) a Jiří Jožžin Konvalina (bicie), ku ktorým sa pripojil bývalý gitarista kapely Kuličkové ložisko Jaroslav Caine Matějovský. Ako posledný sa ku kapele pridal basgitarista Oldřich Golda Neumann, na plzenskej kultúrnej scéne známy aj ako výtvarník.[226] Prvý koncert kapela odohrala 26. novembra roku 1986 v plzenskom klube Oko.

Podobne ako slovenská kapela Slobodná Európa, ktorú budem popisovať v nasledujúcej kapitole, mala Znouzectnost to šťastie, že nezačínala ako nová a neznáma kapela, ale založili ju bývalí členovia dvoch iných kapiel z Plzne, ktoré ľudia dobre poznali a keď sa dozvedeli, že bývalí členovia kapiel Zastávka Mileč a Kuličkové ložisko založili novú kapelu, mali pochopiteľne o ňu veľký záujem.[227]

---

[220] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 255.
[221] Tamtéž, s. 250.
[222] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 36 – 37.
[223] Tamtéž, s. 32.
[224] Znouzectnost ale sami seba označujú za melodický punk 'n' roll, a nie za typický punk rock.
[225] Spojenie slov „Z nouze ctnost". FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s 36 – 37.
[226] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 32.
[227] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 32.

Na rozdiel od Slobodnej Európy, ktorá vznikla na konci roku 1989 a z toho dôvodu jej komunistická vrchnosť nerobila problémy, robila ŠTB kapele Znouzectnost problémy. No je pravdou, že nikdy neboli vyslovene zakázaná kapela.[228] Kapela mala to šťastie, že vznikli už v čase uvoľňovania kultúrnych pomerov v Československu a z toho dôvodu neboli vyslovene režimom zakázanou kapelou. ŠTB „iba" sledovala ich koncerty (informácie o koncertoch ŠTB získala od zriaďovateľa kapely, ktorým v tom čase bol Československý zväz mäsového priemyslu)[229] a od zriaďovateľa si tiež vyžiadala ich texty. Na prehrávkach kapelu vyhodnotili ako neprofesiolnálnu, ale nie zakázanú. Kapela z toho dôvodu nemohla oficiálne u vydavateľa vydávať albumy. Kapela Znouzectnost však na to išla svojou cestou. Svoje albumy produkovala pod značkou S.I.R, čo bola skratka Sisyfos Independent Records.[230] Išlo o vlastné, neoficiálne, vydavateľstvo kapely, ktoré si členovia sami založili. Nahrávky kapely boli vydávané ako demo albumy[231], ktoré kapela nahrala napríklad na koncerte, a následne sa šírili medzi fanúšikmi.[232]

Aj keď na tento koncert prišlo množstvo punkových fanúšikov, nemala kapela u nich veľký úspech. Punkáči kapele vyčítali falošný spev, zabúdanie textov a celkovú nezohranosť členov, ktorí ani nevedeli príliš dobre hrať na svoje nástroje. Jediným pozitívom na koncerte bolo podľa členov kapely punkové nasadenie a energia na koncerte, čo sa punkáčom v hľadisku páčilo.[233] Po tomto koncerte kapela takmer rok žiaden ďalší neodohrala. Na druhú stranu však venovali svoj čas skúškam a nahrávaniu piesní. Prvý demo album kapely vyšiel vo februári roku 1986 pod názvom „Vítejte v blázinci, hraje vám Znouzectnost".[234] Na albume bolo celkovo 18 piesní, ktoré zneli ako spojenie klasického punku z roku 1977 a rock'n'rollu. Piesne na albume, ako napríklad „Ticho", popisujú bezvýchodiskovú situáciu v Československu tej doby a jednou záchranou pred smrťou je iba punk rock. Po vydaní albumu začína kapela

[228] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová*, s 33 – 36.
[229] Písomné vyjadrenie pána Oldřicha Neumanna, basgitaristu kapely Znouzectnost. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22 10. 2023.
[230] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 61.
[231] Častokrát ide o nahrávku kapely, ktorá je následne ponúknutá vydavateľovi, ktorý piesne z nej následne použije na nahranie albumu. Kapely, ktoré boli na prehrávkach vyhodnotené ako neprofesionálne, nemohli mať zmluvu s vydavateľom a následne nahrať a vydať oficiálny album.
[232] Táto cesta bola u punkových a undergroundových kapiel v Československu celkom bežná. Ďalším príkladom môže byť slovenská undergroundová kapela Chór vážskych muzikantov z Trenčína, ktorej basgitarista Ľuboš Dzúrik založil vlastné vydavateľstvo „Fukavica records", prostredníctvom ktorého mohli kapely najmä z Trenčína a okolia nahrávať a vydávať albumy.
[233] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 61.
[234] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 32.

opäť koncertovať, avšak cestou z koncertu v plzenskej štvrti Božkov 25. septembra roku 1987 zasiahla kapelu tragédia. Bubeník Jiří Jožžin Konvalina vyskočil za jazdy z vlaku. Jeho smrť bola následkom dlhodobých depresií.[235] Na bicie miesto Jožžina zasadol gitarista Caine a kapela pokračovala ako trio.

V tej dobe sa kapela stáva známou aj mimo Plzne, avšak tiež si ju viac začala všímať komunistická vrchnosť. V júni roku 1988 odohrala kapela svoj prvý koncert mimo Plzne a to v pražskej štvrti Opatov, kde spolu s nimi vystúpila aj ďalšia plzenská punková kapela OPM.[236] Akcia mala názov „Historický hodokvas" a vstup na ňu bol možný iba v historických kostýmoch.[237] Na akciu sa však dostavili aj príslušníci VB, ktorí akciu rozohnali a členov Znouzectnosti zadržali.

Tento bizarný koncert však o rok neskôr prekonal z pohľadu miesta konania vianočný koncert v kostole Karla Farského v Plzni na Vianoce roku 1988.[238] Filip Fuchs v knihe „Kytary a řev" o tomto koncerte píše: „*Snad právě díky místu konání má velice zvláštní magickou atmosféru. I díky tomu, že kapela vybrala spíš ty melancholičtější a smutnější skladby s vážnými texty, to celé na jedné straně zní temně a ponuře, ale na straně druhé z ní sálá odhodlanost, naděje, nepoddanost. V každém případě tu ZNOUZECTNOST zní velice opravdově a silně, zejména ve skladbách jako jsou úvodní „Hledači pokladů", „Údolí slepců" nebo „Tažní ptáci". Sborové zpěvy chvílema připomínají husitské chorály a některé texty, čerpající své náměty ze Středověku („Crusade", „Posel", „Anděl smrti", „Krysař", „Chtěl bych se toulat...") toto jen umocňují".* [239] Koncert bol natočený aj na demo album s názvom „Happy x-mas", ktorý vyšiel koncom roka 1988.

Krátko pred pádom komunizmu, v júni roku 1989, vydala kapela svoj najúspešnejší demo album, ktoré vyšlo pod názvom „Obludný neználek". Nachádzajú sa na ňom piesne ako už spomínaná „Krysař", alebo „Vemte si příklad z Rychlých šípů".[240]

Po zmene režimu pokračovala kapela ako trio v zložení Jaroslav Caine Matějovský (bicie), Petr Déma Škabrada (gitara a spev) a Oldřich Golda Neumann (basgitara). Občas kapelu, ako koncertní členovia, dopĺňajú Romana Neumnnová ako

[235] FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová,* s. 32.
[236] Tamtéž, s. 35.
[237] Išlo o čisto recesistický koncert, kde sa kapely aj fanúšikovia obliekli do stredovekých kostýmov a oslavovali punk.
[238] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 63.
[239] Tamtéž.
[240] Tamtéž, s. 65.

saxofonistka a Michal Rohrich ako gitarista. [241] Poslední menovaní členovia kapelu opustili v roku 2009. V priebehu 90. rokov vyšli kapele albumy, ktoré v 80. rokoch vyšli ako demá, spätne oficiálne u vydavateľstva Globus[242] a taktiež kapela vydala množstvo už oficiálnych albumov. Z nich prvý bol album „Odrhovačky a bajky" vydaný v roku 1990. Posledný bol vydaný v roku 2014 pod názvom „Beat Simplicitas". V súčasnosti kapela funguje ako trio v zložení Jaroslav Caine Matějovský (bicie), Petr Déma Škabrada (gitara a spev) a Oldřich Golda Neumann (basgitara).

3.3. Ďalšie české punkové kapely, ktoré vznikli pred rokom 1989

V poslednej podkapitole tretej kapitoly mojej práce stručne popisujem ďalšie 4 významné české punkové kapely, ktoré taktiež vznikli mimo Prahy pred rokom 1989. Informácie som čerpal z knihy Radky Veverkovej: *Punk not dead...dalších 25 let*, z knihy Petra Štěpána: *Hridnové nové fronty. Příběh punkové legendy...*, a z dokumentárneho cyklu *Bigbít* na Českej televízii.

3.3.1. FPB

Jednou z prvých českých punkových kapiel bola kapela FPB (Fourth price band), pochádzajúca z Teplic na severe Čiech.[243] Kapelu založil básnik Miroslav Wanek údajne po svojom pobyte v psychiatrickej liečebni v Prahe – Bohnice, kde pobýval z dôvodu zisku modrej knižky a vyhnutia sa povinnej vojenskej službe.[244] Po návrate z liečebne do rodných Teplic založil spolu s Petrom Růžičkom v roku 1980 kapelu FPB. K nim sa pridal bubeník Milan Nový a o rok neskôr gitarista Roman Hanzlík. Miroslav Wanek začal hrať na basgitaru a Petr Růžička sa stal manažérom kapely.[245]

Vzory kapely FPB neboli punkové kapely ako napríklad Sex Pistols alebo The Ramones, pretože v tom čase sa o tvorbe takýchto kapiel vzhľadom na politickú

[241] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 65.
[242] Tamtéž.
[243] Z Teplic pochádza množstvo ďalších punkových kapiel, ako napríklad Do řady! alebo Šanov, a taktiež rocková kapela Kabát.
[244] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead... dalších 25 let,* s. 95.
[245] Tamtéž.

situáciu veľa nevedelo. FBP čerpali zo starších českých punkových kapiel ako napríklad Energie G alebo Zikkurat, ktoré vznikli ešte koncom 70. rokov. [246]

Prvý koncert FBP odohrali v roku 1981 v sále podniku Setuza v Ústí nad Labem. Miroslav Wanek naňho spomína takto: *„První koncert v Ústí nad Labem se odehrál tak, že první hrál Mikron svých sedm písní a pak jsem pťišel já a Růžička, namalovaní v obličeji nabílo a v bílých nočních košilích a na pódiu bylo F.P.B. Zahráli jsme dvě naše písně (Slepci na text Jiřího Wolkera a píseň „Stab Your Back" od Damned) a by konec. Lidi ovšem šílel".*[247]

Vďaka manažérovi kapely Petrovi Růžičkovi[248] kapela pomerne často koncertovala a na severe Čiech sa FPB stali doslova kultovou kapelou, ktorej odkaz nasledovali ďalšie punkové kapely. Z FPB však v roku 1985 odišli dvaja členovia - bubeník Milan Nový, ktorý založil nový kapelu s názvom Už jsme doma, a gitarista Roman Hanzlík. FPB sa napriek tomu nerozpadli, pretože prišiel gitarista Kamil Krůta a basgitarita a spevák zároveň Radek Uhlíř. [249] Táto zostava však dlho nevydržala a rozpadla sa v roku 1987.

Od rozpadu odohrali FPB iba pár koncertov napríklad na Antifeste v Svojšiciach v roku 2009 alebo na Old Punx Feste v Milíne pri Příbrame v roku 2012, v zosteve Miroslaw Wanek a Roman Hanzlík.

Jediný oficiálny album kapela vydala v roku 1991 pod názvom „Kdo z koho, ten toho". Okrem toho samozrejme vydala niekoľko demo albumov ako napríklad „Jedem v punku jako v tanku" v roku 1984 alebo dva živé demo albumy „Opatov – live" z roku 1985 a „Live v Gongu" z roku 1984.[250] V súčasnosti kapela FPB neexistuje. Jej piesne však na koncertoch hrá kapela Už jsme doma, v ktorej pôsobí aj zakladateľ FPB Miroslav Wanek.[251]

3.3.2. Hrdinové nové fronty

[246] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead… dalších 25 let,* s. 95.
[247] Tamtéž.
[248] Pomerne kontroverzná postava teplického punku. Je dokázaná jeho spolupráca z ŠTB (ktorú popisujem v piatej kapitole). Okrem kapely FPB bol manažérom aj ostatných teplických punkových kapiel, ako boli napríklad Šanov alebo Do řady!.
[249] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead… dalších 25 let,* s. 95.
[250] Tamtéž.
[251] Tamtéž.

Hrdinové nové fronty sú punková kapela z Jihlavy, ktorá vznikla v roku 1985. Kapela je považovaná za legendu punku v kraji Vysočina a jednu z najväčších punkových legiend v Československu. Kapelu založili koncom roka 1985 bratia Petr Biafra Štěpán (gitara a spev) a Pavel Naci Štěpán (bicie). K nim sa pridal basgitarista Leoš Kosťa Kostelecký.[252] Tak ako u plzenskej kapely Znouzectnost pôsobili aj členovia HNF pred založením kapely v iných punkových kapelách v Jihlave. Petr Štěpán pôsobil ako spevák a bubeník v kapele Admirál Bob a Pavel Štěpán spoločne s Leošom Kosteleckým pôsobili v kapele Sidol. [253] Obe kapely sa však v priebehu roka 1985 rozpadli a vznikla nová punková kapela Hrdinové nové fronty.

Hudobným vzorom kapely sa stala americká punková kapela Dead Kennedys, známa svojimi ostrými, protipolitickými textami.[254] Petr Štěpán dokonca v Jihlave šíril nahrávky s piesňami Dead Kennedys, aby sa dostali medzi miestnych punkáčov. Jeho prezývka Biafra, taktiež odkazuje na speváka Dead Kennedys Jello Biafra.[255] Ďalšou kapelou, ktorá bola pre HNF vzorom, bola škótska kapela The Exploited,[256] taktiež známa ostrými, až nenávistnými textami.[257]

Prvý koncert, ktorý je známy pod názvom Vylízaný Palice, kapela odohrala v septembri roku 1985. Vtedy však kapela odohrala iba dve skladby, pretože počas koncertu vypadol elektrický prúd. [258]

Prvý album kapely[259] vyšiel pod názvom „Válka“ v apríli 1986. Nachádzalo sa na ňom osemnásť piesní, medzi nimi napríklad najznámejšia pieseň kapely „To se svět posral“.[260] Na albume sa našlo niekoľko ďalších vulgárnych piesní, v čom sa kapela dosť odlišovala od svojich súčasníkov. Napríklad kapela Visací zámek, ktorú som spomínal na začiatku tejto kapitoly, bola známa vtipnými a recesistickými textami. HNF sa však nebáli použiť vulgarizmus.

Možno trochu paradoxne však kapela nemala príliš veľké problémy s komunistickou vrchnosťou. Ako dôvod možno uviesť, že zriaďovateľom kapely bol v tom čase Socialistický zväz mládeže, teda oficiálna organizácia

---

[252] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 13 – 14.
[253] Tamtéž, s. 14.
[254] Napríklad piesne „California Über Alles“ alebo „Holiday in Cambodia“, ktoré ostro kritizujú kultúru a politiku USA.
[255] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 21.
[256] Tamtéž.
[257] Napríklad pieseň „Fuck the USA“.
[258] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 92.
[259] Vzhľadom na dobu neoficiálny, čiže demo album.
[260] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 41.

v Československu.[261] Túto spoluprácu im mnoho iných punkových kapiel zazlievalo, medzi nimi napríklad kapela Plexis.[262] Z dôvodu, že zriaďovateľom kapely bol SZM, sa ju komunistická vrchnosť snažila využiť na akési zlepšenie vzťahov medzi komunistickou vrchnosťou a punkáčmi. V auguste roku 1988 vyšiel v časopise Mladá Fronta článok s názvom „Číro není podmínkou".[263] Článok vznikol za účelom *„navázání diaologu Socialistického svazu mládeže s neorganizovanou mládeží".*[264] Autor článku a kapela v článku tvrdia, že prejav punkáčov nie je proti socializmu, pozitívne sa zmieňujú o VB v Jihlave a taktiež spomínajú, že punkáč nemusí nutne mať punkový imidž, ktorý by provokoval komunistickú vrchnosť. [265] Na druhú stranu však Petr Štěpán vo fanzine Schrott, ktorý kapela HNF vydávala,[266] tvrdí, že punkáč musí mať výhradne punkový imidž.[267] Je na prvý pohľad zrejmé, že kapela HNF si svojím postojom, kde na jednu stranu tvrdili že sú jasne punková kapela a vymedzujú sa voči komunizmu avšak na druhej strane sa snažili s komunistami dobre vychádzať, výrazne poškodila renomé nielen u fanúšikov, ale aj u ostatných punkových kapiel.[268]

Posledný koncert odohrali HNF v zložení Petr Biafra Štěpán, Pavel Naci Štěpán a Leoš Kosťa Kostelecký v klube Žalák v Ostrave v decembri 1988.[269] Ako som spomínal, za koncom kapely neboli osobné nezhody, ale kapele takpovediac došli nápady a už nevidela žiadnu možnosť, kam sa v punku posunúť ďalej.

Petr a Pavel Štěpánovci sa však z hudobnej scény nestratili. V roku 1990 založili gothic rockovú kapelu XIII. Století, ktorá má základ v temných piesňach, takých aké sa nachádzali na albume HNF „Obyčení hrdinové". Prvý album kapely, s názvom „Amulet" vyšiel v roku 1992. Kapela tvorí dodnes. [270]

3.3.3. NVÚ

[261] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 96.
[262] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 55.
[263] Bohužiaľ sa mi tento článok nepodarilo nájsť v archíve, z toho dôvodu mám informácie o ňom z knihy Filipa Fuchsa: *Kytary a řev.*
[264] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 98.
[265] Tamtéž.
[266] Bohužiaľ sa mi nepodarilo získať tento fanzin a nenachádza sa ani v digitálnej podobe. Vyšli iba dve čísla, v ktorých sa písalo o aktivite kapely. Informácie o fanzine som čerpal z knihy Petra Štěpána: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...*
[267] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 33 – 34.
[268] FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí,* s. 98.
[269] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s. 71.
[270] Tamtéž, s. 96.

NVÚ (Nepřichází v úvahu) vznikli v roku 1985 v dedine Nový Bydžov pri Hradci Králové. Zakladateľ kapely Štěpán Málek pôsobil ešte počiatkom 80. rokov v kapele Ježkovy zraky, ktorú založil pri štúdiu na strednej škole.[271] Po rozpade tejto stredoškolskej kapely založil spolu s gitaristom Pavlom Doležalom kapelu Manichinace, kde spolu s vyššie menovanými členmi pôsobili ešte Vendula Machová, hráčka na bicie nástroje a vokalistka Romana Slavíková. Tie však nahradili na mieste bubeníka Jiří Charmosta a vokalistka Zuzana Doležalová.[272]

Kapela Manichinace sa nedá označiť ako punková. Ich hudbu je možné charakterizovať ako spojenie punku, ako hrali napríklad The Clash alebo Sex Pistols, a elektronickej hudby, akú tvorila napríklad nemecká kapela Kraftwerk.[273] Na prvý pohľad je to veľmi bizarná kombinácia. Kapela Manichinace zanikla na jeseň roku 1985. Zostávajúci členovia, Štěpán Málek a Jiří Charmosta, založili v tom čase kapelu Kmitací Adaptér, ktorej hudba bola kombináciou punku s novou vlnou (New Wave). V kapele okrem dvoch bývalých členov kapela Manichinace pôsobili gitarista Pavel Doležal a basgitarista Martin Krois.[274] Prvý koncert kapela odohrala v meste Chvaletice v roku 1985. Z kapely však odišli Jiří Charmosta a Martin Krois. Nahradili ich bubeník Martin Trávníček a basgitarista Tomaš Rypan.[275] K nim sa priebehu rokov 1987 a 1988 pridali vokalistky Pavlína Mencová a Renata Pavlíčková.

Rok 1987 bol pre kapelu zásadný. Názov Kmitací Adapter si zmenili na Nepřichází v úvahu, skratkou NVÚ. Tento názov už kapela nezmenila. O rok neskôr kapela vydala svoj prvý demo album pod názvom „...že je magor“. Prvý oficiálny album kapely však vyšiel v roku 1990 pod názvom „Obchází mě dokola“. Zostava kapely sa v tomto období opäť zmenila. K Štěpánovi Málkovi, vokalistke Renate Pavlíčkovej a Pavlovi Doležalovali sa pridali basgitarista Aleš Vostřež a bubeník Robert Molín, ktorí nahradili Tomáša Rypana a Martina Trávníčka.[276] Prvý oficiálny album kapely vyšiel v roku 1990 pod názvom „Obchází mě dokola“.

V tejto zostave fungovala kapela NVÚ až do roku 2019, kedy sa Štěpán Málek rozhodol kapelu opustiť z dôvodu zlých vzťahov. NVÚ sa z toho dôvodu oficiálne

[271] NVÚ. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2739-nvu/. [cit. 5. 11. 2023].
[272] Tamtéž.
[273] Tamtéž.
[274] Tamtéž.
[275] Tamtéž.
[276] Tamtéž

rozpadli. V súčasnosti ich tvorbu reprezentuje kapela !VVÚ, ktorej lídrom je gitarista Pavel Doležal.[277]

3.3.4. Zeměžluč

Zeměžluč sú punkovou kapelou z Brna. Vznikli na jeseň v roku 1986 a zakladatelia kapely boli basgitarista Pavel Zachoval, gitarista Roman Kubík a speváka a zároveň gitarista Tomáš Bělka. K nim sa pripojil bubeník Martin Maleček.[278] Názov kapely vznikol z punkového výrazu „žluč“, doplnený o slovo „zem“.[279] Začiatky kapely sú poznačené veľkou neistotou v jej smerovaní. Kapela si spočiatku nebola istá, či vôbec bude hrať výlučne punk, z toho dôvodu v kapele krátko pôsobil saxofonista Josef Mašek.[280] Ten po krátkom čase odišiel a kapela sa rozhodla hrať výhradne punk.

Prvý koncert kapela z dôvodu neistoty v hudobnom smerovaní až v júni roku 1988 v brnianskom rockovom klube Křenka.[281] Tam na seba upútala pozornosť brnianskych punkáčov a začala pravidelne koncertovať v Brne a okolí. Vzormi Zeměžluče boli hlavne kapely Sex Pistols a The Ramones a z toho dôvodu je ich zvuk a štýl ovplyvnený týmito kapelami zo 70. rokov a označuje sa ako punk vzor 77.[282]

Prvý demo album kapele vyšiel v marci roku 1989 pod názvom Zeměžluč.[283] Album bol z časti nahratý na živých koncertoch a z časti v súkromnom štúdiu kapely.[284] Do začiatku 90. rokov z kapely odišiel iba gitarista Roman Kubík, ktorého nahradil Karel Florián. V tejto zostave vydáva kapela v roku 1990 svoj prvý oficiálny album s názvom „Fajn, bezva, prima“.[285]

Zostava kapely sa behom 90. rokov často menila. V súčasnosti kapelu Zeměžluč tvoria basgitarista a spevák Pavel Zachoval, gitaristi Tomáš Bělka a Roman Kubík, a bubeník Martin Maleček.[286]

---

[277] NVÚ. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2739-nvu/. [cit. 5. 11. 2023].
[278] Zeměžluč. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2679-zemezluc/. [cit. 5. 11. 2023].
[279] Tamtéž.
[280] Tamtéž.
[281] Tamtéž.
[282] Rovnako svoj štýl označuje aj slovenská punková kapela Zóna A.
[283] Zeměžluč. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2679-zemezluc/. [cit. 5. 11. 2023].
[284] Tamtéž.
[285] Tamtéž.
[286] Tamtéž.

4. Slovenská punková scéna

Na rozdiel od Čiech nebol punk na Slovensku tak organizovaný a rozšírený. V iných mestách okrem Bratislavy až do konca 80. rokov nevznikla žiadna punková skupina. V kapitole o českých punkových kapelách mimo Prahy som písal o kapelách, ktoré vznikli ešte pred rokom 1989. Na Slovensku žiadne punkové kapely, ktoré by vznikli v inom meste ako v Bratislave, pred rokom 1989, až na pár výnimiek, neexistovali.[287] To ale neznamená, že by slovenský punk bol menej kvalitný ako český. Punk na Slovensko začal prenikať koncom 70. rokov, teda približne v rovnakom čase ako do Čiech. Tak ako v Čechách sa aj slovenskí punkáči dozvedali o západných kapelách hlavne prostredníctvom televízie alebo rádia. Najmä Bratislava má (a vždy mala) výhodnú polohu blízko rakúskych hraníc, takže sem aj v časoch komunizmu prenikala prostredníctvom televízie a rádia západná kultúra.

V Bratislave fungovala od konca 70. rokoch rozvinutá punková scéna na čele s kapelami ako Zóna A alebo Slobodná Európa, ktoré existujú dodnes a sú piliermi slovenskej punkovej scény. Prečo sa punk rock tak výrazne prejavil práve v Bratislave? Na to existuje celkom jednoznačná odpoveď. Na začiatku mojej práce som spomenul, že punková hudba a subkultúra je fenoménom miest, mestského prostredia a strednej triedy obyvateľov miest. A v Bratislave, ako najväčšom meste na Slovensku, mal punk skvelé zázemie a podmienky pre svoj prejav a rastúcu popularitu u fanúšikov.[288] V neposlednom rade poskytovala Bratislave výhodu poloha v blízkosti Rakúska, takže mladí bratislavskí punkáči mali o západných kapelách dostupnejšie informácie.

Ak zhrnieme situáciu na Slovensku, tak slovenská punková scéna tu nie je rozvinutá tak, ako v Čechách. Napriek tomu zo Slovenska, hlavne z Bratislavy, pochádza množstvo skvelých punkových kapiel, z nich mnohé vznikli už počas 80. rokov. Kapely ako Zóna A alebo Slobodná Európa hrajú dodnes. Na nich v 90. rokoch nadviazali pop punkové kapely ako Iné Kafe, alebo v novom miléniu kapela Zoči Voči z Nitry.

[287] Výnimkou môže byť napríklad kapela Tri groše z Čadce na severnom Slovensku, ktorá vznikla v roku 1988.
[288] Ostatné slovenské mestá nemajú toľko obyvateľov ako Bratislava, preto sa punková scéna v menších mestách začala prejavovať až na prelome 80. a 90. rokov.

4.1. Bratislavská punková scéna

Prvou punkovou kapelou na Slovensku, pochádzajúcou pochopiteľne z Bratislavy, bola kapela Punkcharti. Kapela vznikla na jar v roku 1979. Jej členovia boli neskôr dobre známi gitarista Sveťo Korbel[289] a basgitarista Braňo Alex,[290] ku ktorým sa pridal bubeník Martin Suchovský. Kapela Punkcharti však existovala veľmi krátko. Hneď po prvom koncerte sa rozpadli.[291] Dôvodom rozpadu kapely boli až príliš ostré a nenávistné texty voči komunistickej vrchnosti.[292] V tej dobe, teda na konci 70. rokov, vládol v Sovietskom Zväze Leonid Brežnev, ktorý presadzoval tvrdú socialistickú politiku bez akýchkoľvek možností alebo náznakov kultúrnych a politických reforiem,[293] čo malo veľký vplyv aj na kultúrnu a politickú situáciu v Československu. Druhým dôvodom bol príliš mladý vek členov kapely. Najstarší člen, basgitarista Braňo Alex, mal v tom čase iba 14 rokov, ostatní dvaja členovia boli ešte mladší.[294] Punkcharti však na druhú stranu započali vlnu punku v Bratislave a z ich členov Sveťa Korbela a Braňa Alexa sa stali významné osobnosti bratislavskej punkovej scény.

4.1.1. Extip

Po rozpade kapely Punkcharti pokračovala v ich odkaze kapela Tip. Kapela vznikla koncom roku 1979 a za jej vznikom stojí gitarista Dušan Giertl,[295] ktorý hrával ešte pred vznikom kapely Tip v jednej neznámej študentskej kapele, s ktorou zvykol hrávať na rôznych oslavách prevažne prebraté veci od iných slovenských a českých kapiel.[296] Dušanov kamarát z detstva, Miroslav Miki Mikuška, budúci basgitarista a líder kapely Extip, s touto študentskou kapelou príležitostne hrával. Presnejšie povedané, zaskakoval za basgitaristu kapely ak ten práve nemohol s rôznych dôvodov koncertovať. Miroslav Mikuška však nechcel hrať v kapele iba ako záskok, ale túžil

---

[289] Významná postava slovenského punku. Ako gitarista pôsobil vo všetkých významným bratislavských punkových kapelách (Punkcharti, Extip, Zóna A, Slobodná Európa). V poslednej menovanej kapele pôsobí dodnes ako gitarista.
[290] Druhá významná postava slovenského punku. Pôsobil ako basgitarista v kapelách Punkcharti, Zóna A a Slobodná Európa. Zomrel v roku 2021 vo veku 55 rokov.
[291] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 117.
[292] Ako príklad možno uviesť text: *„Nenávidím všetko, čo nie je punk. Nenávidím lesy, hory a ruský tank.“* Dokument *„ŠTB: Prísne tajné! - Punk is not ŠTB.“* Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZQzDnTYz_i8. [cit. 17.10. 2023].
[293] MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku 1917 – 1991,* s. 355 – 360.
[294] Sveťo Korbel mal 12 a Martin Suchovský 13 rokov.
[295] Neskôr známy aj z pôsobenia v kapelách iných žánrov, ako napríklad Limit Miroslava Žbirku.
[296] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.

byť právoplatným členom kapely, čo nakoniec aj stalo. Dušan Giertl vyhodil s kapely starého basgitaristu a spoločne s kamarátom Mikim ako novým basgitaristom a zároveň spevákom založili koncom roka 1979 kapelu Tip, ktorá sa rozhodla hrať vlastný repertoár.[297] Ako tretieho člena zobrali syna kolegyne Dušanovej mamy, gitaristu Roba Horňáka a ten so sebou zobral do kapely aj bubeníka Ivana Klobušického. Základná štvorica kapely bola pohromade. Vzormi kapely Tip boli americkí The Ramones, britskí Sex Pistols, alebo The Clash a podobne. Miroslav Mikuška však dodáva, že veľký vplyv na ich tvorbu mali taktiež aj kapely iných rockových žánrov ako napríklad heavy metalový Motörhead či glam rockový Slade.[298] Zmena v názve kapely nastala v roku 1981, kedy sa Dušan Giertl rozhodol s osobných dôvodov kapelu opustiť a pridať sa k novovzniknutej kapele Ventil RG.[299] Dušan Giertl názov Tip, trochu egoisticky, zakázal kapele naďalej používať a tak sa zostávajúci členovia premenovali na Extip. Okrem Dušana Giertla z kapely odišiel aj bubeník Ivan Klobušický. V novej kapele Extip teda ostali basgitarista a spevák Miroslav Miki Mikuška a gitarista Robo Horňák. Miki Mikuška sa rozhodol namiesto Dušana priviesť mladého gitaristu Sveťa Korbela, ktorý už predtým pôsobil v kapele Punkcharti. Miki Mikuška dodnes tvrdí, že Sveťo Korbel je najlepší rockový gitarista akého kedy videl a poznal.[300] Okrem neho prišiel aj nový bubeník Peter Ozi Hurtig.[301]

Extip sa postupne začali udomácňovať na bratislavskej punkovej scéne. Aby však mohli slobodne hrať a tvoriť, museli prejsť cezo oficiálne prehrávky. Extip absolvovali prehrávky celkovo až trikrát a ani raz cez prehrávky neprešli. Miki Mikuška spomína, že kvôli textom ani raz cez prehrávky neprešli. Na jedných prehrávkach dokonca v komisii sedela popová speváčka Marcela Laiferová, ktorá sa vyslovene chytala za srdce, keď počula kapelu hrať a spievať ich ostré texty. Treba však povedať, že s ŠTB mala kapela výrazne lepšie vzťahy ako iné bratislavské punkové kapely. Ich činnosť sledoval mladý člen ŠTB, ktorý mal pozitívny vzťah ku kultúrnym reformám, ktoré prišli v polovici 80. rokoch s Michailom Gorbačovom. Miki Mikuška si jeho meno už bohužiaľ nepamätá, ale spomína si, že tento „eštebák“

[297] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[298] Tamtéž.
[299] Ventil RG je možné z časti označiť ako punkovú kapelu, ale ich tvorba má v sebe výrazné prvky New Wave, Reggae a Ska. Z Ventilu RG vznikla v roku 1987 kapela Vidiek, ktorá existuje dodnes.
[300] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[301] Ozi neskôr pôsobil aj v Zóne A ako bubeník a basgitarista a taktiež aj v Slobodnej Európe ako bubeník.

chodil s členmi kapely každý deň na pivo kde sa rozprávali o punkovej hudbe. Taktiež, keď niektorému z členov kapely našli počas domovej prehliadky doma albumy zakázaných skupín, tento mladý „eštebák“ vyrobil náhrady týchto albumov, ktoré potom odovzdal ŠTB, a členom kapely vrátil ich originálne.[302]

Kapela Extip v zložení Sveťo Korbel, Miroslav Mikuška, Peter Hurtig a Robo Horňák existovala iba do roku 1984, kedy gitarista Sveťo Korbel a bubeník Peter Ozi Hurtig odišli do novovzniknutej kapely Zóna A a Miki Mikuška odišiel za svojím kamarátom Dušanom Giertlom do kapely Ventil RG. V Extipe ostal iba gitarista Robo Horňák, ktorý do kapely priviedol basgitaristu Miroslava Kolesa Kolečániho, speváka Petra Baráta a bubeníka Tibora Čecha. Táto zostava však fungovala iba rok a v roku 1985 kapela Extip na pár rokov zanikla.[303] Kapela sa opäť spojila až v roku 1988, kedy sa vrátili Sveťo Korbel a Miki Mikuška a s bubeníkom Tiborom Čechom fungovali ako trio. Nanešťastie ani táto zostava dlho nevydržala. Sveťo Korbel v roku 1989 spoluzaložil kapelu Slobodná Európa, v ktorej pôsobí dodnes. Vrátil sa ale druhý gitarista Robo Horňák. Kapely od roku 1989 fungovala ako trio v zostave Miki Mikuška, Tibor Čech a Robo Horňák.[304] Prvý album kapely s názvom „Pekný, škaredý deň“ vyšiel v roku 1990,[305] v zostave Miroslav Miki Mikuška ako basgitarista a spevák, gitarista Peter Peci Uherčík, ktorý nahradil Roba Horňáka a bubeník Tibor Čech. Kapela sa však v roku 1992 rozpadla. Podľa Miroslava Miki Mikušku išlo o zlo vzťahy medzi ním a gitaristom Peci Uherčíkom.[306]

Svoju činnosť kapela obnovila v roku 2001 a v roku 2008, sedemnásť rokov po debutovom albume, vydala kapela druhý album s názvom „Nová stará doba“.[307] V súčasnosti kapelu tvoria basgitarista a spevák Miroslav Miki Mikuška, gitarista Vlado Jerzi Jurča a bubeník Dušan Deák.[308]

---

[302] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[303] Tamtéž.
[304] Tamtéž.
[305] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 165.
[306] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[307] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 200.
[308] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.

4.1.2. Zóna A

Zóna A je asi najvýznamnejšia punk rocková kapela pochádzajúca z Bratislavy, ktorá si napriek rôznym kontroverziám[309] aj v súčasnosti udržiava veľkú popularitu medzi fanúšikmi punku v Čechách a na Slovensku. Jej popularita a význam pre slovenskú punkovú scénu sa dá porovnať s popularitou a významom kapely Visací zámek pre českú punkovú scénu. Obe kapely sa ale v niektorých veciach líšia. Ak pominieme to, že Visací zámek založili spolužiaci z vysokej školy a Zónu A založili bývalí členovia dvoch iných kapiel, tak sa obe kapely líšia aj po hudobnej stránke.[310] Rozdielne sú aj texty oboch kapiel. Zatiaľ čo „Visáči" vsadili na recesistické a satirické texty ako napríklad „Traktor", „Vlasta", alebo „Cigára", tak pre Zónu A boli v časoch komunizmu typické tvrdé, antikomunistické texty, popisujúce (niekedy s nadhľadom) ťažký život vo vtedajšej Bratislave ako napríklad „Prečo je život taký", „Chceš žiť po svojom", alebo „Muž s kožušinovým limcom".

Počiatky vzniku Zóny siahajú ku kapele Paradox, ktorá fungovala v rozmedzí rokov 1980 až 1984 a medzi jej členov patrili budúci členovia Zóny A spevák Peter Koňýk Schredl a gitarista Jaroslav Leďo Lederleinter. Kapela Paradox sa rozpadla v roku 1984[311] a jej bývalí členovia Koňýk a Leďo založili koncom roka 1984 s bývalými členmi kapely Extip bubeníkom Petrom Ozim Hurtigom, gitaristom Sveťom Korbelom a bývalým basgitaristom kapely Punkcharti Braňom Alexom novú punkovú kapelu s názvom Antizóna. Názov Antizóna im však v komunistickom režime nemohol prejsť, keďže predpona anti nemala v komunizme miesto. Podľa Petra Koňýka Schredla: „*Vymysleli sme si, že budeme Antizóna. Na to všetci reagovali: „Čo Antizóna?! To bude Antikomunistické! Veď si dajte normálny názov ako Plamene alebo Hviezda!" My že nie, že budeme teda A Zóna, a potom sme prišli na to, že to A vyzerá lepšie na konci, tak odvtedy sme boli Zóna A".*[312] Kapela, už pod známym názvom Zóna A, bola koncom roka 1984 pohromade a začala tvoriť. Samozrejme ani Zóne A sa nevyhli povinné prehrávky, na ktoré spomína gitarista Sveťo Korbel takto:

[309] Líder kapely Peter Koňýk Schredl sa netají svojím pozitívnym postojom k slovenskej neonacistickej strane ĽS NS na čele s Mariánom Kotlebom a taktiež negatívnym názorom na liberalizmus a LGBT komunitu.
[310] Kapela Visací zámek má až dvoch gitaristov, Zóna A mala vždy iba jedného. Okrem toho na hudbu Visacího Zámku mal veľký vplyv heavy metal, zatiaľ čo Zóna A je klasická punková kapela po vzore Sex Pistols alebo The Ramones.
[311] Kvôli osobným nezhodám jej členov.
[312] Dokument „*Závadová Mládež*". Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ. [cit. 17.3. 2023].

„Prehrávky boli sranda. Vekový priemer komisie bol 65 rokov, polovica už s alzheimerom a parkinsonom, tak spočiatku sme ich chceli šetriť, tak sme si ako Zóna A prichystali takú disko skladbu s neškodným textom, aké sa dnes hrajú v rádiách. Spievalo sa tam: „Keď som celkom sám, s náladou zlou, dal by som čo mám, keby som bol s tebou.“ Také neškodné, niečo ako sa hrá v rádiách dnes a toto sme im tam predviedli tak trošku krčili čelá, lebo to boli dychovkári a mali hudobný sluch, ak ešte teda počuli...Ďalšiu pieseň sme mali nachystanú „Sex vládne svetu“ a to bol odpaľovák. Pri prvom refréne sa už jeden člen chytal sa srdce a dával si nitroglycerín, takže tak“.[313]

Kapela bola teda nútená hrať a tvoriť v ilegalite. Avšak mala aj šťastie. V druhej kapitole mojej práce som spomínal, že kapely, ktoré boli na prehrávkach vyhodnotené ako neprofesionálne, mohli hrať iba ilegálne a museli byť zriaďované istou inštitúciou alebo zriaďovateľom ako napríklad SZM alebo kultúrnym domom, kde mohla kapela ilegálne hrať pri príležitosti rôznych akcií, ale nikdy nie ako samostatný koncert, nemohla hrať na iných miestach ako miesto jej zriaďovateľa a taktiež nemohla za svoje vystúpenie brať peniaze. Takúto skúsenosť mala aj Zóna A. Jej zriaďovateľom bol Kultúrny Dom v bratislavskej štvrti Lamač, kde bol v tom čase vedúci istý Karol Mach, ktorý sa príliš nezaujímal o tvorbu kapiel, ktoré koncertovali v KD Lamač.[314] Zóna A tak mala skvelé zázemie pre svoju ilegálnu tvorbu. V KD Lamač odohrala Zóna A aj svoj prvý koncert, ktorý sa konal v júli v roku 1984 ale ktorý však u fanúšikov nemal príliš veľký úspech.[315] Významnejším pre kapelu bol koncert v decembri toho roku, taktiež v KD Lamač, kde Zóna A vystúpila ako predkapela českej kapely Abraxas. Na koncert údajne prišlo až tisíc ľudí.[316]

V tom čase jej popularita výrazne vzrástla. Príkladom rastúcej popularity kapely je zakázaný televízny dokument „Zóna A“ z roku 1985, ktorý bol označený ako nevhodný pre socialistickú mládež. Film trvá 24 minút a pojednáva o členoch kapely, o ich záľubách mimo hudby a ich úlohách v kapele. Vo filme znejú postupne štyri piesne kapely v tomto poradí: „MHD“, „Je to zlé“, „Dievča zo Šanghaja“ a „Pivo“.

---

[313] Dokument „*Závadová Mládež*“. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ. [cit. 17.3. 2023].
[314] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 118.
[315] Podľa bývalého bubeníka kapely Miroslava Šimboch, na koncert prišlo minimum ľudí, ktorý bývali v Lamači. Písomné vyjadrenie pána Miroslava Šimbocha, bývalého bubeníka kapely Zóna A, v súčasnosti bubeníka kapely Bratislavské Dievčatá. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 21.3.2023.
[316] Tamtéž.

Film bol na jednu stranu zakázaný a kapele bola zakázaná činnosť na jeden rok, ale na druhú stranu rozšíril povedomie o kapele medzi punkáčmi, čo ju urobilo ešte známejšou.[317]

Po roku vynútenej nečinnosti kapela opäť od jesene 1986 začala znova tvoriť a koncertovať. Pozitívnou zmenou pre Zónu A a ostatné punkové a undergroundové kapely bol nástup Michaila Gorbačova do čela ÚV KSSZ v roku 1985 a s tým spojené kultúrne, ekonomické a politické reformy, ktoré sa koncom 80. rokov začali výrazne prejavovať aj v Československu.[318] Kapela v roku 1988 prešla dokonca aj cez prehrávky a mohla teda legálne hrať a tvoriť. V tom istom roku hrala Zóna A aj na pražskom Rockfeste a to spoločne s kapelou Visací zámek.

V roku 1989, kedy už kapela bola známa medzi punkovými fanúšikmi po celom Československu, z nej odišli traja členovia - basgitarista Braňo Alex, gitarista Sveťo Korbel a bubeník Peter Ozi Hurtig. Títo o pár mesiacov neskôr založili spolu s Miloslavom Whisky Láberom kapelu Slobodná Európa, ktorej sa venujem v nasledujúcej podkapitole. Zóna A tak prišla o troch členov a zostal iba spevák Koňýk a gitarista Leďo. Koncom roku 1989 na uvoľnené miesto basgitaristu a druhého gitaristu prišiel Miroslav Miki Mikuška a na bicie Tibor Čech, obaja známi z pôsobenia v kapele Extip.

Prvý album kapely vyšiel v roku 1990 pod názvom „Potopa“. Album je prvým slovenským punkovým albumom a dodnes je obľúbený medzi fanúšikmi. Na albume sa nachádzali piesne s tvrdými protikomunistickými textami ako napríklad piesne „Prečo je život taký“, alebo „Útek z reality“.[319] Na albume sa však nachádza aj kontroverzná skladba „Cigánsky problém“. Je pravdou, že kapela ju na koncertoch nehrá už od roku 1990, avšak spevák Koňýk sa k nej často (a rád) hlási, čo je dôkazom jeho rasistických názorov a postojov, ktoré nižšie popisujem.

V roku 1991 odchádza z kapely bubeník Tibor Čech, ktorého nahradil Miroslav Šimboch.[320] Posledný album vyšiel v roku 2004 pod názvom „Na predaj“.

---

[317] Zakázaný televízny film „*Zóna A*“. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=49thzxLtQSk&t=1274s. [cit. 22.10. 2023].
[318] VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu, s. 417.
[319] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 171.
[320] Ten v kapele hral až do roku 2014. Z kapely odišiel kvôli osobným nezhodám so spevákom Petrom Koňýkom Schredlom. V roku 2014 založil spolu s Jaroslavom Lederleinterom, bývalým gitaristom Zóna A, punkovú kapelu Bratislavské Dievčatá.

Súčasnú zostavu kapely tvoria spevák Peter Koňýk Schredl, gitarista Martin Polák, basgitarista Martin Revo Revický a bubeník Rudolf Vajco Zelenay.

V posledných rokoch je Zóna A čoraz viac spájaná s nenávistnými názormi a prejavmi speváka Koňýka, ktorý sa netají svojim pozitívnym postojom k slovenskej neonacistickej strane Ľudová strana Naše Slovensko, na čele s Mariánom Kotlebom. Je smutné vidieť najlepšiu punkovú kapelu na Slovensku, ako sa zapredala tejto nenávistnej ideológií a otvorene to dáva na javo.

4.1.3. Slobodná Európa

Slobodná Európa je kapela, ktorá funguje od roku 1989 až dodnes a je spolu so Zónou A považovaná za najvýznamnejšiu slovenskú punk rockovú kapelu.[321] Slobodná Európa vznikla v septembri roku 1989, kedy sa traja členovia Zóny A spomínaní v predchádzajúcej podkapitole, rozhodli odísť zo svojej kapely a založiť novú rockovú kapelu.[322] Zakladajúci členovia kapely teda boli Braňo Alex ako basgitarista, Sveťo Korbel ako gitarista, Peter Ozi Hurtig ako bubeník a Miloslav Whisky Láber, rodák z Nitry, ako spevák. Slobodná Európa, na rozdiel od predchádzajúcich kapiel, nebola nútená hrať v ilegalite a ani nemusela absolvovať povinné prehrávky. Je pravda, že kapela vznikla ešte pred pádom komunizmu, ale až do začiatku roku 1990 nemala ani jednu skúšku a ani sa príliš často nestretávali. [323] Prvý koncert kapela odohrala vo februári 1990 v amfiteátri v Trnave, kde sa na nich prišlo pozrieť pomerne dosť fanúšikov.[324] Slobodná Európa mala okrem toho, že vznikla až s pádom režimu ešte jedno šťastie, vďaka čomu mala od začiatku kariéry vypredané koncerty. Spomínal som, že Slobodnú Európu založili traja členovia kapely Zóna A, ktorá bola medzi punkáčmi veľmi známa a populárna. Fanúšikovia vedeli, že

[321] Členovia Slobodnej Európy tvrdia, že nie sú tak jednoznačne punk rockovou kapelou. Whisky napríklad tvrdí, že sa sám za punkáča neoznačuje. Hudbu Slobodnej Európy možno označiť ako punkovú so silným vplyvom klasického rock'n'rollu zo 60 rokov. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.

[322] Whisky tvrdí, že bývalých členov Zóny A už nebavilo hrať iba punk rock, ale chceli v rámci rockovej hudby viac experimentovať. Písomné vyjadrenie pána Miloslava „Whisky" Lábera, speváka kapely Slobodná Európa Tamtéž.

[323] Podľa Whiskyho sa všetci členovia aktívne zapájali do revolučného diania a na kapelu už jednoducho neostával čas. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.

[324] Whisky tvrdí, že ich okolo 400, čo je na relatívne malý trnavský amfiteáter veľmi dobré. Tamtéž.

zo Zóny A odišli traja členovia a založili novú kapelu s názvom Slobodná Európa a preto mali pochopiteľne o túto novú kapelu veľký záujem.[325]

Slobodná Európa na začiatku svojej kariéry zaznamenala výraznejší úspech v Čechách ako na Slovensku, no nie je úplne isté prečo. Miloslav Whisky Láber tvrdí, že *„po revolúcií na Slovensku ľudia stratili záujem o domácu punkovú scému, Zóne A takisto odišli fanúšikovia. Všetci zistili, že na Západe sa hrala kvalitnejšia punková hudba a boli tým uchvátení. V Česku to bolo prakticky o tom istom, akurát tam ale dosť ľudí malo záujem o slovenské punkové kapely, ako sme boli my. Vedeli, že zo Zóny odišli traja ľudia a že založili kapelu, a tá kapela sa volá Slobodná Európa. Takže v Česku sme mali v začiatkoch oveľa väčší úspech ako na Slovensku, dokonca sme boli Objavom roka 1991 v časopise Rock & Pop, čo bol veľmi renomovaný časopis“.*[326]

Prvý album kapele vyšiel v roku 1991 pod názvom „Pakáreň“. Album mal u fanúšikov, hlavne v Čechách, veľký úspech. Nachádzajú sa na ňom piesne ako „Pakáreň“, „Nikdy to tak nebude“ a najznámejšia skladba kapely s trochu vulgárnym názvom, „Analýza dokázala hovno“.[327] U členov kapely sa však objavil aj veľký problém, ktorý do Československa prišiel spolu s pádom komunizmu, a to tvrdé drogy. Tvrdým drogám prepadla celá kapela. Najviac asi gitarista Sveťo Korbel, ktorý musel niekoľkokrát podstúpiť protidrogové liečenie.[328] Názov druhého albumu, „Unavení a zničení“ z roku 1994, bohužiaľ odzrkadľuje vtedajší stav členov kapely. Na albume sa nachádza aj pieseň „Deti a heroín“. Drogová závislosť členov kapely sa naďalej prehlbovala, až bola kapela v roku 1995 nútená ohlásiť prerušenie činnosti.[329]

Prerušenie činnosti kapely trvalo až do roku 2002. Kapela začala opätovne spolupracovať na svadbe Whiskyho a herečky Doroty Nvotovej.[330] V roku 2003 vychádza v poradí tretí album „Trojka“. Po vydaní albumu však Sveťo Korbel opäť prepadol drogám a kapela ohlásila ďalšie prerušenie činnosti, ktoré trvalo do roku

[325] Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.
[326] Tamtéž.
[327] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 177.
[328] Whisky tvrdí, že drogám prepadol najmenej zo všetkých, aj keď priznáva, že bol tiež závislý na heroíne, ale veľmi rýchlo sa z toho dostal. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.
[329] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 177.
[330] Whisky spomína, že zháňal na svadbu kapelu, a lepšia ako jeho bývalá mu nenapadla. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.

2006, kedy sa Sveťo Korbel vrátil z protidrogového liečenia.[331] V tom istom roku kapela vydala svoj výberový album s názvom „Bestofka“. Zatiaľ posledný radový album kapely s názvom „Štvorka“ vyšiel v roku 2014. Súčasnú zostavu kapely tvoria spevák Miloslav Whisky Láber, gitaristi Sveťo Korbel a Laco Lučenič[332], basgitarista Rastislav Gore a bubeník Tomáš Tuleň Vojtek.

Slobodná Európa patrí spolu so Zónou A k najvýznamnejším slovenským punkovým kapelám ktoré tvoria a koncertujú dodnes. Na rozdiel od Zóny A sa Slobodná Európa nikdy nezapredala nenávistnej ideológií a strane, ktorá túto nenávisť propaguje. Pravidelne koncertuje na slovenských aj českých rockových festivaloch a má silnú fanúšikovskú základňu.

4.2. Ďalšie slovenské punkové kapely, ktoré vznikli na prelome 80. a 90. rokov.

V predchádzajúcej podkapitole som spomínal, že okrem Bratislavy nevznikli v iných slovenských mestách pred rokom 1989, až na jednu výnimku, žiadne punkové kapely. Väčší rozvoj punku v menších slovenských mestách prebiehal až počas 90. rokov, kedy vznikli kapely ako napríklad Konflikt v malom meste Šamorín, kapela Tri groše v Čadci, alebo kapela Hoten Toten v Žiline. V nasledujúcej podkapitole aspoň okrajovo popisujem vyššie uvedené punkové kapely, ktoré vznikli v menších mestách na Slovensku. Bohužiaľ, o týchto kapelách sa nepíše takmer v žiadnej knihe popisujúcej punk alebo celkovo rockovú hudbu na Slovensku a aj ostatných zdrojov je veľmi málo. Z toho dôvodu som čerpal informácie o vyššie spomenutých punkových kapelách prostredníctvom správ cez mail, ktoré som poslal členom týchto punkových kapiel, aby som získal informácie o histórií kapiel a o ich činnosti v súčasnosti.

4.2.1. Tri groše

V úvode podkapitoly som spomínal, že, až na jednu výnimku, nevznikla pred rokom 1989 v menších slovenských mestách žiadna punková kapela. Tou výnimkou

[331] Whisky hovorí, že Sveťo Korbel bol na tom tak zle, že sa pridal k istej kresťanskej sekte a o punkovej hudbe nechcel ani počuť. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.
[332] Významná postava slovenskej rockovej hudby, o ktorej by sa mohla napísať celá bakalárska práca. Od 60. rokov pôsobil v mnohých slovenských rockových kapelách, napríklad v kapelách Prúdy, Fermata, Limit, Modus a v súčasnosti Slobodná Európa.

je kapela Tri groše, ktorá vznikla v októbri roku 1988 v meste Čadca na severnom Slovensku.[333] Založili ju na jednom z miestnych sídlisk traja spolužiaci zo základnej školy, menovite gitarista a spevák Ján Cimbora, bubeník Róbert Šíra a basgitarista Daniel Šteiniger.[334] Podľa slov Jána Cimboru kapela nechcela hrať iba punk rock, ale tvrdú hudbu s ostrými textami všeobecne. Inšpirovali sa slovenskými punkovými kapelami ako Zóna A a Extip, českými kapelami ako HNF a Plexis a zahraničnými ako kapelami ako Sex Pistols alebo The Ramones.[335] Pre punk rock sa kapela rozhodla prakticky z nutnosti. Ján Cimbora tvrdí: *„Neovládali sme tak dobre hru na gitaru, vedeli sme iba pár akordov a boli sme samouci, tak to išlo aj samo. V punku je skvelé, že nemusíš byť dobrý muzikant, stačí mať vášeň pre tú hudbu. K tomu sme žili v nudnom, šedom okresnom meste konca osemdesiatych rokov, čo bolo dobré pre inšpiráciu na správne punkové texty".*[336] Prvý koncert kapela odohrala v dedine Raková blízko Čadce v januári roku 1989.

Keďže kapela vznikla ešte v časoch komunizmu, mala aj problémy s ŠTB. Ján Cimbora na to spomína: *„Asi dva týždne po prvom koncerte sa u mňa zastavila ŠTB a vzali ma aj s ostatnými z kapely na výsluch. Mali trápne otázky, zobrali nám otlačky prstov, pozerali nám ruky či si náhodou nepicháme drogy a také veci. Bolo to nepríjemné ešte z toho dôvodu, že v našom malom meste sa nič neutají, tak hneď všetci o tom výsluchu vedeli, susedia z paneláku sa na nás pozerali ako na vrahov. Ale potom prišla revolúcia a už sme sa z toho iba smiali".*[337]

Po páde komunizmu začala kapela často koncertovať. Okrem Slovenska a Čiech často koncertovala aj v Poľsku (Čadca sa nachádza asi 30 kilometrov od hraníc Slovenska a Poľska). Častokrát sa počas 90. rokov v slovenskom punkovom prostredí stávalo (a často sa stáva aj v súčasnosti), že staré punkové kapely ako Zóna A cítili odpor k pop punkovým kapelám, ako napríklad Iné Kafe, ktoré vznikli v priebehu 90. rokov. Tri groše nemali s týmito kapelami problém. S Iné Kafe si niekoľkokrát spoločne zahrali a majú dobré vzťahy.[338]

Prvý album kapela vydala až v roku 2002. Ján Cimbora tvrdí, že v 80. rokov mali iba pár vlastných piesní a počas 90. rokov veľmi často koncertovali a preto sa im

[333] Písomné vyjadrenie pána Jána Cimboru, gitaristu a speváka kapely Tri groše. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22.10.2023.
[334] Tamtéž.
[335] Tamtéž.
[336] Tamtéž.
[337] Tamtéž.
[338] Tamtéž.

album nepodarilo vydať.[339] Ten vyšiel v roku 2002 pod názvom „Prohibito“. Nachádza sa na ňom až 19 piesní, z ktorých niektoré vznikli ešte koncom 80. rokov. Nasledoval album „Pochybnosti“ v roku 2006 a album „Omyly“ v roku 2009. Kapela momentálne pripravuje ďalší album, ktorý plánuje vydať v roku 2024. Ján Cimbora o inšpiráciách na texty kapely tvrdí: *„Pokiaľ bude svet taký rozbúrený ako počas našej éry, stále bude na texty veľa námetov. Ľudstvo je nepoučiteľné. Závisť, nenávisť, vojny, hlúposť, obmedzenosť, sebaľútosť a bezočivosť vládnu svetu. Bojím sa, aby sa moje deti nezačali znova povinne učiť po rusky, pretože ten jazyk som už za komunistov neznášal“.*[340] Je teda zrejmé, že texty kapely sú o kritike smerovania sveta a o ľudskej hlúposti ako takej.

Súčasnú zostavu kapely tvoria gitarista a spevák Ján Cimbora, basgitarista Jaroslav Petrík, gitarista Tomáš Roxor, a bubeník Branislav Malý.[341]

4.2.2. Hoten Toten

Ďalšou punkovou kapelou, ktorá taktiež pochádza zo severného Slovenska, je kapela Hoten Toten. Kapela vznikla koncom roka 1989 v Žiline a tak ako aj v prípade kapely Tri groše, aj kapelu Hoten Toten založili traja spolužiaci, avšak nie zo základnej školy, ale z gymnázia. Zakladajúci členovia kapely boli spevák Svetozár Vladař, bubeník Roman Orešan a gitarista Pavol Hlávka.[342] Svetozár Vladař tvrdí: *„Boli sme spolužiaci zo žilinského gymnázia na Hlinskej ulici, a chceli sme založiť punkovú kapelu. Hlavne mňa punk strašne oslovil. V tej dobe už tu prišli Gorbačovove reformy, takže som to mal ľahšie. Kapelu sme si založili ako vianočný darček k revolúcii“.*[343]

Vzormi kapely bola hlavne britská kapela Sex Pistols a Zóna A.[344] Hlavne texty ako napríklad „Škola“ alebo „Mosty“ sú podobné ako ranná tvorba Zóny A s ostrými textami ako „Muž s kožušinovým limcom“ alebo „Prečo je život taký“.

V roku 1991 vydala kapela svoj prvý demo album s názvom „Smetný kôš“ a o rok neskôr druhý s názvom „Obete systému“. Kapela v roku 1993 skrátila svoj

[339] Písomné vyjadrenie pána Jána Cimboru, gitaristu a speváka kapely Tri groše. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22.10.2023.
[340] Tamtéž.
[341] Tamtéž.
[342] Písomné vyjadrenie pána Svetozára Vladaňa, speváka kapely Hoten Toten. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 20.11.2023.
[343] Tamtéž.
[344] Tamtéž.

názov z Hotentoten na HT, údajne z dôvodu ľahšej zapamätateľnosti u fanúšikov.[345][346] Začiatkom roku 1997 vydala kapela prvý album s názvom „Predstieranie Šťastia“.

Zatiaľ posledný album s názvom „1000 rokov od raja“ kapela vydala v roku 2011. Súčasnú zostavu kapely tvoria basgitarista a spevák Svetozár Vladař, bubeník Branislav Kveto Galuška a gitarista Lukáš Rusnák.[347]

4.2.3. Konflikt

Kapela konflikt vznikla v roku 1990 v malom juhoslovenskom meste Šamorín. Založenie kapely je celkom netradičné, na čo spomína líder kapely Róbert Jury Jurányi: *„S bratrancom sme chceli ísť na jeden festival, avšak nemali sme lístky, respektíve sme ani nemali peniaze na tie lístky. Tak nás ochranka vyhodila už pred vstupom. Vtedy sme sa nahnevali a povedali sme si, že založíme vlastnú kapelu a tak sa na ten festival dostaneme“.*[348] Pôvodný názov kapela bol Azyl no členom kapely nepripadal príliš punkový, tak sa členovia kapely v roku 1992 rozhodli zmeniť svoj názov na Konflikt A. Ten však kapela zmenila v roku 1998 na súčasný názov Konflikt.

Zostava kapely sa často menila a jediným stálym členom kapely bol iba gitarista Jury. Vzormi kapely boli najmä britské punkové kapely ako napríklad Sex Pistols, avšak tak ako v prípade kapely Visací zámek čerpali aj Konflikt okrem punkových kapiel aj z tvorby heavy metalových kapiel ako napríklad britskí Motörhead, alebo americká metalová kapela Slayer.[349] Jury však tvrdí, že najväčším vzorom kapely bola škótska kapela The Exploited, ktorá je známa ostrými textami a tvrdou rýchlou hudbou, ktorá má bližšie k heavy metalu ako k punku.[350] Texty kapely sú tak ako v prípade kapely Tri groše inšpirované ľudskou hlúposťou a smerovaním sveta. *„Spievame o veciach ktoré sa nám nepáčia a s ktorými nesúhlasíme. Jedna vec, čo ma veľmi vytáča, je tá nenávisť čo tu panuje. K tomu poviem toľko, že by sme mali na sebe hľadať to, čo nás spája a nie čo nás rozdeľuje*

[345] Písomné vyjadrenie pána Svetozára Vladaňa, speváka kapely Hoten Toten. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 20.11.2023.
[346] Oficiálny názov kapely je „HT“, ale medzi fanúšikmi prevláda pomenovanie „Hoten Toten“.
[347] Písomné vyjadrenie pána Svetozára Vladaňa, speváka kapely Hoten Toten. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 20.11.2023.
[348] Písomné vyjadrenie pána Róberta Jurányiho, gitaristu a speváka kapely Konflikt. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 10.11.2023.
[349] Štýl kapely nie je typický punk rock, ale má bližšie k heavy metalu.
[350] Písomné vyjadrenie pána Róberta Jurányiho, gitaristu a speváka kapely Konflikt. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 10.11.2023.

a je totálne jedno, či sa niekto narodil ako biely alebo čierny, či je niekto moslim alebo kresťan".[351]

Silný vplyv na tvorbu kapely malo aj prostredie mesta Šamorín. Jury tvrdí: „*V tak malom meste ako je Šamorín,*[352] *nemal punk krátko po revolúcií šancu. Žiadne zázemie tu nebolo, väčšinu času sme trávili hlavne v Bratislave, ale ešte horší bol ten malomeštiansky pohľad ľudí na nás a našu hudbu. Mojej mame nadávali susedky, že ako to chodím oblečený a podobné veci. A to už nehovorím keď som si začal farbiť vlasy. To už sa babky na uliciach prežehnávali. Náš prvý album sme nazvali „Taký sme". Či nás obyvatelia Šamorína berú alebo nie, proste sme to my a neodídeme".*[353]

Prvý album kapely „Taký sme" vyšiel v roku 1995. Počas 90. rokov kapela intenzívne koncertovala. Zaujímavosťou je, že kapela odohrala koncerty na tak vzdialených miestach ako napríklad Kolumbia alebo Indonézia, čo je veľkou zásluhou Juryho. Chcel, aby bola kapela známa po celom svete, aspoň v punkovej subkultúre. Preto sa skontaktoval so zahraničnými agentúrami, aby kapela mohla vystúpiť aj v exotických krajinách. „*Chcem aby sme boli známi po celom svete. Punk spája ľudí bez ohľadu na náboženstvo alebo farbu pleti. Naše albumy vyšli v mnohých krajinách, v Kolumbii, Venezuele, Indonézii, Japonsku, v Európe asi všade. Samozrejme že nie všade vedia ľudia po slovensky, ale vnímajú hudbu, ktorá sa im páči".*[354] Dá sa povedať, že žiadna kapela nezviditeľnila Slovensko vo svete tak, ako práve Konflikt.

Kapela Konflikt vydala do súčasnosti celkovo päť albumov. Ten posledný s názvom „Somnium" vyšiel v roku 2011. Súčasnú zostavu kapely tvoria gitarista a spevák Róbert Jury Jurányi, basgitarista Kristián Kristi Kadlečík, gitarista Tomáš Tomax Gábriš a bubeník Ladislav Laco Kováč.

5. Spolupráca členov kapiel s ŠTB

V nasledujúcej kapitole sa podrobnejšie venujem problémom členov niektorých punkových kapiel s ŠTB. Osoby, ktoré v tejto kapitole spomínam, figurujú v záznamoch ŠTB ako spolupracovníci. Bohužiaľ, pre môj výskum sa mi ani v ABS Praha, ani v ÚPN Bratislava, nepodarilo nájsť dostačujúce množstvo materiálov pre

[351] Písomné vyjadrenie pána Róberta Jurányiho, gitaristu a speváka kapely Konflikt. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 10.11.2023.
[352] Šamorín sa nachádza blízko Bratislavy a nemá viac ako 15 tisíc obyvateľov.
[353] Písomné vyjadrenie pána Róberta Jurányiho, gitaristu a speváka kapely Konflikt. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 10.11.2023.
[354] Tamtéž.

problematiku tejto kapitoly. Mnoho dokumentov bolo po roku 1989 zničených, alebo sa nedochovalo z iných dôvodov.[355]

Postupne popisujem dvoch členov punkových kapiel, ktorých mená sú uvedené v záznamoch ŠTB ako spolupracovníci. Jedná sa o basgitaristu kapely Visací zámek, Vladimíra Savca Šťástku, ktorý je uvedený pod krycím menom „Optima", a speváka kapely Slobodná Európa, Miloslava Whiskyho Lábera, ktorý je uvedený pod krycím menom „Disko".

5.1. Vladimír Savec Šťástka

Basgitarista kapely Visací zámek, Vladimír Savec Šťástka, je v zoznamoch spolupracovníkov ŠTB uvedený pod krycím menom „Optima".[356] Podľa údajov dostupných z Archívu bezpečnostných zložiek Praha podpísal spoluprácu s ŠTB dňa 6. júna v roku 1983 ako študent tretieho ročníku ČVUT v Prahe. Podľa ŠTB: *„má jmenovaný přehled o existujících hudebních punkových skupinách a jejich členech. Svoji inteligenci, vyjadřovacími schopnostmi a znalostmi z uvedeného prostředí se jeví jako vhodný typ do problematiky tzv. volné mládeže",*[357] a taktiež už v tom čase pôsobil v kapele Visací zámek, ktorá podľa záznamu ŠTB *„reprodukuje PUNK ROCK vlastní tvorbou. Skupina je složena převážně ze studentů ČVUT. Tato hudební skupina propaguje nový hudební žánr, tzv. „novou vlnu" PUNK ROCK".*[358] Zriaďovateľom kapely bol v tom čase Fakultný Výbor SZM na stavebnej fakulte ČVUT.

Podpisu spolupráce predchádzal výsluch, ktorý sa konal 5. mája v roku 1983. Protokol ŠTB z výsluchu uvádza: *„Cílem operativního výslechu je dokumentovat činnost hudební skupiny „VISACÍ ZÁMEK", zjistit její členy, repertoár místa jejich vystupování atd. Mimo to bude v průběhu výslechu jmenovaný typován jako vhodná osoba k zpravodajskému využití, včetně jeho vytěžení k příznivcům z řad PUNKu".*[359] Výsluchov na ŠTB, ktoré predchádzali podpisu spolupráce 6. júna, bolo celkovo päť. Na každom z nich boli Vladimírovi Šťástkovi dávané otázky o jeho rodine a o členstve v kapele Visací zámek. Až následne bola podpísaná spolupráca.

---

[355] Napríklad záznam o spolupráci speváka kapely Zóna A, Petra Koňýka Schredla, ktorý figuruje v záznamoch ŠTB pod krycím menom „Lano". Ďalším je napríklad spevák kapely Plexis, Petr Hošek, ktorý figuruje v záznamoch ŠTB pod krycím menom „Sid".

[356] Archív bezpečnostných zložiek Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně-bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV, *Svazky tajných spolupracovníků, Šťástka Vladimír* (10.7.1961).

[357] Tamtéž, Protokol zo dňa 6. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.

[358] Tamtéž.

[359] Tamtéž, Protokol zo dňa 5. 5. 1983 s Vladimírom Šťástkom.

Úlohy, ktoré ŠTB zadala Vladimírovi Šťástkovi po podpise spolupráce, boli:[360]

- *„získávat poznatky o přípravách srazů osob z výše uvedeného prostředí, kde dochází ke vzájemnému negativnímu ovlivňování v duchu antisocialismu, antikomunismu a antisovětismu“*
- *„provádět dezinformační činnost v uvedené bázi a ovlivňovat případné snahy vedoucích představitelů a tzv. „ideologů“ této závadové mládeže organizovat různé protispolečenská vystoupení jako nesouhlas s politikou KSČ v oblasti kultury a porušování lidských práv s touto formou tomuto negativnímu vlivu a jeho zabraňování“*
- *„získávat zpravodajsky cenné informace k nově vzniklým nepovoleným hudebním skupinám, propagující západní hudební žánr, kterým je tzv. „PUNK – ROCK“- nová vlna, kde členové beatových skupin vystupují na různých srázech mládeže a jsou v úzkém spojení s propagátory tohoto stylu jako příkl. MIŠÍKEM, KOCÁBEM z hudební skupiny „PRAŽSKÝ VÝBĚR“ atp“*
- *„získávat poznatky a informace o osobách a prostředí tzv. „PUNKU“, tzn. osob inklinujících k propagaci fašismu a hrubého násilí, kdy tento vzor byl převzat z Anglie“.*

Vladimír Šťástka uviedol, že všetky uvedené zásady a podmienky chápe a považuje za nutné, aby bola spolupráca utajená, a aby aj jeho práca pre ŠTB bola prospešná pre spoločnosť. V prípade odhalenia spolupráce by sa to mohlo odraziť v jeho súkromnom a študentskom živote. ŠTB mu pridelila krycie meno „Optima“.[361] Zaujímavosťou môže byť, že v zmluve s ŠTB sa nič nepíše o finančnom ohodnotení, pravdepodobne túto prácu vykonával zadarmo.

Heslo pre kontakt s ŠTB v prípade Vladimíra Šťástku znelo: *„Mám pro tebe skripta ze systému řízení“*. Odpoveď znela: *„Kdy a kde mi je dáš“*. Na to člen ŠTB oznámil Šťástkovi deň, miesto a čas.[362]

ŠTB ďalej uvádza, že Vladimír Šťástka býva u rodičov v spoločnej domácnosti s oboma rodičmi. Zastáva funkciu kultúrneho referenta SZM, medzi jeho záľuby patrí

[360] Tamtéž, Protokol zo dňa 6. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.
[361] ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV, Protokol zo dňa 6. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.
[362] Tamtéž.

šport, hlavne jazda na koni a plávanie. V roku 1980 zmaturoval na Strednej priemyselnej škole stavebnej v Prahe 5. Od toho roku je študentom na stavebnej fakulte ČVUT v Prahe 6, kde v októbri 1982 založil so spolužiakmi kapelu hudobnú skupinu Visací zámek.[363] O hudbu sa zaujíma od svojich troch rokov, taktiež navštevoval Ľudovú školu umenia, hral na piano. Jedná sa o osobu *„na určitém stupni inteligence, což odpovídá jeho vzdělání. Je klidný, rozvážný s inteligentním vystupováním. Je sečtělý a má znalosti z oblasti hudebního žánru, kde je možno jmenovaného využívat jako konzultanta. Svým přístupem k lidem se dokáže zapojit do započatého rozhovoru, nehledaně k té skutečnosti, že po skončení dovede věrohodně rozhovor reprodukovat".*[364]

Otec, Josef Šťástka, pracuje ako vedúci Technickej správy Strojimport, a je organizovaný jedine v ROH.[365] Matka, Alena Šťástková rod. Novotná, pracuje ako úradníčka v Českej štátnej sporiteľni v Prahe 4, a taktiež je členkou ROH.[366] Má mladšieho brata Petra, ktorý študuje na pražskej VŠE, a je organizovaný v SZM. Príbuzných v zahraničí nemajú.

Služba sa Vladimírovi Šťástkovi začala v júni v roku 1983. Našťastie preňho však v čase podpisu spolupráce v júni 1983 prebiehalo na ČVUT skúškové obdobie a ihneď po jeho skončení odcestoval na prázdniny mimo Prahy. Z toho dôvodu sa ŠTB rozhodla spoluprácu s ním prerušiť a to do polovice septembra 1983.[367] To však nebolo všetko. Po návrate z prázdnin v septembri 1983 mala ŠTB s pomocou Vladimíra Šťástku na schôdzi pojednávať o textoch kapely Visací zámek, konkrétne o texte k piesni „Dopravní Značky", ktorá podľa ŠTB *„v svém obsahu kritizuje údajnou nesvobodu mládeže v ČSSR. Píseň je rozšiřována mezi mládeží ve věku 15 až 20 let".*[368] ŠTB mala v pláne prostredníctvom Vladimíra Šťástku informovať o piesni vedenie Ústredný výbor Socialistického zväzu mládeže (ÚV SZM) a vedenie ČVUT. Schôdza s účasťou Vladimíra Šťástku sa mala konať na konci septembra 1983, avšak Vladimír Šťástka sa na prázdninách nakazil prenosnou chorobou a v čase konania sa

[363] ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV, Protokol zo dňa 6. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.
[364] Tamtéž.
[365] Tamtéž.
[366] Tamtéž.
[367] Tamtéž, Protokol zo dňa 27. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.
[368] Tamtéž.

schôdze sa nachádzal v karanténe v domácej liečbe. Nový termín schôdze bol stanovený na 25.11.1983 o 14:00.[369]

Na konci roka 1983 prišlo vyhodnotenie spolupráce ŠTB s Vladimírom Šťástkom a plán zamerania na rok 1984. ŠTB v ňom uvádza: *„TS Optima byl získán ke spolupráci v roce 1983 na základě ideového podkladu. Jmenovaný je využíván do problematiky tzv. volné mládeže, zejména se zaměřením na hudební směr a žánr. Jedné se o punc – rockovou vlnu, která je mezi mládeží velmi populární. Vzhledem k tomu, že TS je studentem VŠ, je seriózní s kladným vztahem k pracovníkům MV. Je klidné povahy, otevřený, nic nezamlčuje. K problému uvede své vlastní názory k řešení, poznatky nejsou zkreslené. V průběhu roku 1983 předal celkem 3 AZ z 5 uskutečněních schůzek.[370] V této době měl TS studijní volno na zkoušky, prováděl brigádu a prázdniny. Předané poznatky se týkali vystupování hudebních skupin Visací zámek atp. Jedná se o perspektivního spolupracovníka, neboť v této činnosti nemá žádných znalostí. Ze strany pracovníků MV nebyly k jeho osobě činěny žádné intervence, a nebyla mu uvedena žádná odměna. V hodnoceném období nebyly zjištěny žádné poznatky k dekonspiraci TS. Serióznost předaných poznatků byla prověřována v součinností na 2. odb. S – STB Praha, jako protějškem problematiky volné mládeže. Poznatky z VŠ byly předány na 1. odd, zde k jejich operativnímu využití. Vzhledem k tomu, že TS Optima má znalosti v oblasti nového hudebního směru punck – rocku a je to i jeho koníčkem, bude v průběhu další spolupráce využíván v problematice tzv. volné mládeže se zaměřením ovlivňovat zpolitizovanou mládež vyvíjející negativní činnost, dále pak získávat poznatky o nově vznikajících hudebních skupinách, které svým negativním vystupováním a žánrem ovlivňují mládež“.*[371]

Ďalšia zaznamenaná schôdza s ŠTB sa konala 25. júna v roku 1984. Vladimír Šťástka na tejto schôdzi oznámil MV, že sa už naďalej nemôže venovať „ich záujmom“, pretože ukončuje štúdium na VŠ a v súčasnej dobe bude všetok svoj voľný čas venovať písaniu diplomovej práce, ktorú predpokladá ukončiť 15.8.1984 a následne sa bude pripravovať na štátnice, ktoré budú 27.9.1984. Taktiež v októbri toho roku nastupuje na základnú vojenskú službu. Na tejto schôdzi z vyššie uvedených

[369] Tamtéž, Protokol zo dňa 27. 6. 1983 s Vladimírom Šťástkom.
[370] Bohužiaľ, materiály popisujúce prácu Vladimíra Šťástka sú v značne zlom stave a nečitateľné. Z toho dôvodu sa mi nepodarilo zistiť dôležité informácie o jeho práci pre ŠTB, najmä čo sa týka poskytovania informácií pre ŠTB o punkových kapelách v Prahe.
[371] ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV, Vyhodnocení spolupráce s TS „OPTIMA“ a plán zaměření na rok 1984.

dôvodov sám požiadal ŠTB o ukončenie spolupráce. ŠTB to podľa dostupných údajov pochopila, pretože aj ostatní členovia kapely Visací zámek momentálne nekoncertujú, pretože sa pripravujú na štátnice. [372] Nejednalo sa ešte o ukončenie spolupráce, ale iba o prerušenie, ktoré bolo stanovené na 5 mesiacov.[373]

Po ukončení základnej vojenskej služby v Rajhrade pri Brne mal Vladimír Šťástka opätovne pracovať pre ŠTB, avšak z dôvodu zmeny jeho trvalého bydliska z Prahy do obce Měchenice a plánovanej svatby so študentkou Lenkou Lapáčkovou už nemal záujem o spoluprácu.

ŠTB k ukončeniu spolupráce napísala: *„V průběhu zpravodajské činnosti získával informace a poznatky s ohlasy z prostředí volné mládeže, zejména k hudebním skupinám VISACÍ ZÁMEK, ZERO, HUDBA PRAHA, PROTI PROUDU atd. Jako člen amatérské hudební skupiny měl možnost aniž u něho došlo k dekonspiraci uvedené poznatky získávat. Odchodem některých členů do výkonu základní vojenské služby se skupina rozpadla. TS „OPTIMA“ nastoupil na základní vojenskou službu k 1.4.1985 a to k VÚ RAJHRAD u BRNA, kde byl v důsledku dopravní nehody zraněn a utrpěl zlomeninu klíční kosti, byl delší dobu hospitalizován. Po ukončení základní voj. služby byl jmenovaný opětovně kontaktován, avšak v důsledku změny rodinných vztahů neměl „OPTIMA“ zájem o spolupráci. Jeho činnost a angažovanost v kulturním životě se zmenšila i když zůstal jako člen zapojen do činnosti hudebního žánru, dochází pouze na vystoupení. Zkoušek se nezúčastňuje, neboť má soukromé problémy v tom smyslu, že jeho přítelkyně Lenka Lapáčková jej tlačí k tomu, aby se zajímal o soukromý život, zařizoval byt a po té se vezmou. V průběhu spolupráce bylo se jmenovaným uskutečněno celkem 25 schůzek, na niž předal 18 zpráv, z niž byly využity jak pro denní informaci, informaci náčelníkům, tak do rozpracované problematiky. Na tomto výše uvedeném základě doporučuju ukončení spolupráce s TS „OPTIMA“, sa pracovníky STB“.*[374]

Spolupráca ŠTB s Vladimírom Šťástkom pod krycím menom „OPTIMA“, bola oficiálne ukončená až 23. 10. 1986, kedy Vladimír Šťástka už dlhšiu dobu pracoval v cementárni Radotín.[375]

---

[372] ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, Záznam STB k TS „Optima 29. 6. 1984.
[373] Tamtéž, Návrh na dočasní přerušení spolupráce s TS „OPTIMA“, 29. 6. 1984.
[374] ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV, Návrh na ukončení spolupráce s TS „OPTIMA“, 23. 10. 1986.
[375] Tamtéž.

5.2. Miloslav Whisky Láber.

Ďalším punkovým spevákom, ktorý figuruje v zoznamoch spolupracovníkov ŠTB pod krycím menom „Disko“, je Miloslav Whisky Láber, spevák a líder bratislavskej punkovej kapely Slobodná Európa.

Podľa dostupných údajov podpísal spoluprácu s ŠTB dňa 18. 4 v roku 1985 ešte ako študent druhého ročníka gymnázia Eugena Gudernu v Nitre za účelom sledovania takzvanej „voľnej mládeže“.[376] Pre svoj záujem si ho vybrali dvaja náčelníci ŠTB v Nitre. Napísali o ňom, že v triede na gymnáziu bol „*výborným kultúrnym referentom a navštevoval parašutistický výcvik vo Zväzarme Nitra“*, čo boli určite pozitívne veci, s ktorými ŠTB nemohla mať problém. Avšak na druhú stranu ŠTB píše, že „*v poslednom období je nedisciplinovaný, sú pripomienky k jeho správaniu sa, rád púta na seba pozornosť, má vyzývavé správanie. Bol odvolaný z funkcie kultúrneho referenta. S menovaným bol vykonaný viackrát pohovor. Dosahuje priemerný prospech, no keď je treba, tak zapne na plné obrátky a učivo zvládne bez problémov. Menovaného je potrebné stále kontrolovať a usmerňovať. Na menovanom zjavne badať rozchod rodičov, ktorý sa dá povedať, že psychicky nezvládol a zanecháva na menovanom následky, ktoré sa odzrkadľujú v jeho správaní sa“*.[377] To mohlo podnietiť väčší záujem o neho a možnosť podpísania spolupráce.

S Whiskym urobili 18. 4. 1985 najprv rozhovor, kde mu kládli otázky ohľadom jeho štúdia na gymnáziu a jeho prospechu. Pýtali sa ho aj na jeho činnosť v Socialistickom zväze mládeže, na jeho názor na túto organizáciu a na jeho postoj k „*nezákonnému hnutiu PUNK*“ a iným hnutiam, ktoré sú „*nebezpečné pre ďalší vývoj našej mládeže*“. Taktiež sa ho pýtali na jeho názor na komunistický režim, otázku zbrojenia v socialistických štátoch voči „*imperialistickej politike USA*“ a iné politické otázky. Podľa náčelníkov ŠTB bolo vidieť, že dotyčný má prehľad o súčasnej situácií vo svete. Ďalej sa ho pýtali na jeho súkromie, rodinný život, nakoľko žil iba s matkou (jeho rodičia boli rozvedení) a jeho sestru.[378]

---

[376] Termínom „voľná“ alebo „voľne žijúca mládež“ sa v komunizme označovali mladí ľudia, ktorí nespĺňali ideály socialistickej pionierskej mládeže a podobne, pričom socialistická vrchnosť a verejnosť na nich pozerala negatívne. Častokrát sa jednalo o punkáčov alebo celkovo fanúšikov undergroundu. Politici sa ich snažili mať pod kontrolou a sledovať ich aktivity, pre presadzovanie svojich záujmov voči nim si často najímali spolupracovníkov ako uvedený Miloslav Whisky Láber.

[377] ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996, Protokol zo dňa 23. 4. 1985 s Miloslavom Whisky Láberom.

[378] Tamtéž.

Nakoniec mu bola predložená požiadavka *„o jeho osobnú pomoc príslušníkom ŠTB vo forme informovania ich o protizákonnej a inej nebezpečnej činnosti mládeže v hnutí PUNK a v jeho ďalších smeroch, kde sa mládež nepriateľsky prejavuje voči socialistickému zriadeniu.“* Whisky údajne povedal, že *„je ochotný plniť požadované úlohy podľa jeho možností a schopností.“* Spolupráca bola podpísaná 23. 4. 1985.[379]

Whiskyho prehlásenie znelo: *„Ja dolu podpísaný Miloslav Láber, narodený 23. 6. 1969, v Nitre prehlasujem, že sa dobrovoľne zaväzujem spolupracovať s orgánmi Štátnej bezpečnosti. Vo veciach, ktoré pri styku s príslušníkmi ŠTB sa dozviem, alebo som sa dozvedel, dodržím mlčanlivosti, ako pred mojimi príbuznými, tak aj pred kamarátmi, ako aj spolužiakmi v škole. V opačnom prípade som si vedomý možných následkov. Mnou podané poznatky budem písať vlastnoručne a podpisovať krycím menom „DISKO“. “*[380]

Záverečná správa znela, že Whiskyho *„možno hodnotiť ako osobu, ktorá má záujem o spoluprácu s orgánmi ŠTB a informovať ich o činnosti mládeže v Nitre a jej okolí. Agent nie je a ani nebol politicky organizovaný. Prejavuje sa ako osoba s kladným postojom k socialistickému zriadeniu. Organizovaný je v SZM, nezastáva žiadne funkcie. Je inteligentného vystupovania, trochu bojazlivý s predpokladom nadväzovania známostí, udržuje pomerne široké priateľské styky s osobami štb. záujmu. Záľuby má v letectve, parašutizme a modernej hudbe, resp. aparatúre a uvádzanie diskoték. Je slobodný, vekovo mladý. Žije v spoločnej domácnosti s matkou. Často navštevuje svoju sestru a otca. Po psychickej a fyzickej stránke je jeho stav dobrý. Má po úraze vyoperovanú ľadvinu. Potom napísal vlastnoručné prehlásenie, že sa dobrovoľne zaväzuje spolupracovať s orgánmi ŠTB, získané poznatky bude písať vlastnoručne a podpisovať krycím menom „DISKO““.* [381]

Po podpísaní spolupráce dostal prakticky ihneď prvú úlohu a to *„získať poznatky ku osobám z radov voľnej mládeže, ktorí vyznávajú hnutia ako PUNK, BREAK DANCE, HEAVY METAL a NEW ROMANTIC. Potvrdilo sa, že agent „DISKO“ má dobrú miestnu znalosť, vie reálne posudzovať čo je protizákonné a čo je v medziach možností. Z doterajšieho styku sa osvedčil a prejavil ako vhodný typ pre spoluprácu s orgánmi ŠTB v problematike voľne žijúca mládež. Javí sa ako*

[379] ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996, Protokol zo dňa 23. 4. 1985 s Miloslavom Whisky Láberom.
[380] Tamtéž.
[381] Tamtéž.

charakterovo spoľahlivá osoba, kde pod vplyvom výchovy a riadenia je možnosť odstránenia určitej zábrany, strachu alebo plachosti pri jednaní s orgánmi ŠTB. Ním podané poznatky sú pravdivé. Jeho vedomosti sú úmerné našim požiadavkám o získavaní poznatkov. Základným zameraním do budúcnosti bude operatívna kontrola a zmapovávanie členov a stúpencov nezákonného hnutia PUNK, HIPIES a Trampské hnutie. Heslo pre napojenie s inými operatívnymi pracovníkmi: „POZDRAVUJE VÁS FERO HORA, TEN DISDŽOKEJ", odpoveď bude: „ĎAKUJEM, A NEPOVEDAL KEDY A KDE BUDE DISKOTÉKA"".[382]

Pre ŠTB mal získavať informácie o osobách, ktoré ŠTB z dôvodu ich sympatiám k niektorým z vyššie uvedených hnutí.[383] Menovite:

„Horský, René /Maznáčik/, nar. 25. 3. 1967 v Nitre, trvale bytom Nitra, Dlhá ul. č. 40. Menovaný vyznáva hnutie BREAK DANCE. Tancuje v tomto štýle. Žije bohémskym spôsobom života, čo mu umožňuje rodinný život jeho matky."

„Dujíček, Juraj /Jajo/, nar. 1. 1. 1965 v Nitre, trvalým bytom Nitra, Štúrova č. 23, študent SPŠSt v Nitre. Menovaný je vyznávačom hnutia NEW ROMANTIC, výstrednejšieho ale slušného obliekania sa."

„Horváth, Jozef /Džuva/, nar. 9. 9. 1966 v Nitre, trvale bytom Nitra, Partizánska č. 73. Je vyznávačom hnutia HEAVY METAL, fetuje a používa lieky v závislosti s alkoholom."

„Liečko, Eduard /Toulén/, nar. 18. 11. 1967 v Nitre, trvale bytom Nitra, Štúrova č. 47. Menovaný je stúpencom hnutia BREAK DANCE, fetuje, používa vo väčšej miere alkoholické nápoje."

„Schnierer, Juraj /Šnicel/, nar. 24. 7. 1967 v Nitre, trvale bytom Nitra, Výstavná č. 15, vojenská základná služba na 5 mesiacov".[384]

Za služby pre ŠTB spočiatku nedostával žiadnu finančnú odmenu. To sa zmenilo na schôdzi Whiskyho s nadriadenými 22. 1. 1987, kedy za svoju činnosť začal dostávať finančnú 300 Kčs ročne. [385]

ŠTB taktiež ďalej sledovala jeho súkromný život a štúdium na gymnáziu. Napísali napríklad:[386]

---

[382] ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996, Protokol zo dňa 23. 4. 1985 s Miloslavom Whisky Láberom.
[383] Tamtéž.
[384] Tamtéž.
[385] Tamtéž.
[386] Tamtéž.

„Menovaný úspešne skončil III. roč. Gymnázia. Inak nenastali žiadne zmeny. V Nitre, 31. 12. 1986.“

„Menovaný skončil IV. ročník gymnázia a zmaturoval. Zamestnanie hľadá a vybavuje cestu svojho otca v čsl. rozhlase v Bratislave. V Nitre, dňa 31. 12. 1987.“

„Menovaný býva v prechodnom byte u svojho otca Miloslava Lábera Bratislava Fučíkova č. 20 a zamestnaný je Slovkoncert Bratislava ako pomocný zvukový a svetelný technik. V Nitre, dňa 28. 12. 1988.“

„Menovaný zmenil trvalé bydlisko v Nitre, a býva v Nitre Baničova č. 1 v spoločnej domácnosti s matkou, je slobodný. V Nitre, dňa 13. 9. 1989“. [387]

ŠTB prestala Whiskyho sledovať v novembri roku 1989. Presný deň sa mi bohužiaľ nepodarilo zistiť. Dňa 5. 12. 1989 bola archívna zložka, v ktorej je zaznamenaná spolupráca Miloslava Whiskyho Lábera *„v zmysle pokynov I. Námestníka FMV ČSSR a vedenia ŠTB Bratislava archivovaná s počtom listov 5“.*[388]

6. Situácia punkových kapiel po revolúcii 1989 až do súčasnosti

Po páde komunistického režimu v Československu punkové kapely a kapely ostatných žánrov, ktoré neboli režimom tolerované, mohli slobodne tvoriť a legálne koncertovať. Kapely, ktoré vznikli v priebehu 80. rokov ako napríklad Visací zámek, Zóna A, Znouzectnost, Plexis a ďalšie, vydali svoje prvé oficiálne albumy, s čím súviselo aj rozširovanie zástupu fanúšikov. O punku sa dozvedela širšia vrstva ľudí, ktorá v období minulého režimu častokrát ani netušila, že niečo ako punk rock v Československu existuje už od konca 70. rokov. Na začiatku mojej práce som tiež spomínal, že punková subkultúra bola od začiatku fenoménom veľkých miest a mestských periférií, ktoré obývala stredná pracujúca trieda, ktorá sa s ideálmi punku ľahko stotožnila.[389] Od konca 80. rokov sa punková subkultúra v Čechách a na Slovensku rozšírila aj v menších mestách, avšak ide skôr o výnimku ako o pravidlo.[390] Príkladom môže byť slovenská kapela Tri groše, ktorá vznikla v roku 1998 v ani nie 30 tisícovom meste Čadca na severe Slovenska. Líder kapely Ján Cimbora na moju otázku či je punk aj v súčasnosti fenoménom skôr väčších miest odpovedal: *„Určite*

[387] ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996, Protokol zo dňa 23. 4. 1985 s Miloslavom Whisky Láberom.
[388] ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996. Návrh na archivovanie zv. č. 30996 TS DISKO.
[389] FORMÁNEK, Vítek – CSOLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům,* s. 53 – 54.
[390] O pop punku to neplatí. Pop punk má prakticky odlišné zameranie ako pôvodný punk rock, a aj pop punkové kapely vznikajú v menších mestách.

áno, aspoň teda na Slovensku. My sme síce vznikli a máme aj zázemie v malej Čadci, ale okrem nás nepoznám žiadnu kapelu, ktorá by vznikla v niektorom meste, čo má menej ako 50 tisíc obyvateľov. Možno Konflikt zo Šamorína, ale tí majú zázemie a všetko v Bratislave". [391]

Vo svete sa objavil nový subžáner punk rocku, tzv. pop punk, ktorý sa naplno rozvinul aj v Čechách a na Slovensku. Pop punk má svoje korene v Kalifornii, štáte na západnom pobreží USA, v začiatku 90. rokov. Na rozdiel od klasického punku, ktorý je reprezentovaný kapelami ako Sex Pistols alebo The Ramones, je pop punk menej agresívny po hudobnej aj textovej stránke. [392] Pop punková hudba má v sebe rýchlosť a tvrdé gitary tak ako hudba ich predchodcov, avšak nie je taká tvrdá a je teda prístupnejšia širším vrstvám fanúšikov. Práve vďaka pop punku sa o punku dozvedeli ľudia, ktorí nikdy predtým punk nepočúvali. Po vizuálnej stránke sa členovia pop punkových kapiel po väčšine neobliekajú do kožených búnd, roztrhaných nohavíc a na hlave nenosia divoké účesy. Pre pop punkové kapely je typické obliekanie sa do krátkych tričiek a dlhých rifieľ. Neodmysliteľnú súčasť imidžu členov pop punkových kapiel tvorí šiltovka, resp. nosenie šiltoviek. Dá sa povedať, že pop punkové kapely berú módu vážnejšie ako ich predchodcovia a snažia sa vyzerať dobre.

Na druhú stranu je však pop punk v očiach „starých punkáčov" príliš komerčný a taktiež mu chýba tvrdosť a ostré texty. Z toho dôvodu bol (a častokrát dodnes je) pop punk v očiach niektorých punkáčov vnímaný značne negatívne.[393] To samozrejme neplatí u všetkých punkáčov.[394]

Prvé pop punkové kapely, pochopiteľne z Kalifornie, boli kapely The Offspirng a Green Day, ktoré sú veľmi populárne aj v súčasnosti.[395] Neskôr ich nasledovali kapely ako blink-182 alebo Good Charlotte.

---

[391] Písomné vyjadrenie pána Jána Cimboru, gitaristu a speváka kapely Tri groše. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22.10.2023.
[392] Texty pop punku väčšinou pojednávajú o vzťahoch, zábave a životných problémoch. Iba výnimočne sa v pop punkových textov objavujú motívy protestu alebo negatívne texty celkovo.
[393] Basgitarista kapely Extip Miroslav Miki Mikuška, tvrdí, že pop punk je iba komercia a nemá s pôvodným punkom nič spoločné. Avšak s členmi slovenských pop punkových kapiel, ako napríklad kapela Iné Kafe, má priateľské vzťahy. Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[394] Spevák kapely Tri groše Ján Cimbora má pop punk rád a taktiež má dobré vzťahy so slovenskými pop punkovými kapelami. Písomné vyjadrenie pána Jána Cimboru, gitaristu a speváka kapely Tri groše. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22.10.2023.
[395] Kapela Green Day je najúspešnejšou punkovou kapelou vôbec, čo sa týka počtu predaných albumov a singlov.

Na Slovensku je najznámejšou pop punkovou kapelou bratislavská kapela Iné Kafe, ktorá vznikla v roku 1995 v Bratislave[396] a dodnes je v tomto žánri jednotkou na slovenskej scéne. Ďalšou slovenskou pop punkovou kapelou je nitrianska kapela Zoči Voči, ktorú inšpirovala hudba kapely Iné Kafe. V Čechách v meste Kutná Hora vznikla v roku 2002 pop punková kapela Rybičky 48, ktorá je najvýznamnejšou pop punkovou kapelou v Čechách. Ako ďalšiu českú pop punkovú kapelu možno spomenúť kapelu Zakázaný ovoce, ktorá vznikla v roku 2005 v meste Říčany.

Staré slovenské a české punkové kapely, ktoré som postupne v mojej práci popisoval, vydali začiatkom 90. rokov svoje prvé oficiálne albumy.

Kapela Visací zámek v roku 1990 vydala svoj prvý oficiálny album s názvom „Visací Zámek". [397] Nachádzali sa na ňom piesne ako „Traktor", „Cigára", alebo „Vlasta", ktoré patria medzi najväčšie hity kapely. Kapela od roku 1990 až do súčasnosti vydala celkovo 11 albumov. Ten ostatný vyšiel v roku 2020 pod názvom „Anarchie a totál chaos". Texty kapely sú od začiatku recesistické, čo je známkou „Visáčov" aj v súčasnosti. Na ostatnom albume sa nachádzajú piesne ako napríklad skladba „Nestojí mi", ktorá síce nabáda k útoku na neprispôsobivých ľudí, ale text je podaný v recesistickom duchu. Na „Visáčoch" je taktiež unikátne, že od svojho vzniku v roku 1982 hrajú v nezmenenej zostave.

Ďalšia z pražských punkových kapiel, kapela Hudba Praha,[398] vydala svoj prvý oficiálny album už v roku 1988, teda ešte pred pádom komunistického režimu.[399] Kapela sa však sa rozpadla v roku 1996. Rozpad kapely trval iba krátko, pretože v roku 1999 sa kapela po smrti basgitaristu Jana Ivan Wünscha opätovne dala dokopy s novým basgitaristom Jiřím Jelínkom. Zostavu kapely v tom čase tvorili gitarista a spevák Michal Ambrož, gitaristi Bohumil a Vladimír Zatloukalovci, basgitarista Jiří Jelínek, bubeník Michal Šimůnek, saxofonisti Vítek Malinovský a Karel Malík, a duo speváčok Alena Sudová a Kristýna Peteříková.[400] Kapela v roku 2010 vydala svoj posledný album s názvom „De Generace". Táto zostava fungovala až do roku 2014,

[396] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 189.
[397] KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů,* s. 75.
[398] Pôvodná kapela „Jasná Páka". Svoj názov bola nútená zmeniť pod tlakom komunistického režimu. AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně,* s. 111.
[399] Jasná Páka. Archív ČT. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/.
[400] AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně, s. 174 – 175.*

kedy sa u Michala Ambroža začali prejavovať zdravotné problémy[401] a kapela bola nútená prerušiť svoju činnosť na neurčito. Definitívne ukončila činnosť v roku 2015. Po rozpade kapely v roku 2015 vznikli dve kapely, ktoré pokračovali v tvorbe kapiel Jasná Páka a Hudba Praha. Prvá kapela, Hudba Praha Band, ktorú tvoria bývalí členovia kapely Hudba Praha (Vladimír Zatloukal, Bohumil Zatloukal, a Jiří Jelínek), speváčka Jarmila Jamajka Koblicová, gitarista Zdeněk Hnyk, saxofonista Jakub Douda, a speváčka Lucie Jandová. Táto kapela funguje dodnes. Druhou bola kapela Michal Ambrož a Hudba Praha, kde okrem Michala Ambroža pôsobili výhradne noví členovia. Kapela sa rozpadal v roku 2022 po smrti Michala Ambroža.

Kapela Plexis tak ako ich kolegovia, kapela Visací zámek, vydala svoj prvý oficiálny album v roku 1990. Album má názov „Půlnoční rebel“. Počas 90. rokov sa však zostava kapely často menila. Okrem Petra Hoška v kapele zostal iba gitarista Jan Jukl. Veľkým úspechom pre kapelu bol koncert amerických The Ramones v roku 1994 v Prahe.[402] Zostava kapely sa ustálila v roku 1995, kedy kapelu tvorili basgitarista a spevák Petr Hošek, gitaristi Dušan Lébl a Zdeněk Petr, a bubeník Martin Švec.[403] Táto zostava tvorila kapelu až do roku 2017.V tejto zostave vydala kapela v roku 2017 svoj posledný album s názvom „Kašpar v nesnázích“. Po roku 2017 sa zostava kapely opäť často menila, stálym členom bol iba Petr Hošek. Kapela sa rozpadla začiatkom roka 2023 po nečakanej smrti Petra Hoška.

Plzenská kapela Znouzectnost tvorí a koncertuje dodnes. Prvý album kapely vyšiel v roku 1990 pod názvom „Oddrhovačky a bajky“ po tom, čo kapela natočila v priebehu 80. rokov niekoľko neoficiálnych demo albumov. Posledný bol vydaný v roku 2014 pod názvom „Beat Simplicitas“. V súčasnosti kapela funguje ako trio v zložení Jaroslav Caine Matějovský (bicie), Petr Déma Škabrada (gitara a spev) a Oldřich Golda Neumann (basgitara).

Kapela FPB (Fourth price band) sa rozpadla v roku 1987. Jediný oficiálny album kapela vydala v roku 1991 pod názvom „Kdo z koho, ten toho“. Okrem toho samozrejme vydala aj niekoľko demo albumov, ako napríklad „Jedem v punku jako v tanku“ v roku 1984, alebo dva živé demo albumy „Opatov – live“ z roku 1985 a „Live v Gongu“ z roku 1984.[404] Piesne už neexistujúcej kapely FPB však na

[401] Michal Ambrož zomrel v roku 2022.
[402] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead… dalších 25 let,* s. 204 – 205.
[403] Tamtéž.
[404] Tamtéž, s. 95.

koncertoch hrá kapela Už jsme doma, v ktorej pôsobí aj zakladateľ FPB Miroslav Wanek.[405]

Jihlavská kapela HNF (Hrdinové nové fronty) sa v roku 1988 rozpadla. Dvaja členovia kapely, bratia Petr a Pavel Štěpánovci sa však z hudobnej scény nestratili. V roku 1990 založili gothic rockovú kapelu XIII. Století, ktorá má základ v temných piesňach, takých aké sa nachádzali na albume HNF „Obyčení hrdinové". Prvý album kapely, s názvom „Amulet" vyšiel v roku 1992. Kapela tvorí dodnes.[406]

Taktiež východočeská kapela NVÚ (Nepřichází v úvahu) v roku 1990 vydala svoj prvý oficiálny album s názvom „Obchází mě dokola". Kapela existovala do roku 2019, kedy sa Štěpán Málek rozhodol kapelu opustiť z dôvodu zlých vzťahov. NVÚ sa z toho dôvodu oficiálne rozpadli. V súčasnosti ich tvorbu reprezentuje kapela !VVÚ, ktorej lídrom je gitarista Pavel Doležal, ktorý v kapele NVÚ pôsobil od jej vzniku.[407]

Brnianska kapela Zeměžluč vydala, tak ako väčšina ostatných punkových kapiel, svoj prvý oficiálny album s názvom „Fajn, bezva, prima"[408] v roku 1990. Zostava kapely sa behom 90. rokov často menila. V súčasnosti kapelu Zeměžluč tvoria basgitarista a spevák Pavel Zachoval, gitaristi Tomáš Bělka a Roman Kubík, a bubeník Martin Maleček.[409] Zatiaľ posledný album kapely vyšiel v roku 2021 pod názvom „MMXX".

Ako ich českí kolegovia tak aj slovenské punkové kapely vydali začiatkom 90. rokov svoje prvé oficiálne albumy. Najznámejšia slovenská punková kapela Zóna A vydala svoj prvý album taktiež v roku 1990, tak ako aj české kapely Visací zámek alebo Plexis. Album vyšiel pod názvom „Potopa". Je prvým slovenským punkovým albumom a dodnes je obľúbený medzi fanúšikmi. Na albume sa nachádzali piesne s tvrdými protikomunistickými textami, ako napríklad piesne „Prečo je život taký" alebo „Útek z reality".[410] Na albume sa však nachádza aj kontroverzná skladba „Cigánsky problém". Je pravdou, že kapela ju na koncertoch nehrá už od roku 1990, avšak spevák Koňýk sa k nej často (a rád) hlási, čo je dôkazom jeho rasistických názorov a postojov. V roku 1991 odchádza z kapely bubeník Tibor Čech, ktorého

[405] VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead… dalších 25 let,* s. 95.
[406] ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy...,* s 96.
[407] NVÚ. Archív ČT. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2739-nvu/ .
[408] Zeměžluč. Archív ČT. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2679-zemezluc/ .
[409] Tamtéž.
[410] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 171.

nahradil Miroslav Šimboch.[411] Posledný album vyšiel v roku 2004 pod názvom „Na predaj“. Súčasnú zostavu kapely tvoria spevák Peter Koňýk Schredl, gitarista Martin Polák, basgitarista Martin Revo Revický a bubeník Rudolf Vajco Zelenay. V posledných rokoch je Zóna A čoraz viac spájaná s nenávistnými názormi a prejavmi speváka Koňýka, ktorý sa netají svojim pozitívnym postojom k slovenskej neonacistickej strane Ľudová strana Naše Slovensko, na čele s Mariánom Kotlebom. Je pravda, že v repertoári kapely sa nájde málo rasistických textov, ale aj to je pre kapelu, ktorá je považovaná za najväčšiu slovenskú punkovú legendu, viac než smutné už len z toho dôvodu, že punk je spravidla proti rasizmu a proti nenávisti medzi ľuďmi. Je smutné vidieť najlepšiu punkovú kapelu na Slovensku, ako sa zapredala tejto nenávistnej ideológií a otvorene to dáva na javo.

Našťastie ostatné slovenské punkové kapely si neberú príklad so Zóny a ostávajú verní protirasitickej orientácií punku. Kapela Slobodná Európa, ktorá vznikla v roku 1989, vydala svoj prvý album s názvom „Pakáreň“ v roku 1991. Nachádzajú sa na ňom piesne ako „Pakáreň“, „Nikdy to tak nebude“ a najznámejšia skladba kapely s trochu vulgárnym názvom, „Analýza dokázala hovno“.[412] U členov kapely sa však objavil aj veľký problém, ktorý do Československa prišiel spolu s pádom komunizmu, a to tvrdé drogy. Tvrdým drogám prepadla celá kapela. Najviac asi gitarista Sveťo Korbel, ktorý musel niekoľkokrát podstúpiť protidrogové liečenie.[413] Názov druhého albumu, „Unavení a zničení“ z roku 1994 bohužiaľ odzrkadľuje vtedajší stav členov kapely. Na albume sa nájde aj pieseň „Deti a heroín“. Drogová závislosť členov kapely sa naďalej prehlbovala až bola kapela v roku 1995 nútená ohlásiť prerušenie činnosti.[414] Prerušenie činnosti kapely trvalo až do roku 2002. Kapela začala opätovne spolupracovať na svadbe Whiskyho a herečky Doroty Nvotovej.[415] V roku 2003 vychádza v poradí tretí album „Trojka“. Po vydaní albumu však Sveťo Korbel opäť prepadol drogám a kapela ohlásila ďalšie prerušenie činnosti, ktoré trvalo do roku 2006, kedy sa Sveťo Korbel vrátil

[411] Ten v kapele hral až do roku 2014. Z kapely odišiel kvôli osobným nezhodám so spevákom Petrom Koňýkom Schredlom. V roku 2014 založil spolu s Jaroslavom Lederleinterom, bývalým gitaristom Zóna A, punkovú kapelu Bratislavské Dievčatá.
[412] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 177.
[413] Whisky tvrdí, že drogám prepadol najmenej zo všetkých, aj keď priznáva, že bol tiež závislý na heroíne, ale veľmi rýchlo sa z toho dostal. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.
[414] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 177.
[415] Whisky spomína, že zháňal na svadbu kapelu, a lepšia ako jeho bývalá mu nenapadla. Písomné vyjadrenie pána Miloslava Whisky Lábera, speváka kapely Slobodná Európa. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8.10.2023.

z protidrogového liečenia.[416] V tom istom roku kapela vydala svoj výberový album s názvom „Bestofka“. Zatiaľ posledný radový album kapely s názvom „Štvorka“ vyšiel v roku 2014. Súčasnú zostavu kapely tvoria spevák Miloslav Whisky Láber, gitaristi Sveťo Korbel a Laco Lučenič[417], basgitarista Rastislav Gore, a bubeník Tomáš Tuleň Vojtek. „Slobodka“ v súčasnosti pravidelne koncertuje na slovenských aj českých rockových festivaloch a má silnú fanúšikovskú základňu.

Bratislavská kapela Extip v roku 1991 vydala taktiež svoj prvý oficiálny album s názvom „Pekný, škaredý deň“.[418] Nanešťastie sa kapela v roku 1992 pre osobné nezhody členov rozpadla na neurčitý čas. Opätovne začala znova tvoriť v roku 2001 a v roku 2008 vydala svoj druhý album s názvom „Nová stará doba“.[419] V súčasnosti kapelu tvoria basgitarista a spevák Miroslav Miki Mikuška“, gitarista Vlado Jerzi Jurča a bubeník Dušan Deák.[420]

Ostatné slovenské punkové kapely ako napríklad Tri groše alebo Hoten Toten v 90. rokov prakticky iba začali svoju kariéru, pretože som na začiatku kapitoly 4 spomínal, že okrem Bratislavy žiadne punkové kapely, ktoré by vznikli v inom meste ako v Bratislave pred rokom 1989, s výnimkou kapely Tri groše, neexistovali. Punková hudba a subkultúra je fenoménom miest, mestského prostredia a strednej triedy obyvateľov miest. Na Slovensku okrem Bratislavy väčšie mestá nie sú a z toho dôvodu sa punk začal v menších mestách prejavovať až začiatkom 90. rokov. Výrazným impulzom pre slovenskú punkovú scénu bol príchod pop punku v 90. rokov. V roku 1995 v Bratislave vznikla kapela Iné Kafe,[421] ktorá sa stala známou po celom Slovensku aj v Čechách a pomohla rozšíriť rady fanúšikov punku. Kapela je na scéne dodnes a tvoria ju gitarista a spevák Vratko Rohoň (zakladajúci člen kapely), bubeník Jozef Dodo Praženec, basgitarista Vladimír Vlado Bis a gitarista Tadeáš Laššák. Zostava kapely sa však často menila a tak jediným pôvodným členom kapely, ktorý hral na každom albume (od prvého albumu, ktorý vyšiel v roku 1998 pod názvom

[416] Whisky hovorí, že Sveťo Korbel bol na tom tak zle, že sa pridal k istej kresťanskej sekte a o punkovej hudbe nechcel ani počuť. Tamtéž.
[417] Významná postava slovenskej rockovej hudby, o ktorej by sa mohla napísať celá bakalárska práca. Od 60. rokov pôsobil v mnohých slovenských rockových kapelách, napríklad v kapelách Prúdy, Fermata, Limit, Modus a v súčasnosti Slobodná Európa.
[418] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 165.
[419] Tamtéž, s. 200.
[420] Písomné vyjadrenie pána Miroslava Miki Mikušku, basgitaristu a lídra kapely Extip. Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7.4.2023.
[421] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 189.

„Vitaj!“ až po zatiaľ posledný, ktorý má názov „Made in Czechoslovakia“ a vyšiel v roku 2022), je gitarista a spevák Vratko Rohoň.[422]

Ako zhodnotenie tejto kapitoly si dovolím napísať, že v súčasnosti má punk v Čechách a na Slovensku, napriek silnej konkurencii v podobe popovej hudby, rapu, a ostatných žánrov, relatívne silnú pozíciu. Staré kapely ako Visací zámek a Slobodná Európa stále koncertujú, vydávajú albumy a rozširujú svoju fanúšikovskú základňu, čo sa dá povedať aj o svetových punkových kapelách. Taktiež vznikajú nové punkové kapely, ktoré nasledujú odkaz svojich predchodcov. Pokiaľ bude vo svete vládnuť sociálna nespravodlivosť, útlak a zlé podmienky pre život, bude mať punk rock a punková subkultúra vo svete stále svoje pevné miesto. Najmä mladí ľudia potrebujú vyjadriť svoj nesúhlas so smerovaním sveta a vďaka punku a iným tvrdým hudobným žánrom sa dá nesúhlas vyjadriť aj inak ako výtržníctvom a ničením verejného majetku.

[422] BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava,* s. 202 – 203.

Záver

V mojej práci som sa snažil popísať vývoj punku v Československu v období normalizácie. Od konca 70. rokov, kedy sa punková subkultúra dostala do Československa zo západných krajín, punk k sebe pritiahol nespokojnú československú mládež, vznikli prvé kapely ako napríklad Energie G, Zikkurat alebo Punkcharti a pustil sa do boja s komunistickým režimom. Vyhlásenia a nariadenia režimu voči punku, ako napríklad článok v časopise „Tribuna“, predstavovali spolu s povinnými prehrávkami jeden z problémov, ktorým museli punk rockové kapely čeliť.

Aby vôbec mohli slobodne tvoriť, občas sa členovia punkových kapiel uchyľovali ku krajným možnostiam, akou bola napríklad spolupráca s ŠTB. Napríklad Vladimír Savec Šťástka a Miloslav Whisky Láber, ktorých spoluprácu som popisoval v kapitole 5. Na základe archívnych premeňov som zistil, že obaja podpísali spoluprácu za účelom sledovania ostatných punkových kapiel a punkovej mládeže. Vladimíra Savca Šťástku sa ŠTB na niekoľkých schôdzach pýtala aj na texty a činnosť kapely Visací zámek, a ostatných členov punkovej subkultúry v Prahe, naproti tomu Whisky v čase spolupráce s ŠTB ešte v žiadnej kapele nepôsobil, a náplňou jeho práce bolo sledovanie fanúšikov punku, break dance a New romantic v Nitre. Whisky spoluprácu podpísal v apríli 1984, a pre ŠTB mal získavať informácie o členoch vyššie uvedených subkultúr v Nitre, ktorých mená mu ŠTB poskytla a za svoju prácu dostával od roku 1987 plat 300 Kčs ročne. Vladimír Savec Šťástka naproti tomu podľa dochovaných informácií plat sa svoju službu niky nedostával, a jeho služba mala spočívať v sledovaní činnosti kapely Visací zámek, a ostatných členov punkovej subkultúry v Prahe avšak na základe informácií z prameňov svoju službu nevykonával príliš dôsledne, nakoľko ihneď po podpise spolupráce v júni v roku 1983 s ním ŠTB prerušila spoluprácu z dôvodu skúškového obdobia na ČVUT a naásslednému tráveniu prázdnin u babičky. Po návrate z prázdnin síce jeho spolupráca pokračovala (riešil sa hlavne text piesne Dopravní značky), ale dalšie prerušenie spolupráce nastalo v júni roku 1984 z dôvodu písania diplomovej práce na ČVUT. ŠTB s ním spoluprácu ďalej už nepredĺžila, nakoľko Vladimír potom vykonával vojenskú službu v Rajhrade pri Brne, počas jej vykonávania sa naviac zranil, a po jej skončení sa usadil v obci Měchenice, kde chel začať rodinný život s partnerkou a o ďalšiu spoluprácu už nemal záujem. Oficiálne s ním ŠTB ukončila spoluprácu v októbri roku 1986, a s Whiskym

až v novembri 1989, teda v čase, kedy komunistický režim padol. Ak činnosť oboch muzikantov pre ŠTB zhrnieme, tak na základe prameňov bola Whiskyho služba dôslednejšia, nakoľko je pravdepodobné, že naozaj donášal na uvedených členov rôznych subkultúr v Nitre, bohužiaľ sa mi to však na základe nedochovaných prameňov nepodarilo potvrdiť. Vladimír Savec Šťástka sa snžail so služby pre ŠTB vyhovoriť (písanie diplomovej práce, prázdniny u babičky, skúškové obdobie, plán usadiť sa a založiť rodinu...) a taktiež nemal za svoju službu prisľúbenú finančnú odmenu. Jeho služba trvala 3 roky a Whiskyho až 5 rokov, z čoho 2 roky bola platená.

Máloktorej punkovej kapele sa taktiež podarilo prežiť obdobie normalizácie bez veľkých problémov. O to väčší význam pre kapely mala Nežná revolúcia v roku 1989, kedy, po páde režimu, mohli punkové a ostatné kapely, ktoré neboli predchádzajúcim režimom tolerované, začať slobodne tvoriť, vydávať albumy a koncertovať pre fanúšikov.

Na druhú stranu som počas písania mojej práce zistil, že aj napriek silnému tlaku zo strany komunistického režimu mali punkové kapely v tomto období úspech u fanúšikov, koncertovali (väčšinou nelegálne) a na koncertoch sa im občas podarilo nahrať demo albumy, ktoré sa potom šírili medzi fanúšikmi. Dá sa teda povedať, že aj napriek ťažkej situácií v období normalizácie dokázali punkové kapely pomerne úspešne čeliť tejto nepriazni, koncertovať a mať úspech u fanúšikov. Nepodarilo sa mi bohužiaľ zistiť, ako vyzerali punkové scény v iných mestách a čim boli špecifické, napríklad v Brne alebo Ostrave, čo by mohlo byť témou pre ďalší výskum.

Zoznam prameňov a literatúry

Pramene

Archív bezpečnostných zložiek Praha

ABS Praha, fond X. správy STB, inv. č. 697, *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů STB na 3. odboru X. správy SNB dne 27. 10. 1983.*

ABS Praha, X. správa STB, inv. č. 369, *Vyhodnocení práce 3. odboru X. správy STB za 1.- 4. čtvrtletí roku 1985.*

ABS Praha, X. správa STB, pr. č. 2106-2124. *Vyhodnocení služební činnosti správy STB Plzeň dne 25. 10. 1983.*

ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV.

ABS Praha, Operativní a vyšetřovací agenda bývalých státně- bezpečnostních složek, reg. č. 25 715, sign. TS – 777807 MV.

Ústav pamäti národa Bratislava

ÚPN Bratislava, KS – ZNB, Správa ŠTB Bratislava, inv. č. 131327, sign. BA – A, reg. č. 30996.

Písomné vyjadrenia členov punkových kapiel

Ján Cimbora - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22. 10. 2023.

Róbert Jurányi - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 10. 11. 2023.

Miloslav Láber - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 8. 10. 2023.

Miroslav Mikuška - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 7. 4. 2023.

Oldřich Neumann - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 22. 10. 2023.

Miroslav Šimboch - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 21. 3. 2023.

Svetozár Vladař - Písomné vyjadrenie prebehlo prostredníctvom mailu, 20. 11. 2023.

Literatúra

AMBROŽ, Michal – HALOUN, Karel – MATTUŠ, Jan: *Já už si to, ty vole, nepamatuju přesně.* Praha 2012.

BERKA, Tomáš – FREŠO, Fedor: *Rocková Bratislava*. Bratislava 2013.

FIKAROVÁ, Lucie: *Plzeň punková a metalová. Punková a metalová alternativní hudební scéna v Plzni.* Praha 2022.

FORMÁNEK, Vítek – CSÖLLEOVÁ, Eva: *Malá historie punku. Návrat ke kořenům.* Praha 2021.

FUCHS, Filip: *Kytary a řev aneb co bylo za zdí*. Praha 2002.

HAUBERT, Jan: *Hluboká Orba aneb 20 let Visacího Zámku.* Praha 2007.

HAUBERT, Jan: *Všelijaké Povídky.* Praha 2009.

KOCÁBEK, Antonín: *Visací zámek zamklej na třicet západů.* Praha 2013.

MALIA, Martin: *Sovětská tragédie. Dějiny socialismu v Rusku 1917 – 1991.* Praha 2004.

RYCHLÍK, Jan: *Československo v období Socialismu 1945 – 1989.* Praha 2020.

SMOLÍK, Josef*: Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha 2010.

SVÍTIVÝ, Eduard: *Punk not dead.* Praha 1991.

ŠTĚPÁN, Petr: *Hrdinové nové fronty. Příběh punkové legendy....* Jihlava 2015.

VEVERKOVÁ, Radka: *Punk not dead…dalších 25 let.* Praha 2017.

Záverečné práce

JAKUBEC, Radim: *Historie a vývoj punkové subkultury v USA a ve Spojeném království*. Brno 2018. (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).

ŠENKEŘÍKOVÁ, Magdaléna: *Mediální obraz punkové subkultury v týdeníku Tribuna a Mladý svět*. Brno 2010. (nepublikovaná bakalárska diplomová práca).

Články z vybraných časopisov

BÁRTA, Jan: *Skupina Nahorů po schodišti dolů band a státní moc. Příspěvek k dějinám hudební scény 80. let.* In: Soudobé dějin, roč. 18, č. 3, 2011, s. 384 – 413.

Články z vybraných kníh

VANĚK, Miroslav: *Kytky v popelnici. Punk a nová vlna v Československu.* In: VANĚK, Miroslav: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladné generace v 80. letech v Československu.

Internetové zdroje

Dokument *„Závadová Mládež“*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=07MH9BhCEnQ. [cit. 17.3. 2023].

Dokument *„ŠTB: Prísne tajné!“, „Punk is not ŠTB.“* Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=ZQzDnTYz_i8. [cit. 17.10. 2023].

Jasná Páka. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1171-jasna-paka/. [cit. 2. 11. 2023].

KRÝZL, Jan: *Nová vlna se starým obsahem.* Tribuna, týdeník pro ideologii a politiku, č. 12, 23. 3. 1983, s. 5. Dostupné z: https://ndk.cz/view/uuid:0dde51a0-29f9-11e9-b63d-5ef3fc9ae867?page=uuid:939bcef0-29fc-11e9-a347-005056825209. [cit. 30. 10. 2023].

NVÚ. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2739-nvu/. [cit. 5.11. 2023].

Plexis. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2665-plexis/ . [cit. 5. 11. 2023].

ŠPULÁK, Jaroslav: *Zemřel Petr Hošek ze skupiny Plexis.* Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrel-petr-hosek-ze-skupiny-plexis-40420752. [cit. 2. 11. 2023].

Zeměžluč. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/2679-zemezluc/. [cit. 5. 11. 2023].

Zakázaný televízny film „*Zóna A*“. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=49thzxLtQSk&t=1274s. [cit. 22.10. 2023].